

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
במדבר
שבועות
תשפ"ה

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

לרפו"ש
ר' שמואל בן איטא עטיל
בתשח"י

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayeinu@gmail.com

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
במדבר
שבועות
תשפ"ה

PAGE CONTENT

3-6	Divrei Torah
7-10	Seuda Stories
11-12	Gedolim Story
13-17	Parsha Challenge
15-16	Life of Truth Story
21	Hilchos Shabbos Initiative
22-23	Halacha Q&A
24-29	Rav Kalman Krohn Story
30	Comic Story
31-44	Nefesh Shimshon

גליונות

45-46	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
47-50	הגר"ד אדלשטיין זצ"ל
51-52	הגר"ר משה שטרנבוך שליט"א
53-54	הגר"ר משה הלל הירש שליט"א
55-58	הגר"ר דוד כהן שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת פרשת במדבר תשפ"ה

Spiritual Children

ואלה תולדות אהרן ומשה - ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. (רש"י ג,א)

Rashi explains that even though the *pasuk* only enumerates the descendants of Aharon, it still refers to them as *toldos Aharon u'Mosheh* because מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו כל המלמד בן חבירו תורה.

The Rambam at the end of *Shemita V'Yovel* writes that Shevet Levi was designated to serve Hashem and therefore they did not receive a portion in Eretz Yisrael and they don't participate in wars or in making *parnassah*. The Rambam then famously writes 'ולא שבט לוי בלבד אלא כל אשר נשאו לבו וכו'. The level of Shevet Levi, of being completely dedicated to Hashem, is not reserved solely for people who are physical descendants of Shevet Levi, but to anyone who dedicates themselves to the *derech hachayim* that Shevet Levi represents – complete dedication to Torah and *avodas Hashem*.

Perhaps this is why the Torah specifically chose to teach us the lesson of כאלו ילדו when it came to describing the lineage of Shevet Levi; to allude to the fact that when it comes to being part of Shevet Levi, it's not only the physical ancestry that counts, it's the fact that one follows in the ways of Shevet Levi to dedicate oneself entirely to Torah. By doing so, he can be considered part of Shevet Levi even if he isn't a real descendent.

We can also learn from the fact that כאלו ילדו מעלה עליו הכתוב, Chazal tell us that אם הרב only if a Rebbi is like a *malach*, then you should learn Torah from him. Why, when it comes to Torah, does it make a difference if the Rebbi is like a *malach* or not? Why can't a *talmid* learn the *chochmas haTorah* from a Rebbi who is a *talmid chocham* regardless if he is a *tzadik* or not?

The answer is כאלו ילדו מעלה עליו הכתוב. When a Rebbi teaches a *talmid Torah*, he is not just teaching him *chochmah*, he is like a father who is bearing a child. He may not be creating his physical existence, but he is creating his *ruchniyus* existence. It is understood that when a father bears his child, the child's DNA is a clone of his father's, and he will inherit many of his father's characteristics. If the father has good *middos*, he is calm and pleasant, it's likely that his child will as well. If the father has bad *middos*, if he has an angry and grumpy personality, it's quite likely that the child will as well.

The same applies to *ruchniyus*. When it comes to a person's *ruchniyus* existence, the Rebbi is the father and the *talmid* is the child, and when the Rebbi teaches the *talmid Torah*, the *rebbe's* *ruchniyus* characteristics will be imprinted in the child. That is why it's so important to have a Rebbi who is not only a *talmid chocham*, but a Tzadik as well.

דברי תורה לסעודת שבת

Importance of Seder

איש על-דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל-מועד יחנו: (ב, ב)

In Parshas Bamidbar, the Torah describes at great length the exact seder of the *machanos* and *masa'os* in the Midbar. Rav Aharon Kotler (*Mishnas Rav Aharon Vol. 3 pg. 40*) explains that the Torah is teaching us the importance of *seder*, and if *seder* was so important in the Midbar, when they had nothing to take care of except for learning Torah, how much more so is *seder* crucial in our hectic lives where we are living with so much *behalah* and distractions.

When Rav Baruch Sorotzkin and his Rebbetzin, the daughter of the Telsher Rav *hy"d*, were escaping from the Nazis, they boarded a train that would take them on a long journey towards Japan, where they would escape together with the Mirrer Yeshiva. On the train, Rav Baruch and his Rebbetzin made up that although they were in transit, they would attempt to live their lives as usual, as if they were home. Rav Baruch kept his full *sedarim*, learning throughout the trip. When it came to the meals, the Rebbetzin would set the tiny table they had to eat on, as if they were in their dining room, complete with a tablecloth.

Without *seder*, there is no structure. When things are haphazard it is very difficult to be productive. No matter what situation we find ourselves in, we should learn from the *dor hamidbar* to utilize the power of *seder* as much as possible.

Precious Few

כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמַשְׁפַּחְתָּם כָּל-זָכָר מִבְּנוֹתָיִם וּמֵעֵלָה שְׁנֵי עָשָׂר אֶלֶף: (ג, ט)

Rishonim point out that Shevet Levi was considerably smaller than all the other Shevatim and there are numerous explanations to explain why this occurred.

The Netziv (Ha'emek Davar) explains that we find in nature that the more precious something is, the more difficult it is to grow. For example, fruit bearing trees take much longer to grow than barren trees. Likewise, the fact that it is more difficult for Shevet Levi to produce more descendants is not due to any weakness, rather it is testimony to how precious they are.

In many areas in life, we may try to produce results and are faced with challenges that seem to minimize our accomplishments. When this occurs, we may think that this is due to our weakness. But the truth is, it may be that the results we are trying to accomplish are extremely precious in the eyes of Hashem, and the more precious the results, the more difficult it is to produce it; just as Shevet Levi was not able to bear as many children not due to their weakness but due to their greatness!

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת שבועות תשפ"ה

Torah Mitoch Hadechak

The *Gemara* (*Berachos* 5a) teaches us that if a person finds himself beset by *yesurim*, he should scrutinize his deeds for any possible shortcomings. If he does so and does not find anything lacking, he should attribute his *yesurim* to the *aveirah* of *bittul Torah*.

This *Gemara* needs explanation: How could his initial introspection have found nothing wrong if he had the *aveirah* of *bittul Torah* on his account? Rav Dovid Breslauer shlita quotes the *sefer Eretz Chayim* who explains that there are two aspects to the *cheit* of *bittul Torah*. The first is the failure to fulfill the mitzvah of learning Torah. This, like all other *aveiros*, can be rectified through *teshuvah*. However, there is a more serious element to *bittul Torah*: If one refrains from learning, he is forever lacking those hours when he could have learned. Even *teshuvah* cannot bring back the time lost and the learning missed.

So what can he do? The *Eretz Chayim* answers this question by focusing on the language of the *Gemara*: If a person finds himself afflicted with *yesurim* and there seems to be no *cheit* which could have caused it, he should attribute the *yesurim* to *bittul Torah*. This means that he indeed had been guilty of *bittul Torah* but now finds no “*cheit*,” because he’s already done *teshuvah* for the *bittul aseh*. However, he is still lacking those precious hours of *limud Torah*, and these *yesurim* are his golden opportunity to make up for those lost hours. How so?

Chazal (in *Avos D’rabbi Nosson*) teach us: “Better one hour *b’tzaar* than a hundred without *tzaar*.” When a person learns under difficult circumstances, these hours of *limud Torah* are a hundred times more valuable than learning done under normal circumstances. If he is lacking 99 hours of *limud Torah*, one hour of learning under adverse circumstances can make up for that. This is why the *Gemara* says that if one finds no other *cheit*, he should attribute his *yesurim* to *bittul Torah*. He should recognize that the *yesurim* are a priceless opportunity granted to him from *Shamayim* to make up for the hours of *limud Torah* that he lost.

When it is difficult to learn, we can be *mechazek* ourselves with the recognition that the difficulty itself renders the time that we can learn that much more precious.

Another Yosef in the Market

The Gemara (*Pesachim*, 968b) tells us that the *Amora* Rav Yosef asked, “Am I any different than the other Yosef’s in the marketplace?” What is the meaning of this statement?

Rav Betzalel HaKohen of Vilna (Kohelos Yitzchok, Bamidbar) explains that Rav Yosef, in his old age, was “*shachah Talmudo*”, he forgot all his learning and was left a virtual “*am ha’aretz*,” to the point that his *talmid* Abaya had to remind him of his teachings.

Rav Yosef told himself איכא יוסף כמה יוסף איכא בשוקא - if not for the day of *kabbalas* haTorah, he would truly be just another Yosef. Rashi explains Rav Yosef's statement, שלמדתי תורה ונתרוממתי, I learned Torah and I was elevated.

Rav Yosef may have forgotten the Torah that he learned but the *romemus* - the spiritual elevation - that he attained from those decades of toiling in Torah, remained. The *romemus* stayed with him, and therefore, Rav Yosef would forever remain elevated far above the common Yosef strolling the streets.

What does this have to do with *Shavuot*, with “*hahu Yoma*”? Rav Betzael HaKohen explains that the *luchos* Klal Yisroel accepted were ultimately broken. What then was left of the *maamad har Sinai* that we celebrate on the sixth of Sivan? The answer is that the Gemara tells us כשברי לוחות המונחות בארון תלמיד חכם ששכח תלמודו הרי הוא כשברי לוחות המונחות בארון. A *talmid chocham* that forgot his learning is like *shivrei luchos*, but even the broken *luchos* were placed in the *Kodesh haKadashim*. Why? Because the *romemus*, the elevation of the *maamad har Sinai* and *kabbalas haTorah*, remained

The same applies to Rav Yosef. Though he may have forgotten the Torah he learned, the *romemus* he attained from the experience of *limud haTorah* remained long after the actual knowledge was gone.

There are periods of life that we feel *romemus*, but then we may feel like we slip and the *romemus* is no longer there. But that isn't the case. Whenever we learn Torah, we are *nisromeim*, and *romemus* remains. One who is elevated is on an entirely different person than those strolling the streets.

Seudah Stories

The Investment of a Lifetime

The dark clouds of war were still nowhere in sight. The best students of current events and the best statesman of the times did not anticipate the darkness about to set in. Rav Avraham Shmuel Finkel, totally engrossed in Torah, poring over the black letters etched on yellowing pages, certainly did not foresee what would be written on the pages of history about the coming days.

Rav Avraham Shmuel had recently married the daughter of the Av Beis Din of Czechonovseh. The marriage had brought him a very large dowry, and he went to Warsaw in order to search for a sound business venture into which he could invest the money and increase his financial assets. After consulting with friends in Warsaw, he purchased large quantities of flour and other basic foodstuffs at wholesale prices, to sell at slightly higher prices and thereby earn a fair but handsome profit.

Cannon fire upset the enterprise. The roar of battle resembling treacherous thunder ushered in one of the most difficult periods of human history, World War I. Food shortages on the front lines quickly spread to cities and towns. The war brought pandemonium to the food stores, and the shelves quickly went bare. In panic over what the future might hold, the masses emptied the stores of all of the basic staples. As a result of the hoarding, food prices, even for staples, soared out of control throughout Europe. For those in possession of such staples, it was an opportunity to make a huge profit and gain material security for one's entire life.

It was certainly an opportune time for our prince of *mussar*, who now had reached the age of thirty. He too decided to assure his future and acquire his world in a moment.

He did not sell his flour for less than the inflated price. He did not even sell his flour at normal prices. He *gave away* the contents of his storehouse for free! He distributed it to crowds of needy people, particularly to Rabbanim and other *Talmidei Chachamim*, even though it left him penniless.

Someone very close to him asked him to explain his behavior. Rav Avraham Shmuel answered, "In an emergency situation like this, when everyone is panicking over his material well-being and the fear of famine hovers over the masses, the ones in the greatest danger – those who suffer most – are the Rabbanim and their *talmidim*, the *Bnei Yeshiva*. If anyone can reduce their suffering, he is obligated to do so. The lives of many are at stake, so I took upon myself to fulfill the mitzvah of saving lives."

Not only did he give away his food supplies for free, to various needy people who had no other sources of assistance, such as widows and orphans, he also gave away the cash that he had saved up throughout the years. He even gave away his Yom Tov clothing!

Although he had left his father's house with a huge dowry and returned with nothing, he knew that he had made a sound investment for a much longer term!

Seudah Stories

A Jew is a Jew

This story begins with a woman from America who left Yiddishkeit at a young age, *rachmana lizlan*. She lived like a total goy, she eventually married a goy, and she had a baby boy and raised the boy like a goy. Of course, we know what the Torah says, that a Yid remains a Yid no matter how he acts, but this did not stop the woman from living like a goy and raising her son as a goy. She was always careful to keep her Jewish background a secret, and whenever the boy would inquire about the family background she would simply say that they were goyim, their grandparents were goyim, their great grandparents were goyim, and so on.

The boy grew and eventually finished high school. Now it was time for him to continue on to University. He approached his mother and asked her for financial assistance in paying the high tuition costs. She said that she could not cover the costs, but advised him to find a job and work his way through school by paying his tuition with the money he would earn from his job.

Having no choice, he began looking for work and found a job as a waiter in a wedding hall. As he worked, he would notice that each night large amounts of good leftover food was being thrown into the garbage. This included full portions of very fresh good and expensive food.

The young waiter turned to the owner of the hall and asked him why he was throwing such expensive food into the garbage at a time when there are many homeless people who don't have what to eat. The owner gave the young man permission to take whatever he wanted from the leftover food and distribute it to whoever he wished.

From that night on, this young man would go through the leftovers and pack up all the good food. He would then gather together all the poor people in the area and would distribute the food.

A few months passed, and the boy continued giving out the food. He noticed something very strange with one of the homeless people. When he would gather the people together they all came very quickly and they would eat the food with great pleasure and appetite. But this particular poor person would always move away and sit on the side. Not even once did he taste the food that this boy brought from the wedding hall.

The boy decided that he has to find out why this was happening and he approached the homeless man. "Why do you move to the side, when I distribute the food? Aren't you hungry like all the others?" he asked.

The poor man answered, "I hate Jews, and I will not derive benefit from a person with Jewish blood in his veins."

The boy was very disturbed. "I understand that you hate Jews, but what does that have to do with me?" he responded.

The homeless man snapped back, "What does this have to do with you?! You are Jewish!" he said.

At this point the young man became even more confused. "I am a Jew?!" he asked.

The homeless person nodded with his head and said, "Yes you are a Jew."

Seudah Stories

“From where do you know me and how do you know that I am a Jew?” asked the boy.

“I don’t know you,” said the homeless man, “but I am almost sure you are a Jew. How do I know? Because I see that you are a gentle soul with a kind and caring heart. Such kindness and greatness of character that you have shown by gathering the leftover food from the wedding hall and distributing it to poor and hungry people, is very characteristic of a Jew. And I hate Jews and will not have anything to do with them.”

Upon hearing this, the boy ran home and approached his mother. “Tell me the entire truth,” he said, “Do we have any connection to Judaism at all?”

The mother had no choice but to admit the truth. She said, “Yes, I was once a Jew when I was a young girl, but this is all history. I have left Judaism, am a total non-Jew, and so are you.”

The son decided to pay a visit to the local shul. There he asked the rav of the shul regarding his Jewish identity.

The rav explained to him clearly that since his mother is Jewish, even though she doesn’t act that way, he is automatically Jewish. The rav also explained that a Jew cannot become a goy no matter what he does. From that point on, the young man began learning more about his heritage, until he came to learn in Eretz Yisroel.

Today he is a successful *bachur* in a well-known yeshiva in Yerushalayim.

Here is Yeshiva

Rav Uren Reich related recently a story that Rav Gavriel Zupnik has recounted first-hand from his experiences in Shanghai:

In Shanghai there were strict military rules regarding where people could walk. Once, the Rosh Yeshiva, Rav Chaim Shmuelevitz, and a group of *talmidim* walked out of their designated neighborhood and were apprehended by the police. They did not have the proper papers on them and were sent to a large prison cell. There, the Rosh Yeshiva and the *bachurim* found themselves among murderers and criminals in these abhorrent surroundings.

Rav Chaim turned to the *bachurim* and said: “We are in a *matzav of sakanah*. Not just a *sakanah gashmi* but a *sakanah ruchni*. We are accustomed to being surrounded by a group of Yeshiva *bachurim*, and here we find ourselves among low-lives.

With that, the Rosh Yeshiva took some piece of material and created a makeshift *mechitzah* between the corner they were huddling in and the rest of the room. “Here is Yeshiva,” announced Rav Chaim. “We are in Yeshiva right here, not in this prison cell. In this part of Yeshiva, we are learning *Maseches Shabbos*.” Rav Chaim stood up and said *shiur* throughout the night to the *bachurim* on *Maseches Shabbos*!

Seudah Stories

Iz Nisht Pashut

It was on *Shavuos* in 1954.

Rav Chatzkel had arrived at the Yeshiva's *Neilas Hachag*, the traditional gathering held at the conclusion of Yom Tov with food, singing and *Divrei Torah*.

As Rav Chatzkel arrived, the meal, singing and *ruach* were in full swing. As soon as the Mashgiach walked in, he was asked to speak. Suddenly, the man who was always well prepared and always chose his words carefully was speechless. The man who was always in control of his feelings was overcome with emotion.

As he stood there, his eyes surveyed the room full of the Yeshiva boys who had stayed up the entire previous night and were still full of energy and passion as they sang and spoke words of Torah. And then, as if every boy in the room could read the thoughts on Rav Chatzkel's mind and see the words which were emblazoned on his heart, the *bachurim* fell silent.

Rav Chatzkel, who had seen the destruction of the world of Torah and who had escaped the inferno of Europe with only a small group of Yeshiva boys, looked at the room full of a new generation of budding Torah leaders. And at that precise moment, both Rebbe and *Talmid* alike realized that *Klal Yisroel* will survive, that we will even thrive, that the Torah world will live on.

At that moment, as the sun was setting in Bnei Brak and Rav Chatzkel was surrounded by true Yeshiva *bochurim*, he knew that Torah was still alive and would grow and blossom in Eretz Yisroel and around the world.

And as he looked around, he could just bring himself to say three short words, "Iz Nisht Pashut" ("This is not simple;" meaning, "I am witnessing something momentous").

He shook his head and just repeated, "Iz Nisht Pashut," "This is not simple."

Indeed, how correct he was.

Our Gedolim

Slabodka Rosh Yeshiva Rav Mordechai Shulman ZT"l (1902 - 1982)

כ"ז שבט יahrzeit

Perhaps one of the greatest attributes of R' Mordechai Shulman, Rosh Yeshiva of Slabodka, was his anonymity. His greatness was so profound, so awesome, yet hardly anyone knew of it. Modesty controlled everything that R' Mordechai did. With only one goal in life – Torah study and spiritual growth – he raised a generation of students, forming them into new spiritual entities under his loving care and guidance. R' Mordechai, son-in-law of R' Isaac Sher, Slabodka Rosh Yeshiva, managed to accomplish this, as well as build the Slabodka Yeshiva in Eretz Yisrael from scratch, while remaining on the sidelines, unknown to the world. Indeed, the Slabodka Yeshiva owes its existence to R' Mordechai, who gave his life to its development. Most people have heard of the famed Slabodka Yeshiva; but how many, outside of Slabodka, have heard of R' Mordechai Shulman? Indeed, he succeeded in his life's goal of public modesty.

His modesty carried over to his private life as well. He lived a simple unassuming life, often separated from his family while extending himself on behalf of the yeshiva. But no pressure or suffering was evident on his countenance; even his closest students were unaware of his personal sacrifices. R' Mordechai was a genius at hiding his personal problems and putting on a shining face whenever he greeted someone. Every move he made and every word he spoke expressed his spiritual joy, which infected anyone who was around him.

His modesty extended to his students as well. He was more a father than a teacher. He never said, "I demand this," or "I insist on this," rather he would say, "This is how we are accustomed to act here," or "This is how they speak in Slabodka," as if the decrees were made by others and he was merely carrying them out. Even when he felt compelled to criticize one of his students, he spoke like a father upset at his beloved son's misbehavior. One of the *Gedolim* of a recent generation explained R' Mordechai as follows: "His garment of modesty was so large that he succeeded in using it to cover himself and the entire yeshiva."

For more than half a century, he toiled to further the teachings of the Alter of Slabodka, not only in spirit but in the most practical way. He embraced the path of Slabodka *mussar* in its purest form. He believed that every student must transform himself into an intelligent ben Torah, asserting his individuality in all areas in Torah, in *chessed*, in his worship of Hashem, and in his interaction with other people. Everything he said and did echoed this theme. R' Mordechai Shulman was truly the legacy of Slabodka.

R' Mordechai Zev Shulman was born in Tiktin, Poland in 1902, the third child of R' Simcha Shmuel Shulman. R' Simcha Shmuel was a student of Kelm, and then one of the first students of Slabodka, where he became one of the Alter of Slabodka's closest students. R' Simcha Shmuel was a genius, a great *talmid chochom*, who received *smicha* from R' Itzele Peterburger, one of R' Yisrael Salanter's prime disciples. He was also renowned for his acts of *chessed*, devoting himself to

Our Gedolim

the care of the sick and leaving home for nights on end to spend time with them. R' Simcha Shmuel continued his studies in the Kollel of Novardhok for several years after his marriage, under R' Yechiel Michel Epstein, author of *Aruch HaShulchan*, from whom he received *smicha* as well. He passed away in his prime, at the age of 41, leaving behind 8 young orphans, the oldest being 15 and the youngest not yet born. R' Simcha Shmuel's oldest son accepted the yoke of supporting the younger children on condition that all his brothers be sent to learn in yeshivos when they grew up.

When R' Mordechai was six years old, he was sent to learn in the Bialystock cheder with his oldest brother, Aharon Tzvi, who was then 9 years old. Even while very young, R' Mordechai was not content with the normal cheder curriculum, always looking for ways to expand the scope of his knowledge. He had just started learning Chumash when he began to pay an older student a few kopeks, taken from his meager allowance, to teach him in greater depth. In a very short time, the diligent student advanced to a higher shiur.

Young R' Mordechai often stayed in the *beis medrash* until late at night. The *shammash* was anxious to lock up. When R' Mordechai pleaded that he be allowed to remain, the *shammash* agreed to give him an extra candle and allow him to remain as long as he liked.

R' Mordechai was only 12 years old at the time of his father's *petirah*. Because there was no one to supervise his development in Bialystock, he was sent to Brisk to live under the watchful eye of his uncle, R' Chaim Yakov Shulman, a *dayan* in Brisk, who served under R' Chaim (Soleveitchik) Brisker. R' Mordechai entered the *yeshiva ketanah* in Brisk, which was then headed by R' Elchonon Wasserman. One year later, just before his bar mitzvah, R' Mordechai requested permission to leave the yeshiva. R' Elchonon persuaded him to stay for one more *zman*, promising to be his *chavrusah*. R' Mordechai remained and studied *Eizehu Neshech* with R' Elchonon.

The outbreak of WWI and the evacuation of the yeshiva in 1914 brought his years in Brisk to an abrupt end. R' Mordechai was just bar mitzvah when the war forced him to begin wandering. He went to Stuvitz, where one of his relatives lived. Aware of the young boy's talents, his relative introduced him to the Chazon Ish, then a middle-aged man whose fame had not yet spread in the Torah world. At their first meeting, the Chazon Ish asked R' Mordechai to repeat something he had learned. R' Mordechai responded with an explanation he had devised to explain a difficult passage in the Rambam. The Chazon Ish told him, "This is not the best way to approach the *sugyah* (with which the Rambam is dealing)." On the spot, he began to learn the entire *sugyah* with R' Mordechai from the beginning, until they reached the Rambam. This discussion left an indelible impression on the bar mitzvah boy, influencing his approach to that *sugyah* for the rest of his life. This first meeting lit a warm spark of love and friendship. The Chazon Ish spent hours studying and conversing with R' Mordechai. Soon the Chazon Ish invited R' Mordechai to join the group of students who lived in his home. R' Mordechai jumped at the opportunity, and in a very short time became one of the family. Under the guiding hands of the Chazon Ish, R' Mordechai continued his climb to greater spiritual heights.

To be continued...

Reprinted with permission from "The Weekly Vort" by E. Lerner

PARSHA CHALLENGE

פרשת במדבר

1. What in this week's פרשה has six arms and three legs? (E. Schwartz)
2. Based on this week's פרשה explain the following series of numbers:
 $3+3+1+3+3$
3. Which identical letters go in all three blanks?
רע____, עזר____, סמך____
4. List twelve people mentioned in the תורה that were descendants of דן.¹
  - a. Which descendant of דן is hinted to in the תורה?
5. Whose death is mentioned the most times in the תורה?²
  - a. List the four places in the תורה that it is mentioned.³
6. I am the father of royalty,
My sister married a צדיק,⁴
I am famous for an act of courage,
I am mentioned on שבועות,
I am mentioned in this week's פרשה,
Who am I?
7. My brother and I, helped during a time of tragedy,
In this week's פרשה, I was given a position of חשיבות,
My new position had major ramifications.
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a hint?

¹ פלוני בן פלוני is counted as two descendants. **Need more hints?** One was his son, one was a craftsman, two are a mother and her wayward son, two were נשיאים, one was a spy, five were fathers.

² It is mentioned in this week's פרשה.

³ Once at the time of their death, once shortly after, once in this week's פרשה and once in פרשת פנחס.

⁴ A כהן

Answers

1. The מנורה had three arms on each side and the base rested on three legs. See רש"י פרשת תרומה כה, לא.
2. The five מחנות – four containing three שבטים each plus מחנה לוי in the middle.
3. אחי - אהליאב בן אחיסמך (שמות לה, לד), אחיעזר בן עמישדי, אחירע בן עינן
4. חושים בן דן (ויגש מו, כג) 1)
בצלאל the assistant craftsman to אהליאב בן אחיסמך (כי תשא לא, ו) 2-3
he – שבט דן (Although he was not part of דן the מקלל – בן האשה ישראלית (אמור כד, י) 4)
descended from דן through his mother.)
the mother of the מקלל – שלומית בת דברי (אמור כד, יא) 5-6
דן of נשיא – אחיעזר בן עמישדי (במדבר א, יב) 7-8
one of the 12 מרגלים – עמיאל בן גמלי (שלח יג, יב) 9-10
The נשיא of דן after the 40 years – בקי בן יגלי (מסעי לד, כב) 11-12
a. ברכת יעקב is hinted to in שמשון.
5. נדב ואביהוא
a. 1) when they actually died - שמיני 2) אחרי מות שני בני אהרן 3) This week's פרשה - שבט לוי during the counting of פנחס 4) - when listing אהרן's children.
6. I am the father of royalty, - מלכות בית דוד from me came
My sister married צדיק, אהרן married אלישבע -
I am famous for an act of courage, - By the סוף ים
I am mentioned on שבועות, - מגילת רות In
I am mentioned in this week's פרשה, -
Who am I? - נחשון בן עמינדב
7. Next week.....

Last week's riddle:

- I have two names, -
I am the second, - in my family
I am also the last of the three, - of the אבות
In this week's פרשה I am first of the three - I am listed first
and I have an extra letter. - I am spelled with a "י"
Who am I? - יעקב

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה, ירוחם בן מינא, יונתן בן איטא
לעיני שאל בן אברהם ז"ל, ברכה ביילה בת דוד יעקב עי"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
© כל הזכויות שמורות

RIDDLES

What *beracha* do you make upon seeing 600,000 people from *Bnei Yisrael*, and what do the words mean?

“ברוך...חכם הרזים” – “Wise One of the Secrets”: of these many people, each one is unique, and Hashem understands each one of them!¹

What lesson can we learn from the way in which *Bnei Yisrael* camped in the *midbar*, which can be applied every week at the Shabbos table?

Moshe was concerned that the *shevatim* would complain about their spots when camping, so Hashem told him, “Don’t worry – Yaakov Avinu already told them these spots when they carried his body out of *Mitzrayim*.”² The Torah praises *Bnei Yisrael* for, in fact, not complaining about their spots.³

Who was the first Levi to be counted as a baby?

- Baby Yocheved was counted among the 70 children of Yaakov, when entering *Mitzrayim*.⁴
- When Levi was born, Leah noted that she had given birth to 3 boys⁵. So, arguably, Levi himself was the first Levi to be counted as a baby.

Men usually say the *pesukim* which begin, “...וארשתוך לי לעולם...”⁶ only 6 days a week, when wrapping the *retzuos* of *tefillin* around their fingers. This week, we say it all 7 days. How so?

These *pesukim* are in the *haftarah*, and describe the bond which we will have with Hashem in the future.

JUST CURIOUS

In order for a *talmid chacham* to serve on the *Sanhedrin*, he must be able to use logical arguments to “demonstrate” that a *sheretz* (a category of crawling creatures) is *tahor*, even though a *sheretz* is clearly *tamei*.⁷ Why would we require him to be able to “prove” something which he knows is actually incorrect?

The Torah was given in the *midbar*, because only one who makes himself “*hefker*” like a desert can acquire Torah.⁸ One does this by humbly abandoning his preconceived notions, and instead being guided by the Torah. Before serving on the *Sanhedrin*, a *dayan* must demonstrate his awareness of the fact that if he would rely entirely on his OWN intellectual capacity, he could even convince himself of something which is patently false, such as the *tahor* status of a *sheretz*. After he recognizes this, he is prepared to subjugate his mind to the Torah.⁹

Upon the construction of the *mishkan* on *Rosh Chodesh Nissan*, Hashem’s *Shechina* began dwelling among *Bnei Yisrael*, so He counted them – on *Rosh Chodesh Iyar*.¹⁰ Why did He wait a month?

Hashem’s *Shechina* was only considered to be fully dwelling among us after a period of 30 days had passed, because it takes that long for one to be considered a settled resident of a town.¹¹

¹ ברכות נ"ח, ועי' ערה"ש ומ"ב או"ח סי' רכ"ד

² במד"ר ב' ח'

³ אזנים לתורה ב' ל"ד

⁴ רש"י ג' ט"ו

⁵ בראשית כ"ט ל"ד

⁶ הושע ב' כ"א

⁷ סנהדרין י"ז.

⁸ במד"ר א' ז'

⁹ Rabbi Zev Leff in Outlooks and Insights

¹⁰ רש"י א' א'

¹¹ שפת"ח, אזנים לתורה

The *pesukim* which list the *nesiim* who assisted in the counting mostly follow the same format, wherein the name of the *shevet* is read with the *zakeif gadol trop* (ex: לְרֵאוּבֵן). However, the names, “יששכר,” “נפתלי,” and “בנימן,” receive a *kadma-zakeif katon* combination (ex: לְיִשָּׁשכָר) What do those 3 have in common, which earns them this exception?

These 3 names each have 3 syllables preceding the *zakeif*; the other names have only 1 or 2. (Ex: “לֵדָן,” “לְאָשֶׁר”)¹² (The word “ליהודה” does NOT have 3 syllables before the trop-bearing “ד,” because the “י” is absorbed in the *chirik-malei* under the “ל,” yielding, “לִי-הוּ-דָה,” which has only 2 syllables preceding the *zakeif*. Similarly, although “ראובן,” “זבלון,” and “מנשה” are pronounced with a *sheva na* under their first letters, and thus contain 3 syllables when pronounced independently, when these names are preceded by a “ל” the first syllable’s *sheva* is transformed into a *sheva nach* and is absorbed by the “ל,” yielding, “לֵר-אוּ-בֵן,” “לֵז-בוּ-לֵן,” “לִמְ-נָשָׁה,” which have only 2 syllables preceding the *zakeif*. Although the name “אפרים” has 3 syllables, and the additional “ל” adds a 4th, it still doesn’t have 3 syllables preceding the trop, because the accented, middle syllable “ר” receives the *zakeif* – “לְאֶפְרָיִם.”)

Why did Moshe count each individual, instead of just asking each family, “How many people are you?”

Hashem told him to count them in an honorable fashion, with each person passing in front of Moshe with awe and respect.¹³ This opportunity for each individual to come in front of Moshe and Aharon, say his name, and have them *daven* for him, provided everyone a big *zechus*, and granted them life.¹⁴

Why were only army-aged men counted?

At this point, *Bnei Yisrael* were still on track to enter *Eretz Yisrael* very soon, and this count would allow them to assess the capacity of the army, without relying on a *neis*.¹⁵

Moshe excluded the *Leviim* from his count of *Bnei Yisrael* BEFORE Hashem told him to do so. How did he know to do that?

- Hashem didn’t name a *nasi* from *Shevet Levi* to help with the counting.¹⁶
- *Shevet Levi* was already noticeably different, because during the inauguration of the *mishkan* their *nasi* didn’t donate *korbanos*, and they were already involved in guarding the *mishkan*.¹⁷

The 12 *shevatim* were divided into 4 groups of 3, when camping and traveling. What were these groupings based on?

Hashem arranged these *degalmim* to create *shalom*, by grouping “friendly” *shevatim* together:

- *Machane Yehuda* consisted of 3 of Leah’s children.
- *Machane Reuvein* included the rest of Leah’s children, but since *Levi* had their own camp, they were replaced by Gad, who was the oldest son of Zilpah, the *shifcha* of Leah.¹⁸
- *Machane Ephraim* consisted of Rachel’s children.
- *Machane Dan* was a mix of the remaining sons of Bilhah and Zilpah. (When listing the *nesiim*, the descendants of Bilhah and Zilpah are blended, letting us know in advance that the blending of these *shevatim* wouldn’t cause tension.)¹⁹

Although Aharon’s name is mentioned in the context of counting the *Leviim*, there are dots on top of it in the *Sefer Torah*, indicating that he wasn’t included in the final number.²⁰ Why not?

Hashem took the *Leviim* to replace the *bechoros*, who participated in the *Eigel HaZahav*. Since Aharon was forced to play a role in this *aveirah*, he wasn’t counted among the group which was replacing those who were involved.²¹

¹² עי' ס' דקדוק אליהו ע' קי"ח

¹³ רמב"ן א' מ"ה מבמד"ר

¹⁴ עיי"ש ולעיל י"ח

¹⁵ רמב"ן א' מ"ה

¹⁶ רמב"ן א' מ"ז

¹⁷ אזנים לתורה שם

¹⁸ רמב"ן ב' ב'

¹⁹ אזנים לתורה א' י"ב

²⁰ רש"י ג' ל"ט

There is a *mitzvah* for the *Leviim* to guard and patrol the *mishkan* and *Bais Hamikdash*. What are we worried about?

Nothing – it's purely for the *kavod* of Hashem, because important buildings have guards.²²

What would happen to a *Levi* night-watchman who fell asleep on duty in the *Bais Hamikdash*?

The head guard ("איש הר הבית") had permission to light his clothes on fire! Rebbe Eliezer ben Yaakov (a *tanna*) related that it once happened to his uncle.²³

***Shevet Levi* was counted from a much younger age than the rest of *Bnei Yisrael*, but still had the smallest population. How?**

Shevet Levi had NORMAL population growth; the rest of *Bnei Yisrael* was oppressed by Paroh, and Hashem said, "Let's see who wins – the more you hurt them, the more I will MIRACULOUSLY multiply them!"²⁴

IN YOUR OPINION

How much time typically elapses from when you recognize that something needs to be done, until you get to work on it? Does it depend on the task, and if so, why?

"Hashem spoke to Moshe (telling him to count *Bnei Yisrael*)...on the first day of the second month...and Moshe gathered the *nesiim* and *Bnei Yisrael* (for the counting) on the first day of the second month..." The Torah repeats the date in order to stress the *zerizus*, alacrity, of Moshe, who was told to engage in the enormous task of counting *Bnei Yisrael*, and began this project on that SAME DAY!²⁵

If you had 1 minute with Moshe and Aharon while "registering" for the count, what would you say?

Name something in your life that you take for granted, which is worth focusing on and appreciating, such as something you can do now that was recently unavailable, etc.

One reason we were counted in the *midbar* was to help us appreciate that just a few generations earlier we were a relatively small group of only 70 people, who grew into a full nation.²⁶

Have you ever seen someone act differently, depending on the crowd? (No names please.)

The *shevatim* of *Machane Yehuda* lived near Moshe and Aharon, and produced *talmidei chachamim*; *Shevet Reuvein* lived near Korach, and produced rebels against Moshe.²⁷

---

²¹ אֲזַנִּים לַתּוֹרָה

²² רַב־מִ"ם הֵל' בֵּית הַבְּחִירָה ח' א'

²³ תַּמִּיד כ"ח.

²⁴ רַמְבַּ"ן ג' י"ד

²⁵ רַמְבַּ"ן א' י"ח

²⁶ רַמְבַּ"ן א' מ"ה

²⁷ רַשִּׁי ג' כ"ט, ל"ח

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The great *Tzadik* Rav Shalom Sharabi לְבָרְכָה זְכָר צַדִּיק assumed the mantle of leadership during a most difficult time for יִשְׂרָאֵל.¹ All of יִשְׂרָאֵל was still hurting; they were devastated by the terrible חִילּוּל הַשֵּׁם of the Shabsai Tzvi saga. When the false *moshiach* converted to Islam, so many Jews were left confused; they didn't know what to do. Many Jews had to leave Turkey. Many of them had sold their houses for nothing because they were so sure *moshiach* would come. Many Jews were being beaten by the *goyim*. These Jews had been so sure that Shabsai Tzvi was *moshiach* that they would spit into the faces of the *goyim* saying, "We're not scared of you anymore!" Now, when the tables turned, they were frightened. Reb Shalom was a great *Tzaddik* and *Mekubal* in Yerushalayim of that time, and it is said that what the Baal Shem Tov did for the people of Europe, Reb Shalom Sharabi did for the people of Yerushalayim!

Reb Shalom, otherwise known as the רַש"ש, was born in *Tzana*, a small impoverished town in Yemen. From when he was a little boy you could see that he had a special נִשְׁמָה; he was so connected to his learning and *davening*. He would even get up at midnight to say תְּפִלָּה and cry over the *churban Bais HaMikdash*.

At one point, young Shalom met a *shliach* from the Yeshiva Bais Kel, a *Yeshiva* of מְקוֹבָלִים in Yerushalayim. For a couple weeks they spent entire nights studying together. Even after the guest left to continue to travel on his mission to the villages of Teiman, they continued to write to each other. He instructed Shalom on what to learn next, for he left many writings with him and he tested him to make sure that he understood them properly. From that time on, Shalom yearned to go to Yerushalayim and learn in that *Yeshiva*. Shalom never stopped thanking Hashem for the wonderful opportunity he had to learn with that special guest from Yerushalayim.

As a teenaged בָּחוּר he lost his father. His father was a great תַּלְמִיד חֶכֶם and מְקוֹבָל. He was known as Yitzchak the Peddler. Since *parnassa* was so scarce, Yitzchak the Peddler spent most of his hours from early in the morning until late at night trying to etch out enough

¹ Rav Fishel Schachter / *Tales of Tzadikim* #45-46 / Dial-A-Shiur

parnassa to buy some bread or perhaps an extra *challa* for *Shabbos*. Little Shalom always yearned to be able to learn from his father, and when he was נִפְטָר, Shalom was devastated.

As the days passed on, Shalom realized that the situation in the house was going from bad to worse. The neighbors kept bringing food, but they barely had enough for themselves. Shalom took upon himself the responsibility to take whatever trinkets, whatever jewelry his father had left, and travel to the Arab villages where his father used to travel to try to earn *parnassa* for his family.

This was difficult for Shalom, but in his wanderings he felt a special closeness with Hashem. When he pulled out the special scrolls that the *Yid* had left him, and he would study from them, he would feel an even greater warmth. He would say to himself, “The more a *Yid* is alone then the more he understands how he has to rely on the Ribono Shel Olam for every little step. This is a good experience for me.”

But Shalom was to face an experience that he had not anticipated, and it would be unbelievably frightening. It would be Shalom’s *nisayon* and test of a life time. It was similar to the *nisayon* of Yosef HaTzadik with אֵשֶׁת פּוֹטִיפָר. Shalom passed with flying colors! He actually jumped out of the window to get away. Before jumping he had time for a split-second thought – *Ribono Shel Olam, if I come out of here alive, I will do whatever is in my power to run to the Yeshiva Bais Kel in Yerushalaim, and to learn there!* And with that he jumped through the air!

Shalom kept his promise. With his mother’s blessing and the blessings of his whole town, he set out for Yerushalayim. It was a very long trip. It began with a fifteen-day journey on foot to the port city of Aden, Yemen. He traveled through the mountains, even through deserts. At night he slept between branches trying to hide himself from any potential robbers or thieves. It wasn’t easy. There were many trials and tribulations; many *nisyonos*, but Shalom knew he was doing the right thing; he felt he was coming closer now to Hashem and therefore the Heavens would protect him.

When Shalom arrived in Aden he found that it was a tremendous port city. At first, he was overwhelmed by the size of it. He never saw anything like it! After a couple moments of absorbing the sight, he asked people where he could find the *Bais Medrash*. When he finally arrived there he felt at home.

Shalom spent a day or two there resting up, and then he found a ship that was traveling to India. The captain wanted a lot of money from him. Shalom begged and begged that

he should be allowed onto the ship with the money that he had available, and the captain finally agreed.

In Bombay, India, Shalom realized that he had depleted all of his funds. Shalom wasn't the type to walk into the *Bais Medrash* and bang on the *Bimah*, and say: *Well, I'm deserving for you to support me; after all, I'm being moser nefesh myself for learning!* Shalom always gave the appearance of a simple, simple person. He would sit in the *Bais Hamedrash* all day and sway back and forth in front of his *sefer*. But if someone came over and asked him something he would always shrug and say, "I-I really don't know, I just say *ivrah*."

Shalom hired himself out, and he began to sweep streets, he washed down cobblestones, *he did anything! Schleppe*d packages! He didn't want to ask anyone for money. He spent as little as he had to on the basic essentials of what he needed to survive, and the rest he saved up for a ticket to continue his journey to Eretz Yisroel.

Eventually, a ship unexpectedly stopped in India. The ship was now heading to the *south* of *Bavel* which is the south of Iraq. They weren't going to pick up passengers. Shalom, however, saw the *hashgacha*, as nothing is really unexpected, everything that happens in life happens with a plan. As he had done in Yemen, he begged the captain to allow him on the ship. Seeing a certain wholesomeness, a certain yearning in the eyes of little Shalom that he couldn't say no to, the captain agreed to take Shalom on for the few coins that he had earned.

When the sailors arrived at the port closest to Bagdad, Shalom's only question was how to get closer to *Eretz Yisroel*. He found out that he would have to join a caravan through the desert to get to Bagdad. It was an extremely dangerous journey. Shalom was not frightened at all. He knew where he had to go, he knew Hashem had protected him until now, and so he waited for a caravan. It took several days, but he finally found one.

Sweeping streets in India was *bizyonos* for Shalom, but he didn't think anything of it, he just stayed focused on his purpose. It didn't bog him down at all, all that mattered to him was his relationship with Hashem. May his example be a sort of north star for us to strive to.

Hilchos Shabbos Initiative

Additional notes pertaining to an *Eruv Chatzeiros*:

- Each homeowner participating in an *Eruv Chatzeiros* except the homeowner in whose home the *eruv* is kept, should be represented by an amount of bread/*matzah* slightly less than one half of a machine *matzah*. A maximum of six *matzos* is enough regardless of how many homeowners participate.
- The *matzos* must be lifted up by someone other than the owner, who will be *koneh* for the other members of the *Eruv*. Preferably, the person lifting the *matzos* should not be a household member of the owner. If the food used for the *eruv* becomes inedible, the *eruv* becomes invalidated for future *Shabbosos*. It is therefore customary to use *matzos*, as they have a long shelf life with little chance of spoilage.
- When a *Kosher* communal *eruv* exists, all residents within the *eruv* are included within the communal *Eruv Chatzeiros*. Therefore, an individual residing within a communal *eruv* that may be *Kosher* should not recite a *Brocha* on an *Eruv Chatzeiros* even if he is stringent and refrains from using the communal *eruv*. Moreover, the individual should stipulate that if the communal *eruv* is *Kosher*, he is not actually making his own *eruv*, since his *eruv* can invalidate the communal *eruv*.

According to some *Poskim*, a person staying in a hotel should make an *Eruv Chatzeiros* that includes any other Jewish guests that are present. The public areas of the hotel should also be rented from the hotel management, with money given to actualize the rental.

Is it permissible for an adult to wipe off pen, marker, crayon, or makeup marks that a child scribbled on himself?

If the scribbles are merely marks and not a picture, they may be wiped off from the child's face.¹ However, it is prohibited to erase marks from a surface that one would normally write on, such as a chalk board.

Note: One may remove the marks on a child's skin using water by first placing water on the skin, and then wiping with a paper towel.

¹The prohibition of erasing applies *Med'Rabanan* even when not for the purpose of writing in the same place. However, the *Rabanan* made this decree applicable only in a place where it is normal to write.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 30

ע' ש"ע שי"ד-ז

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

I don't open soda bottle caps on שבת, but I wanted to know about some other types of caps...

QUESTION 1

Can I open a "sports cap" water bottle?

QUESTION 2

What about a squeeze pouch (yogurt, applesauce) cap?

QUESTION 3

Is there any issue with beer bottle caps?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

My toilet got stuffed. Can I plunge it on שבת?

Answer: The איסור of בונה by objects attached to the ground such as toilets and sinks, are much more stringent than by כלים. While a כלי may be adjusted as long as no tight attachments are being made, adjustments to items that are attached to the ground can many times be אסור מן התורה. Therefore, if a stuffed toilet would be considered Halachically broken, one would not be able to plunge it. (ד"מ). אגרות משה writes that if it doesn't typically get stuffed, it should be considered "broken", and one may not plunge it. Others argue and hold that it isn't considered "broken", but rather just has an obstruction in the pipe, not an actual break of the toilet. Since it is a question of an איסור תורה, one should be מחמיר, but can get a גוי to plunge it.

QUESTION 2

Something seems wrong in my toilet tank. Can I lift the cover off the tank to take a look inside?

Answer: As in the above case and many other בנין בקרקע cases, some פוסקים hold it is allowed, while others are חושש for an איסור תורה. The שליח ערוך (ש"ח-י') writes that a cover to a pit is not considered attached to the ground and may be removed, as it is merely seen as a כלי, not קרקע. The question is how to define the tank cover. Is it considered part of the actual tank since it isn't typically removed and is therefore בקרקע, or is it no different than a cover to a pit which is allowed to be removed. In case of need, one can take it off, but should not return it, as returning it is a more serious שאלה, since it involves בונה which could be an איסור תורה, as opposed to removing it, which is a question of an איסור מדרבנן.

continued....

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 3

Turns out the chain of the flusher got disconnected. Can I reconnect it?

Answer: If the chain has fallen off, attaching it back to it's place would be a form of בקרקע, and may not be done.

QUESTIONS AND ANSWERS FROM LAST YEAR'S שבועות EDITION

QUESTION 1

I'm planning on getting flowers for שבועות and keeping it on the table. Is a vase of flowers מוקצה? Does it make a difference if it's potted with dirt?

Answer: A vase or pot of flowers are not מוקצה and may be moved. If a potted plant for some reason is on a dirt floor (in yard etc.), ערוך של"ח-ח, doesn't allow one to lift it up and take it off the dirt because of תולש.

QUESTION 2

Can I add water to a vase of flowers on שבת or יום טוב?

Answer: On שבת, one may not put flowers into water if the petals will open because of the water.

If they are fully open but taken out of their water, they may be returned to the water that they were originally in. If one forgot to put them in water originally before שבת or יום טוב, the שער הציון של"ו-מ"ח writes if one has a vase that was filled before שבת, the flowers can possibly be put in for the first time. One may not add any water. On יום טוב, the שלחן אר"י ז"ל writes that one may even add water to opened flowers.

QUESTION 3

With שבועות in the middle of the week, do I have to wait to be מעביר בסדרא after יום טוב, or can I start in the beginning of the week?

Answer: The משנה ברורה רפ"ה-ז' writes that one can start מנחה from שנים מקרא when the upcoming פרשה starts being read. This seems to be true no matter if there is a יום טוב in between or not. Although there is a discussion about פרשת וזאת הברכה, this seems to be because of a specific מימרא of the אר"י ז"ל pertaining to that פרשה. All other פרשיות can be started the previous שבת after מנחה.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelphia Yeshiva*

Paid by the Peddler

From when Chuna was a young man just starting out in business, his honesty and heart of gold were readily apparent. Even as he began climbing the ladder of prosperity, he remained true to the values with which he had been raised, dealing with vendors and clients with unquestioning scrupulousness. As he established himself in the city, he quickly became beloved for his kindness and humility.

It did not take long for shadchanim to descend upon the good hearted, prosperous young man, and Chuna was soon engaged to Shaindel, the pious only daughter of one of the city's wealthiest magnates. Shaindel's father was a noted baal chesed who supported much of the

city's poor, and she was just as passionate about helping others as he was. Indeed, it was a beautiful match and their marriage was a joyous one.

After his marriage, Chuna's business continued to flourish. He invested in a profitable venture and saw immediate success. At the same time, his family began to grow with the birth of his oldest child, followed in quick succession by four more beautiful children.

Life was peaceful. Life was wonderful. But Chuna did not allow himself to become isolated in a cocoon of his own happiness, oblivious to the plight of others. He continued to devote himself to chesed, giving time, thought, and money to help those in need.

A few short years into their marriage, Shaindel's father passed away, leaving his fortune to his only daughter and son-in-law. Chuna's net worth tripled, enabling him to give even more tzedakah and do even more chesed. There were constantly guests staying in his home and paupers who were in town to collect money. It wasn't always pleasant to host these guests, but Chuna never looked at his wealth as his own. He saw himself as the safekeeper of money belonging to Hashem's children, and so he freely shared what he had with those of lesser means.

While the wheel of wealth spins slowly, eventually it reaches a peak and begins its descent. And once Chuna's cycle took a downward turn, it began speeding into descent. What began as one faulty business transaction quickly spiraled into complete failure. Within a short time, Chuna's business defaulted, and he became not only a poor man, but a heavily indebted one.

The necessary changes to his lifestyle due to his poverty weren't easy for Chuna, but he may have been able to bear it had that been the extent of his troubles. It was the heavy debts, however, that ate Chuna up alive. He owed so much money to so many people, people who had lost their finances along with his. His creditors hounded and harassed him for money, and he had nothing to give them.

It was a burden that Chuna was not strong enough to bear. He fell into a deep depression, and a few short weeks later, he passed away of a broken heart. His poor wife, Shaindel, was left alone in This World, to mother her five orphans and somehow pick up the shards of a life that her husband had left behind.

Shaindel had grown up in a wealthy home, and she had never known want in her life until her husband's business went under. In a matter of weeks, she'd gone from riches to rags, from the respected and dignified wife of the wealthy Chuna, to a poor, miserable widow without a cent to her name.

She had always been on the giving end, sharing her home, her meals, and her money with those less blessed than her. Now, she had to beg for scraps of food to satisfy her young children. She was a woman accustomed to servants cleaning her home. Now, she was forced to undertake work in the homes of her former contemporaries, scrubbing floors to earn a few rubles.

To top off her troubles, Chuna's creditors were angry at Shaindel for the money they'd lost when his investments had failed. Former friends now shunned her in the streets, blaming her for their financial loss. And despite her deepest desire to make things right, Shaindel had absolutely no way to pay them back.

One day, sitting at home after many long and grueling hours cleaning houses, Shaindel was startled by the sudden sound of loud knocking on the door. She was surrounded by her hungry children, trying to distract them from the lack of adequate food, and she stood up worriedly to answer. Who could it be, banging so loudly?

At the door stood a man of medium build, his features arranged into an angry grimace. "My name is Mordechai," he all but barked, each word shooting out of his mouth like a poisoned arrow. "Your husband owes me money. A lot of money. Three hundred and fifty silver rubles, to be precise."

Shaindel's face fell. "I'm sorry," she said regretfully, looking at the floor. "I really wish I could pay you back. I know it's your money, and you deserve it. But right now, I don't even have the money to feed my family, let alone the thousands of rubles you rightfully deserve. I simply don't have the means to return the money."

"I'm not interested in excuses," Mordechai brushed her off brusquely. "I need the money back, one way or another. I trusted your husband, and I will not rest until I get my money back. Is that clear?"

Tears flooded Shaindel's eyes and began rolling down her cheeks. "I understand you," she sobbed. "I really wish I could return the money. But I am a poor widow without a cent to my name."

Mordechai remained indifferent in the wake of her tears. "Crying will not help you, lady," he snapped. "I mean it when I say that I need my money back. If you won't give it to me nicely, I'll have to take it to court."

Shaindel gaped after his receding back. Did he really mean what he said? Would he really involve the non-Jewish court in a dispute between two Jews? What would she do if the case ended up in court?!

A few people who heard about Mordechai's plans tried to dissuade him from following through, but their pleas fell on deaf ears. He was intent on getting his money back, and if this was what he had to do, then that is what he would do.

Just a few days later, a messenger from the government knocked on Shaindel's door with a court summons. She had no choice but to appear in the courtroom. There was nothing she could say to defend herself, other than to plead with the judges to take pity on her, a poor widow who worked from dawn to dusk, doing physical labor so unsuited to her delicate hands just to put bread on the table.

But the coldblooded judges could not find any pity in their frozen hearts. In a flat, apathetic tone, the verdict was read and Shaindel's fate was sealed. She had thirty days to return the money to Mordechai. After thirty days, if she did not return the money, he would be legally entitled to take everything she still owned. He could come and completely clean out her home of whatever furnishings and little possessions she had left.

Shaindel left the courthouse, numb with worry. She tried approaching friends and neighbors for money, but everyone was either unable or unwilling to assist her. She owed Mordechai three hundred and fifty silver rubles, an enormous sum. Coming up with that kind of money from the impoverished paupers who were now her only friends was an impossible task.

Broken, she decided to go daven at the graveside of her late husband. Perhaps he would intercede on her behalf before Hashem, the only One who could deliver her from the terrible decree hanging over her head.

The guard at the entrance of the cemetery waived her in, and she walked dejectedly toward Chuna's resting place. Wailing softly, she lit a candle and began to recite Tehillim. "Chuna," she cried. "You must help me! You left me alone with these crushing debts! You are now Up there, where you can surely intervene to better my situation! Hashem! I am so alone!"

She remained where she was, crying beside her husband's kever, for many hours. Soon the sun began to descend, and the guard came by to look for her. "Lady, I need to close up the cemetery. It's time to leave."

Shaindel stood up and closed her Tehillim. Her head bowed, she followed the guard through the rows of headstones toward the entrance of the cemetery. There was one grave that suddenly caught her eye. "Excuse me," she said to the guard. "Why is there no matzeivah on that kever?"

"Oh, that grave belongs to a peddler, an ascetic who never enjoyed a penny of this world," the guard told her. "He was called the Peddler the Chassid. He was a very special and holy man, who collected thousands of rubles over his lifetime, which he distributed to tzedakah. Although he was often ridiculed by others, he always treated everyone with kindness and respect. He died without leaving over a single thing, other than the small heap of straw he was laying on."

"Wow," Shaindel said, impressed. "But why doesn't he have a headstone?"

The guard shrugged. "The city made a funeral for him and he was buried here in this cemetery. However, he had left over no children or any relatives, and no one ever erected a matzeivah for him. "

Shaindel looked back at the lonely grave for a moment. "Does anyone ever come daven by his kever? I mean, he sounds like he was a special man, but he didn't leave anyone over in the world."

"Not many," the guard admitted. "Although anyone who has cried over his grave has seen salvation. If you are looking for a yeshuah, you might want to light a candle by his grave, give tzedakah in his merit, and daven."

Shaindel's face lit up. "I do need a yeshuah," she said quietly. "Would you leave the cemetery open just a little longer so that I can daven?"

The guard hesitated for a moment and then gave in. "I'll be waiting outside. Go ahead."

Shaindel slowly approached the lonely grave of the holy peddler. As the guard had instructed, she lit a candle and began to cry, begging Hashem to help her in the merit of the Peddler the Chassid. When she was done weeping, she collected herself, made her way out the darkening cemetery, pushed a few coins into the cemetery's tzedakah box, and left into the night.

The days passed with agonizing swiftness. No large sums appeared at her doorstep. No benefactor bestowed her with a generous gift. Soon, the thirtieth day arrived. The money was due, but her wallet remained just as empty as before.

Then the dreaded knocks sounded on the door. Two emissaries of the court had arrived to

collect the money – or, if she could not provide it, the contents of her home.

Shaindel moved aside and wordlessly allowed the men to enter. The lump in her throat was so large that it prevented her from speaking. Instead, she held up her hands in a gesture of helplessness, and the men understood. With brutal efficiency, they lifted her furniture, piece by piece, and loaded it onto their waiting wagon. They took everything in sight until Shaindel was left standing in a bare house, stripped of the things that had made it a home.

As the men worked to fit all Shaindel's possessions into their wagon, a peddler passed by. "What are you doing?" he inquired curiously.

"Oh, we're repossessing her things," the men replied flippantly, pointing behind them at Shaindel's home.

The peddler was horrified. "Why?" he asked, looking over the wagon. There were beds and chairs, a table, a closet, a bookcase... an entire houseful of furniture and other items were loaded on to the wagon, about to be carted away.

"She owes someone money, and we're taking this by court order in lieu of payment," the men explained.

"How much does she owe you?" the peddler wanted to know.

"Three hundred fifty silver rubles."

"If I pay you, will you return her things?"

"Absolutely, but are you sure you want to do that?" the men were taken aback by the peddler's generous offer.

Instead of responding, the peddler reached into his sack and withdrew a small satchel filled with coins. He carefully counted out the money and handed it to the men. "This should be enough, gentlemen. And here are a extra few coins – I want you to return all these items to the woman's home and put them back in their proper place."

Shaindel, still standing shell-shocked inside her bare home, was completely oblivious to the scene unfolding outside. When the door was suddenly flung open and the two men who had stolen her furniture marched back inside carrying a bed, she didn't know what to think.

"Where does this go, lady?" they asked her, setting down the bed and hurrying out for more. Before Shaindel could process what was happening, all her furniture was back in her house and the rest of her things returned to their proper places.

"Here's the document showing that the debt was repaid in full," the men said, handing her a paper.

Shaindel took the paper, utterly confused. "I don't understand. Who paid it up for me?"

"Some peddler we met outside," they responded. "Well, we got the money so we'll be going now. Have a good day."

She rushed outside after them, peering down the street, but there was no sign of the peddler they'd spoken of. He seemed to have vanished into thin air. Shaindel looked down at the document in her hands. She looked at the scrawled signature at the bottom, but she could not make out the peddler's name.

Then she remembered the Peddler the Chassid, whose grave she had davened at the day she had

received the verdict ordering her to pay up the debt. The gatekeeper at the cemetery had told her that people had seen salvation after davening at the peddler's grave. Perhaps this very peddler had come back to this world to assist her!

Shaindel told the story to her friends, and it soon began to spread around the city. The holy Rav Pinchas Horowitz, famously known as the Haflaah, heard the story and confirmed that it was indeed the Peddler the Chassid who had come down to this world in order to help the poor widow after she had davened at his kever.

The Haflaah's confirmation of her theory came back to Shaindel, and she decided to visit the gadol and hear it with her own ears. When she was admitted into his study, she told him her entire story, beginning with the chesed she and her husband used to do and ending with the sorry state she had suddenly found herself in. "I would love to repay the peddler somehow," she told the Haflaah.

The tzaddik smiled. "He won't come back down to this world so that you can thank him," he said. "However, if you would like to repay him, then you will be able to do so one day in the future. Your children will grow up and become talmidei chachamim, and every year on his yartzeit, they will say kaddish for him and learn mishnayos on his behalf. You will regain your wealth and give tzedakah in his merit. And you will, with Hashem's help, see much hatzlachah."

Shaindel heard the blessings within the tzaddik's words and her heart felt lighter. In his instructions to her, the rav had promised that her children would become great in Torah and that she would regain her wealth! She thanked the Haflaah profusely, feeling comforted.

Indeed, the tzaddik's blessing came to fruition. Shaindel opened a store, which flourished and grew, and she soon became a wealthy woman. When she had enough money, she paid for a beautiful matzeivah for the peddler's grave. And indeed, her sons became talmidei chachamim and never forgot to learn on behalf of the holy peddler, the messenger who save their family during its darkest hours.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape # TG134

YOU can be a part of this!

YOU can perpetuate Reb Kalman's legacy!

YOU can be a part of history!

Help spread Reb Kalman's Torah!!

Are you involved in the yeshiva/school system **OR** do you know of others who are? Please let us know and we will ship hardcopy samples for you to distribute!

email us at: torasrebkalman@gmail.com

ATTN! Schools / Teachers / Principals

it's here!

TORAS REB KALMAN PRESENTS
A PREVIEW OF OUR ALL-NEW COMPREHENSIVE ELA SERIES

Reading and Writing
with stories of our Sages

AS TOLD BY
Rav Kalman Krohn
LEVEL 1, LEVEL 2, LEVEL 3, LEVEL 4, LEVEL 5 (GRADES 4TH-8TH)

PREVIEW
TWO SAMPLE LESSONS
FROM EACH GRADE

Reading and Writing
with stories of our Sages

60 schools
in 12 States and 27 are successfully using our sold-out first edition

Viras Shamayim
Intro English Literature classes

spellbound & seated
Keeps students through the captivating stories of Rav Kalman

For more info or to view the preview, email:
torasrebkalman@gmail.com

THE PREVIEW BOOK INCLUDES
TWO SAMPLE LESSONS FROM EACH LEVEL.

WE ARE NOW ACCEPTING NON-COMMITTAL RESERVATIONS FOR THE 2025/26 SCHOOL YEAR! DON'T MISS OUT!

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Soldiers of Torah

מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה כָּל יֵצֵא צֶבֶא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאָתָם. (במדבר א, ג)

From the age of twenty and up, everyone who goes out with the troops in Yisrael, you shall count them according to their troops. (*Bemidbar 1:3*)

It is the way of the world to count the troops before they go out to battle, in order to know how big and powerful the army is. This is to evaluate whether the army can stand up to the enemy, and to decide on the most appropriate strategy.

But the Jewish people at that time were not actually going out to war. The conquest of *Eretz Yisrael* was in the hands of *Hakadosh Baruch Hu*. Also in *Sefer Yehoshua* we don't find that they counted the people before conquering the Land.

So why were they counted here?

Because in truth, after the Jewish people left *Mitzrayim* and received the Torah, they were standing before a big and tough war. This was the war against the darkness and *tumas hataavos* that had conquered the world.

And so wrote *Shlomo Hamelech* in *Shir Hashirim*:

הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שְׁשִׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ
מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּם אֲחֻזֵּי חֶרֶב מְלֻמְדֵי מִלְחָמָה
– אִישׁ חֲרָבוֹ עַל יָרְכוֹ מִפְּחַד בְּלִילוֹת – Here is
the bed of Shlomo, there are sixty mighty
men around it, among the mighty warriors
of Yisrael. They all wield swords and are
trained in battle. Each man has his sword
on his thigh, due to the fear at night.¹

What was this “bed of Shlomo”?

Rashi *ad loc* explains that it was the holy *Mishkan*. Around it were the sixty ten-thousands of Israelites who went out of Egypt. They were the mighty warriors of the battle of Torah. The “fear at night,” against which they armed themselves, was lest they forget the Torah, causing harsh troubles to come upon them and the world at large. So explains Rashi.

¹ Shir Hashirim 3:7-8.

When the Jewish people readied themselves for this tough war, they counted the people, to know their strength, and to emphasize to every individual that he is a soldier who is counted as a member of the army, and he needs to join up with all the warriors and fight fiercely in the war of Torah.

This war began at the very beginnings of our nation, and it continues in full force today as well.

The enemies who stand against the *kedushah* of *Hashem* are the waves of *chilul Shabbos*, the assimilation into foreign cultures, and all the other travesties that have increased so greatly. There is a thick cloud of secularism and disdain for Torah enveloping us.

What are we to do? How should we make battle?

About this it says **כָּלֶם אֶחָדִי חָרֵב מִלְחָמָה** – “They all wield swords and are trained in battle.” Which battle? The battle of Torah. Another *shiur*,

another *blat Gemara*, another *kapitel Tehillim*, another *mitzvah* and another *chesed*.

The main thing is to know that we are in a time of war. And when a person is at war, there is no day and no night and no taking it easy. We need to just do the *mitzvos* with *mesirus nefesh* and every ounce of energy we have.

This is why the Jewish people were counted. It teaches us that success in the war of Torah requires mass enlistment of all our forces. It's not enough for just a few elite units to go out to battle for Torah.

We need to make sure today, more than ever, not just that we learn Torah and keep *mitzvos* ourselves, but that others do so as well. We need to support Torah institutions and strengthen *shiurim*, encourage neighbors and relatives. Because the more soldiers show up for combat duty, the more impressive our successes will be, *b'ezras Hashem*. ●

PARSHA TOPIC

The Royal Rus

David is the Jewish People

We read the Book of Rus on Shavu'os, and there are various reasons for this. One is because Shavu'os is the *yahrzeit* of *David Hamelech*. So we read the Book of Rus, which describes the ancestry of *David Hamelech*.

David Hamelech was one of the four pillars of the world. The three *Avos*, Avraham, Yitzchak and Yaakov, are the ones who planted the deep roots of the Jewish people. But *David Hamelech* was the very expression of the Jewish people.

The Jewish people is the most beloved and precious people to *Hakadosh Baruch Hu*. There

לְעִילּוֹי נִשְׁמָה

מוֹהַ"ד מִשֶּׁה בֶּן אֱלִיעֶזֶר הַמְבֹרָכָה זצ"ל
וּמוֹהַ"ד בְּרוֹךְ זָאב בֶּן נִפְתָּלִי קִדְאוֹס זצ"ל

נִדְבַת נְדִידִים ~ עֲטַדַת זָקִים בְּנֵי בָנִים וְהַפָּאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם

are many *pesukim* that express *Hashem's* love of and closeness to *Am Yisrael*. The person who most expresses this wonderful relationship is *David Hamelech*. As the Rambam writes about him, "His heart is the heart of the entire congregation of Yisrael."¹

We are all waiting for *Mashiach ben David*, and it is among the principles of our *Emunah* that a wonderful future is ahead of us. The day will come when the entire Jewish people will be gathered to *Eretz Yisrael*, each person will have his own *nachalah*, his own ancestral land estate, there won't be any more troubles and sicknesses, no pain and no suffering. We are destined to live for thousands of years in the presence of *Hashem Yisborach*, in utter delight. After that will come a more distant future called *Olam Haba*. And the foundation stone of all this future is none other than *David Hamelech*.

That Which Was, Will Be

Megilas Rus mainly describes Ruth the Moabite and Boaz the *Gedol Hador*, who took her as wife. There is a whole description of their special personalities, and by what merit it is that *David Hamelech*, who is the greatest personality of all generations, descended from them.

The Torah teaches us that if we emulate the beauty of their personalities, we too can merit having children, grandchildren and further descendants who will shine in the skies of Judaism.

Because there is a basic principle: *מה שיהיה הוא* – "That which was, will be."² *Hashem* created a cyclical world. Everything that happened in the past will happen again in the future. Just like there was a woman named Rus, and there was a man named Boaz, and they had a descendant named David, so we can be like Rus and Boaz, and from us will come a *tzaddik* like David, if we just go in their ways, if we work on acquiring for ourselves the greatness that their personalities had.

It's a Different Atmosphere

In order to get what really happened with Rus and Boaz, we need a little introduction before we go into the story itself. We need some background, because it will change the whole way we perceive this story that took place thousands of years ago.

One of our problems in understanding *Tanach* is that the events took place thousands of years ago, and the world constantly changes. In every country and in every nation there is a certain atmosphere, a certain social setting, and it changes as time goes on. We weren't alive back in those days, so it very hard for us to understand things that transpired back then. This is why we don't really understand most historical events.

I will give you an example. We are in Johannesburg, South Africa. Let's imagine a Jew going down the street late at night, at 2:00 AM, and he notices a small child sitting at a street corner. He goes up to him and asks, "Where are you from? Why don't you go home?"

The child answers, "I got lost."

He asks the child where he lives, then he puts out his hand and walks with him in the streets of

¹ *Mishneh Torah, Hilchos Melachim* 3:6.

² *Koheles* 1:9.

Johannesburg at night, in the dark, in danger from the local population, taking him all the way home.

A person who doesn't live in Johannesburg won't understand it, but someone who lives here knows how terrifying it is to walk the streets alone at 2:00 AM, and can appreciate what a sacrifice and what a great *chesed* this Jew did.

This is the problem we encounter when we read stories in the *Tanach*. A lot of things are different now than they were a few thousand years ago. So first of all, let's try to get into the atmosphere of that era, and this will snap the whole story into perspective.

Nations We Hate

Every nation has other nations that it considers its friends, and those that are its enemies, whom it bitterly hates.

For instance, for everyone sitting here, how do we feel about Germans, about Nazis? Most of us really hate Nazis. I once met a German who converted to Judaism, and I knew that his grandfather was a bona fide Nazi. I had to work on myself to greet him with a nice, warm smile, because Jews have something against Nazis.

But who did Jews hate back then, in the time of *Megilas Rus*? Ammon and Moav. If you would tell a Jew back then that so-and-so is an Ammoni or a Moavi, it would be like waving a red flag in front of a bull.

Why?

First of all, the forefathers of Ammon and Moav were *mamzerim*. When *Hashem* overturned Sedom, and Lot was sheltering in the cave with his two daughters, and, embarrassingly enough, they became pregnant, they gave birth to two boys named Ammon and Moav. This was the worst birth imaginable. These two nations are built on a foundation of immorality.

And it was not just the circumstances of their birth. These two nations were the lowest, the ugliest, the most immoral that could be. They always hated the Jewish people because of their historical origins.

The Torah commands us regarding them:

לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִקְהֵל ה' וְגו' עַל
דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בְּלַחֵם וּבַמַּיִם בְּדֶרֶךְ
בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר שָׁכַר עֲלֶיךָ אֶת בְּלָעַם
– בֶּן בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרָם נְהָרִים לְקַלְלֶךָ
An Ammonite and a Moabite shall not enter
the congregation of *Hashem*... because they
did not greet you with bread and water on
the way when you left Egypt, and because
they hired against you Bilaam ben Beor
from Pesor Aram Naharayim to curse you.³

We don't like these nations because they are so lowly. They have no gratitude for the fact that *Avraham Avinu* saved their forefather Lot when he was taken captive in war. They are the most disgusting nations that the Jewish people ever knew.

Elimelech's Punishment

Now let's get into the story of Rus and Boaz.

The story starts with Elimelech, who was a great man and an outstanding figure in his generation. Besides that, he was also very rich. When the famine struck, he simply could not take it, seeing thousands of Jews suffering starvation. If he would have remained in *Eretz Yisrael*, he would have had to sell all his treasures to feed everyone, and become poor himself, because he would have needed to support an entire people. He was an *adam gadol*, and the Jewish people expected him to help them out in their time of trouble.

What did Elimelech do? He took his family and left the country. He left *Eretz Yisrael*. *Chazal* say this was not the right thing to do, and it was only made worse by the fact that he chose Moav as his new country of residence. He went to live among the sworn enemies of the Jewish people.

Not only that, but his two sons, Machlon and Kilyon, married two princesses, the daughters of the king of Moav. They were prominent men in the Jewish nation, and the king of Moav was very interested that his daughters should marry Jews of high status. However, back at home, people saw Elimelech and his sons as traitors.

³ *Devarim* 23:4-5.

After a short while, the three of them, Elimelech and his two sons, died.

A Sacrifice of Love

Elimelech's wife, Naomi, was a great *tzadekes*, but she went along with her husband. Now she was all alone, and she knew very well that she deserved this punishment.

She turned to her two daughters-in-law, Orpah and Rus, and told them that she is going back to *Eretz Yisrael*. She had had enough; she learned her lesson. These two princesses politely said they will come along with her back to her people. But in the end, Orpah gave Naomi a kiss and said goodbye, while Rus stuck with Naomi and returned with her to *Eretz Yisrael*.

We need to understand the significance of the decision that Rus made when she went with Naomi.

Rus knew that when she gets to *Eretz Yisrael*, she is going to get a very cool welcome. People are going to say that she is a Moabite and had no right to marry a Jew in the first place. But she married him nonetheless, and that's why he died. It's her fault.

She felt that she was a big *tzadekes*, but she knew she will not be viewed that way and will not be accepted. People are likely to tell her to just get out of here, that she comes from a very lowly nation and doesn't belong among the Jewish people.

But she didn't care about all this. She loved *Hakadosh Baruch Hu*, she loved His Torah, and even though she knew what was waiting for her and how she will be treated, she went along with Naomi out of love and devotion to *Hashem* and His Torah. She didn't care about anything else. She just wanted to be close to the Jewish people, because then she will be close to *Hakadosh Baruch Hu*.

She demonstrated amazing greatness. She was a princess, the daughter of the king of Moav, her father expected her to come back to his home, and now she is going to the Jewish people instead, to suffer shame and discrimination. Instead of living a

luxurious life in the royal palace, she will glean ears of grain left in someone's field.

Her sister-in-law Orpah also had *derech eretz*, but when Naomi told her to stay in Moav, she did. She just kissed Naomi goodbye and parted ways with her. But Rus gave up on all the pleasures of this world and went to *Eretz Yisrael* knowing very well that she is destined for a life of poverty and deprivation.

Sometimes when a person does an act of *mesirus nefesh*, at least someone appreciates what he did, and says that he is a *tzaddik*. But no one said a good word to Rus, because she was a Moabite.

And there was another problem, too. It was not clear at all if she would ever be able to marry a Jew. The Torah says that a Moabite man may not take a Jewish wife, even if he converts. What about a Moabite woman marrying a Jewish man? This was a subject of controversy over the course of generations, and at that time, the *Halachah* had not yet been clarified.

Boaz knew the *Halachah*. He knew that there is a *Halacha l'Moshe miSinai* stating that it is only a Moabite man who is forbidden to marry a Jew, not a Moabite woman to marry a Jewish man. However, there were many people in his generation who did not know this. They thought she would never be able to marry a Jew.

So here we have a woman who gives up all the pleasures of life that she could have happily enjoyed in the royal palace, and does so in order to join the Jewish people. She comes without a penny in her pocket and without the ability to build a Jewish home. Only because of her tremendous love for *Hakadosh Baruch Hu*.

Due to this greatness, Rus is called the *Ima shel Malchus*,⁴ the Matriarch of the Davidic Dynasty. There are four *Imahos*. They are Sarah, Rivkah, Rachel and Leah. The *Imahos* did not just give birth to the Jewish people; they are the mothers of the Jewish people in their essential nature. Rus is called *Ima shel Malchus*, which makes her also the

---

4 *Bava Basra* 91b.

mother of *Mashiach*. If not for Rus, there would be no *David Hamelech* and no *Mashiach*. It is not by chance that *David Hamelech* descends from her. It is because she is *Ima shel Malchus* in her essential nature.

In order for the *Melech Hamashiach*, who is *Hakadosh Baruch Hu's* most beloved son, to descend from her, she needs to be a woman with such tremendous love for *Hakadosh Baruch Hu* that she is ready to give up everything just to be close to *Hashem*.

Naomi tried to convince her to stay in Moav. She told Rus that she has no future in *Eretz Yisrael*. No husband, no *parnasah*, just humiliations. But Rus refused to part with Naomi. Naomi had taught her *Yiddishkeit*, and she was not going to part with her no matter what. Even if she dies, she will be buried with Naomi. There is no way she is going to separate from Naomi. She is devoted in heart and soul to Naomi and to the Torah that she taught her.

Back to Beis Lechem

Naomi and Rus set out on their way, and arrived in Beis Lechem, Naomi's hometown.

At that time, Boaz was the *Gedol Hador*. He was the *Nasi*. He was

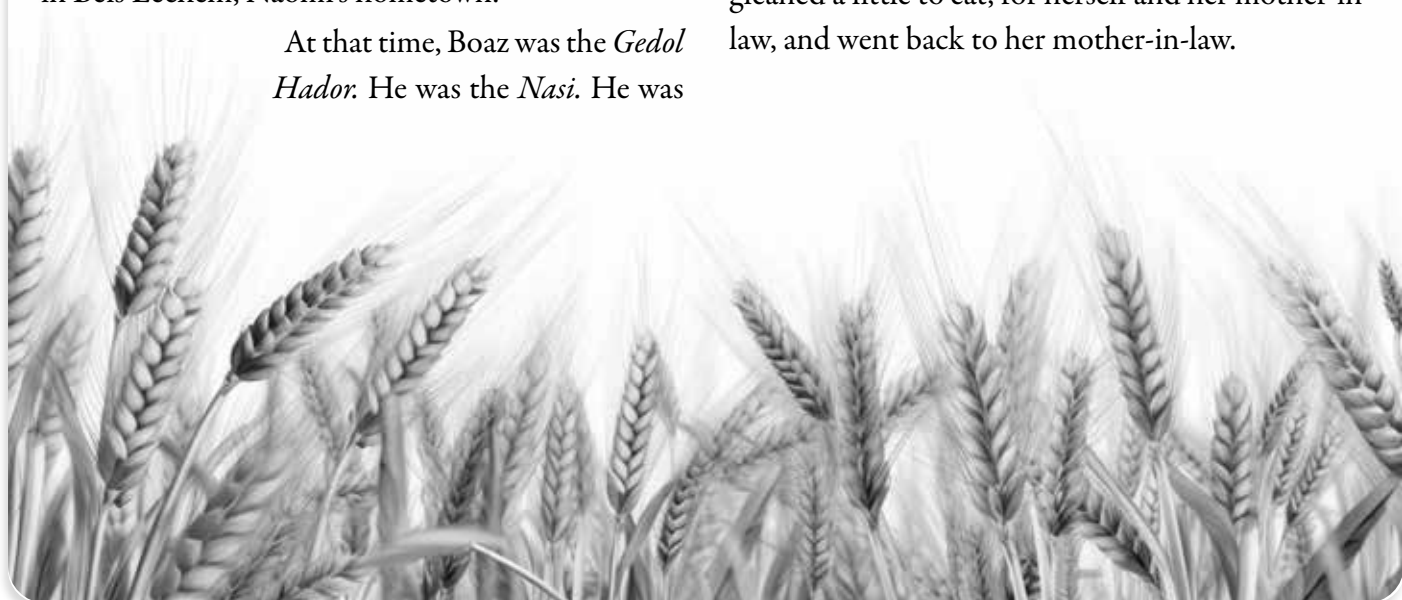
an elderly man, in his eighties. He had a large family and was also very wealthy. He was known and respected by all.

The day Naomi and Rus came back to Beis Lechem, the wife of Boaz passed away, and the whole Jewish people attended her *levayah*.

Naomi and Rus came along in the middle of the *levayah*. Everyone was shocked to see them. And people really gave it to them: *וַתֹּאמְרֵנָה הַזֹּאת נָעֻמִּי* – “The women said, ‘Is this Naomi?!’” Look what happened to Naomi, the wealthiest woman in all of *Eretz Yehudah*. It's all because she abandoned us, she betrayed us. And look who is coming after her, look who she brought along with her – a Moabite woman!

Naomi and Rus needed to eat, and since Rus helped Naomi, she went to glean ears of grain in the fields for both of them. *Megilas Rus* tells us how Boaz treated her well. He told her how he warned the young men to leave her alone. Because had he not told them, they would have thrown her out since she was a Moabite.

She suffered all the humiliations quietly. She gleaned a little to eat, for herself and her mother-in-law, and went back to her mother-in-law.

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה.
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

SPECIAL TOPIC

The Essence of Shavu'os

Celebrate With a Seudah

Shavu'os is when we received the Torah, and it is a very special day. There is a *minhag* to treat Shavu'os night very specially. The Arizal said (and is so quoted in the *Ba'er Heitev* commentary on the *Shulchan Aruch*¹) that someone who stays up learning all night on Shavu'os is guaranteed that he will not be harmed all year long. This shows that a person's very life depends on what he does this night, because this is when we received the Torah.

It is surely a very important thing to learn Torah on the day the Torah was given. And many people learn with great energy and excitement. This itself is a very important thing. But it seems that the awesomeness of Shavu'os actually stems from a different point, which *Chazal* say is the central point of the holiday. Practically speaking, whether a person attains lofty spiritual levels or misses out on them depends on this point.

Said R. Elazar: According to all views, on Shavu'os we also need לנחם. What is the reason? It is the day the Torah was given.²

There is a disagreement among the *Tanna'im* regarding other holidays, whether there is an obligation to have a festive *Yom Tov* meal or not. One view holds that a person may make the day כולו לה', devoted solely to spiritual matters, to Torah learning and *tefilah*, and there is no need to have a *se'udah*. But on Shavu'os, everyone agrees that besides the spiritual *avodah* of the day, there is also a *mitzvah* to have a festive *Yom Tov* meal. Why? Because on this day we received the Torah.

The same section of *Gemara* continues as follows:

Rav Yosef would say on Shavu'os, "Cook for me a choice calf!" He would explain, "If not for what this day did for me, there are lots of 'Yosefs' in the street."³

1 *Orach Chayim* 494:7.

2 *Pesachim* 68b.

3 *Ibid.*

Rav Yosef went out of his way to celebrate Shavu'os with a festive meal because Torah made him what he was. If not for Shavu'os, the day when the Torah was given, he would be just another "Yosef," with nothing special about him.

We should not belittle *minhagim* of the Jewish people such as staying up to learn on Shavu'os night. Such things are very important. But we see from the *Gemara* that the real *mitzvah* of the day is the festive meal, the *se'udah*, in which we rejoice and celebrate that we received the Torah.

Now we will explain on a simple level why this is the central point of Shavu'os.

Just Be Happy

It is said in the name of the *Vilna Gaon* that the reason everyone agrees a festive meal must be held is because Shavu'os is different from other holidays, each of which has a special *mitzvah* to do. Pesach has *matzah*, Rosh Hashanah has *shofar*, and so forth. But Shavu'os has no special *mitzvah* to do on that day. The only thing we need to do on Shavu'os is to be happy, to fulfill the *mitzvah* of *simchas Yom Tov*, which is expressed by holding a festive meal. This why all views concur that a *se'udah* must be held on Shavu'os.

And why doesn't Shavu'os have a special *mitzvah*? The simple explanation is because it is merely a continuation of the days of *Sefiras Ha'Omer*. We count the *Omer* for forty-nine days, and the fiftieth day is the holiday of Shavu'os.

Sefiras Ha'Omer is all about building ourselves in preparation to receive the Torah on Shavu'os. This is the very form and shape of *Sefiras Ha'Omer*. We

build one row on top of another, seven and then another seven, until the person is completely built when Shavu'os comes. Counting the *Omer* and the holiday of Shavu'os at its conclusion are a matter of *תחילתו השתדלות וסופו מתנה*. It starts with our own efforts, and ends with a gift from Heaven. During the days of the *Sefirah*, a person builds himself. But Shavu'os itself is a matter of *וירד ה' על הר סיני* – *Hashem* opens the gates of heaven and comes to give us His Torah as a gift.

Shavu'os could not possibly be anything other than the receiving of a gift. On Shavu'os we get the Torah, and regarding Torah, we pray in the *Shemoneh Esreh*: *חננו מאתך דעה בינה והשכל* – "Grace us with knowledge, understanding and comprehension." The word *חננו*, "Grace us," derives from *מתנת חנם*, an undeserved gift.

There are things you can't buy with money. Let's say we see someone wearing a nice watch. We might ask him where he bought it, because its value looks like something in his general price range, so it is reasonable to assume that he purchased it himself. But if we see poor *kollel* man holding a diamond worth five million dollars, we don't ask him, "Where did you buy it?" We rather ask him who gifted him with this diamond, because he could not possibly have bought it himself.

The *Torah Hakedoshah* contains within it such wondrous closeness to *Hakadosh Baruch Hu* that even if a person would put all his effort and strength into fulfilling *mitzvos* and doing *ma'asim tovim*, there is no way he could thereby acquire Torah. A Jew is not capable on his own of understanding and knowing what it says in the Torah. Even *Moshe Rabbeinu* couldn't do it.

לעילוי נשמות

מוה"ד משה בן אליעזר המבורג זצ"ל
ומוה"ד ברוך זאב בן נפתלי קראוס זצ"ל

גדלת נבדיהם ~ עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבות

Said R. Abahu, for all the forty days that Moshe was in heaven, he learned Torah and forgot it. He said, “Master of the World, I have forty days and I don’t know anything.” What did *Hakadosh Baruch Hu* do? When the forty days were over, *Hakadosh Baruch Hu* gave him the Torah as a gift, as it says, ויתן אל משה – “He gave to Moshe.”⁴⁵

Even *Moshe Rabbeinu* received the Torah as a gift, not as something he earned by means of his deeds.

We see this idea emphasized in the wording of the *Shemoneh Esreh* prayer. Before we ask for Torah, before we say וְהַשְׁכֵּל בִּינָה דְעָה מֵאַתָּךְ דַּעַת וְהַשְׁכֵּל, “Grace us with knowledge, understanding and comprehension,” we preface it by saying אַתָּה חוֹנֵן – “You graciously bestow knowledge upon human beings.” There is no such preface when we ask for forgiveness (סְלַח לָנוּ) or healing (רַפְּאוּנוּ ה') or sustenance (בִּרְךָ עָלֵינוּ). But we do say it before asking for Torah, because asking for Torah is asking for *Hashem* Himself. Thus, we first offer a praise of *Hashem*, without which we would be lacking the requisite merit to even ask for such a thing. The giving of Torah is always as an undeserved gift, מֵתָנִים חִנָּם.

Shavu'os is the day we received the Torah, and like it was back then at *Har Sinai*, so it is every year. *Hashem* opens the gates of heaven and pours out a great flow of Torah, completely independent of our deeds. Therefore, we were not commanded to perform any *mitzvah* on this day.

In order to leave Egypt, the Jewish people needed to demonstrate *mesirus nefesh* though the blood of *korban Pesach* and the blood of *milah*. So every year, on Pesach, we have certain *mitzvos* to do, which are related to this. But to merit receiving the Torah at Sinai, the Jewish people did nothing. The Torah was given as gift.

I Want Torah

Although the Torah is given to us totally as a gift and we don't need to demonstrate *mesirus nefesh* in order to receive it, there is one thing that is required of the recipient of a gift, and that is to want the gift. This is a necessary precondition for the gifting to take place.

When were the nations of the world disqualified by *Hakadosh Baruch Hu*? From the time that *Hakadosh Baruch Hu* gave the Torah at Sinai. He went around to all the nations, offering them to receive the Torah, and they didn't want, as it says, ה' מְסִינִי בָא – “*Hashem* came from Sinai.”

He said to the people of Eisav, “Will you accept My Torah?” They replied, “What is written in it?” He answered, “You shall not kill.” They said to Him, “That is what we rely on....” And so He said to the people of Yishmael, “Will you accept My Torah?” They replied, “What is written in it?” He answered, “You shall not steal.” They said, “That is what we rely on... we will not accept it. Give it to Your people, as it says, ה' עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן – “*Hashem* gives strength [i.e., Torah] to His people.”

Hashem said to them, “Those who accept My Torah are the ones I will bless with peace, as it says, ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם – “*Hashem* will bless His people with peace.”⁶

The only thing the Jewish people did to receive the Torah was want it and desire it. Moshe led the people out of the camp toward *Hashem* to receive the Torah, and they went.⁷ Since they really desired the Torah, they received it.

The same is true today. Unlike Pesach, where the main *avodah* is connected to *matzah*, the *avodah*

4 Shemos 31:18.

5 Shemos Rabbah 41:6.

6 Devarim Rabbah, Parshas Ekev.

7 Shemos 19:17.

on Shavu'os is just to want the gift of Torah and to value it. *Hakadosh Baruch Hu* is waiting to see, so to speak, what we will do with His holy Torah.

This may be compared to someone who wants to give his friend a precious diamond. But he will give it to him only if he knows that his friend will guard it well and appreciate its value. If he sees that

the recipient of the diamond is going to play with it in the sandbox, there is no way he will give it to him.

Similarly, on Shavu'os we don't have to do any special *mitzvos*. We just have to want the *Torah Hakadoshah*, that's all. This is the main *avodah* of the day. ●

SPECIAL TOPIC

The Royal Rus (Part 2)

Lifting her Spirits

Now that we have described Rus, let's move on to another key figure in the story, and that's Boaz.

As we said, Boaz was the *Gedol Hador* back then. He was a judge and a leader, he had a large family, and he was also very wealthy and owned a lot of fields.

And one day, a Moabite woman goes into his fields. As we explained, Jews back then looked down on Moavim and detested them. But he noticed that she is honest and modest.

He went up to her and said to her:

הַגִּדְהָגָד לִי כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת חֲמוּתְךָ אַחֲרֵי
מוֹת אִישְׁךָ וַתַּעֲזֹבִי אָבִיךָ וְאִמְךָ וְאֶרֶץ מוֹלַדְתְּךָ
וַתֵּלְכִי אֶל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁ.
יְשֻׁלִּים הִ' פָּעִלְךָ וַתְּהִי מִשְׁכַּרְתְּךָ שְׁלֵמָה
מֵעַם הִ' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת
כְּנָפָיו – It was surely told to me all that you
did for your mother-in-law after the death
of your husband, that you left your father
and mother and homeland, and went to
a people that you didn't know previously.
May *Hashem* repay your good deeds,
and may your reward be complete from
Hashem the G-d of Yisrael, as you have
come to shelter under His wings.¹

Boaz's message to her was that he knows she left her parents and family and royal riches behind, in order to be close to *Hakadosh Baruch Hu*. He told her that she is a wonderful woman and is going in the footsteps of the *Imahos*, and *Hashem* will help her.

For the first time, she heard words that lifted her spirits.

Rus was very moved:

וַתֹּאמֶר אֲמָצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי כִּי נִחַמְתָּנִי וְכִי
דִּבַּרְתָּ עָלַי לֵב שִׁפְחָתְךָ – She said, “May I find
favor in your eyes, my master, for you have
consoled me, and you have spoken kind
words to the heart of your maidservant.”²

This was her message to him: Do you know who you are talking to? A Moabite woman. I never heard words like that. I only got put down. And all of the sudden, the *Gedol Hador* has no one to talk to other than a lowly person like myself!

He then told her to let him know if anyone mistreats her, and he will stick up for her. And she is invited to eat at his table, too.

As if that wasn't enough, he told his workers to show her special consideration and let her glean ears

1 Rus 2:11-12.

2 Ibid v. 13.

of grain where it normally was not allowed, and they should also leave a little extra lying around for her to take.

What a wonderful personality Boaz was. He went out of his way to uplift her. He was not so sure yet whether she was actually allowed to marry a Jew, as she was a Moabite, but he spoke nicely to her and made her happy and helped her out as much as he could.

A Marriage Proposal

Now we come to a very deep point.

If a person passes away, and he has children, the children are his continuation. But if a person dies without children, this is a big tragedy. The Rambam wrote³ that a person doesn't stop fearing death until he gets married. Because if he is married, from now on, he has continuation. If he didn't marry, one day he is liable to die without any continuation. However, if he is a *talmid chacham*, and he has *talmidim*, that is his continuation. But naturally speaking, children are a person's continuation.

And the Torah taught us that there is a way to establish and preserve the name of a deceased person who had no children, and thereby do a great *chesed* for his soul. This is by fulfilling the *mitzvah* of *yibum*, which entails marrying the widow of the deceased.

In principle, the best *yibum* is when it is performed by the deceased person's closest relative, which is his father. So, in principle, the father should marry his son's wife. But the Torah forbid this and placed the *mitzvah* on the brother of the deceased. In any case, it is a great thing for one of the relatives of the deceased to marry the widow and thereby establish and preserve the name of the deceased in the world.

Machlon and Kilyon, the deceased husbands of Rus and Orpah, had no children. So Rus was eligible for *yibum*. *Halachically* speaking, it was not possible to fulfill the *mitzvah* of *yibum*, because there were no remaining brothers. Yet, Naomi proposed that Boaz

should marry Rus, because she felt that spiritually speaking, it was the right thing to do, and would save the *neshamah* of her deceased son, who was a great man.

Naomi was of the opinion that if one of the relatives of Machlon, whether it be a cousin or even a second cousin, would marry Rus, this would be a great *chesed* for Machlon's soul, although there was no *Halachic* obligation to do this. So she told Rus: I can't command you to do this. I can only propose it as an idea. Boaz is our second cousin. I know that he is pretty old already, but if you marry him, it will be a great *chesed* for the soul of my son, and I know that your greatest aspiration is to be close to *Hashem*.

Naturally speaking, Rus should have told her that she doesn't want to marry a second cousin who is well into his eighties, as she has no obligation to do so. She was still young and hoped to build a home. It would make much more sense for Boaz to help find her a *shidduch* with a man her age, so she could have a future ahead of her.

But Rus didn't think about anything. She just told Naomi that she will do whatever she says.

This was the wonderful personality named Rus. She was ready to sacrifice everything for the sake of a Jew. This is why she merited becoming the mother of the *malchus* of the Jewish people.

And What does Boaz Say?

After Rus agreed to the idea, Naomi proceeded to arrange the *shidduch* between Rus and Boaz.

They couldn't do it the normal way, and send a *shadchan* to Boaz to offer him Rus as a potential marriage partner, because no one in his right mind would go to Boaz, the *Gedol Hador* of the Jewish people, and suggest that he marry a impoverished young lady who is a widow, and a Moabite on top of it. It would be an insult just to make such an offer.

The only way was to go straight to Boaz himself, because he was a great man, and surely knew how to appreciate the special personality that Rus possessed. If she will approach him directly, he will

---

3 Collected Writings of the Rambam, *Pirkei Hahatzlachah*.

already know what to do.

So Naomi says to Rus: Boaz is in the middle of the harvest, and will be sleeping in the barn tonight. Go to him, and he will tell you what you need to do.

Now let's get back to Boaz. He was an elderly man, a leader of the Jewish people. Yesterday he saw this woman gleaning in his field, and since he noticed that she behaves modestly, he spoke to her words of encouragement, but he didn't really know so much about her at this point. Now all the sudden, in the middle of the night, he sees her lying at his feet in the barn.

What would be the expected reaction, the normal reaction, in such a scenario? He would yell at her: What do you think you are doing here? Disgusting! Get out of here!! Now I know you are just like the lowly Moabites you come from.

If he would have said this, *David Hamelech* would not have come to the world, and neither would *Mashiach*.

But Boaz was a such a wonderful personality. He restrained his outrage. He didn't get angry. He just turned to her with a question: *מי את* – “Who are you?”⁴ In other words: Please explain to me what this is all about and what you are doing here.

She answered that she came to save a *neshamah*. The *neshamah* of her dear deceased husband. Boaz heard that, and was very moved:

ויאמר ברוכה את לה' בתי היטבת חסדיך
האחרון מן הראשון – He said, “You are blessed to *Hashem*, my daughter! Your latter *chesed* is greater than the former.”⁵

He told her that what she is doing now is more beautiful than everything she did up until this point.

Boaz's reaction went way beyond anything that could be expected. You could say it was miraculous.

David Hamelech declares in *Tehillim*:

חצות לילה אקום להודות לך על משפטי
צדקך – At midnight I will rise to give thanks
to You for Your righteous judgments.⁶

What are these “righteous judgments” that *David Hamelech* got up in the middle of the night to thank *Hashem* for?

The “judgments” that You brought on the Ammonites and Moabites, and the “righteous” kindnesses that you performed with my grandfather and my grandmother. Because if Boaz would have quickly responded to her with a single curse, where would I have come from? And not only did he not curse her, he even blessed her, as it says, “You are blessed to *Hashem*, my daughter!”^{7,8}

David Hamelech rose at midnight to thank *Hashem* for the fact that his grandfather Boaz didn't say a single harsh word to his grandmother when she came to him in the barn. It was a miraculous event. Only a person as great as Boaz would be able to behave in such a manner.

And the dedication that Rus had to *Hashem* was so incredibly great, too. If Naomi had not sent her, there is no way in the world she would have done such a thing. She would have rather died than do something like that. But Naomi told her that she has a mission to accomplish. She needs to go and save a Jewish soul.

This was a very high-risk undertaking. Rus knew that if Boaz would curse her, she would be lost forever. Imagine that the Chofetz Chayim would curse someone. And Boaz was a *navi*, and the greatest Torah sage of his generation. If he would say even one word of curse to her, she's finished. But she was not to be deterred by anything, because Naomi sent her.

⁴ Rus 3:9.

⁵ Ibid v. 10.

⁶ Tehillim 119:62.

⁷ Ibid v. 9.

⁸ Rus Rabbah 6:1.

From two uplifted people like this comes *David Hamelech*.

It's Not Over Yet

The next day, Naomi sends Rus back to Boaz, this time publicly and openly. Rus repeats her request that Boaz marry her.

Obviously, she could just as well get married to a young man her age, not an elderly gentleman well into his eighties. What does she stand to gain from marrying Boaz, of all people? Why is this a good marriage match?

We would expect Boaz to respond something like, "Well, okay, I heard your request. I will think about it."

But Boaz didn't waste any time. Right that same day, he gathered the elders of the generation, of whom he was the greatest, and told them what transpired with Naomi and Rus, and how it is necessary to build the family. There was another figure there, Ploni Almoni, who was actually a closer relative to Rus than Boaz was. Boaz suggested that he buy the field, so it will remain on the name of the family. However, this would necessitate marrying Rus.

Ploni Almoni, the closest relative, the *goel*, wasn't interested. He was not sure it was even permitted to marry a Moabite woman, as the *Halachah* regarding this case had not yet been ruled. He was concerned that at some future point, people might say the marriage was illegitimate, and that would affect the status of any children he would have from her.

But Boaz knew that according to *Halachah*, a Moabite woman may marry a Jewish man. The Torah only forbids a Moabite man marrying a Jewish woman. So he took the risk. He didn't worry that people might try to raise an objection at some later point. And he took his step in order to do a *chesed* to a Jewish soul, as explained above.

When he decided to marry Rus, he didn't wait a single day. It's a *mitzvah*, and as such, it should be

performed right away, without delay.

The *chuppah* was held that evening. They got married, and before morning came, Boaz passed away. If he would have waited another day, if he would have said, "Okay, it's a *mitzvah*, but I don't have to rush into it, there are other *mitzvos* too," then there would be no *David Hamelech*.

When Rus saw that Boaz passed away, we might expect her to raise her eyes to Heaven and say: *Ribono shel Olam!* Is this what I deserve? I was a princess, I lived in royal luxury, but I gave up everything. I walked to this country by foot, even though I could have traveled in a carriage. And when I arrived here, I just got the cold shoulder from everybody. But I didn't care. The main thing is to be close to the Jewish people. And Naomi, who is my master and teacher, told me that I should marry this elderly Jew, for the sake of her deceased son, because this is the only way to save his *neshamah*. So I did that, too. I married an old man, and now he died. Is this what I deserve, *Hashem*?

But she didn't complain. She accepted everything with love. And when her son was born, she took the little baby to Naomi her mother-in-law and said: My dear mother-in-law, this child who was born has the *neshamah* of your son, of my deceased husband. *Baruch Hashem*, we did the *mitzvah* completely.

And *Hakadosh Baruch Hu* gave her full reward. *Chazal* say that her son was the greatest *tzaddik* of all generations, and his grandson was *David Hamelech*.

She merited seeing with her own eyes not just *David Hamelech* but also his son Shlomo and the *Beis Hamikdash* as well.

Rus the Moabite saw the grandson of her grandson, who was Shlomo, ruling as king, as it says וַיִּשָּׂם כִּסֵּא לְאָם הַמֶּלֶךְ – "Shlomo set up a throne for the mother of the king,"⁹ and R. Elazar says that this means for the matriarch of the royal dynasty.¹⁰

9 I Melachim 2:19.

10 Bava Basra 91b.

After all the suffering Rus went through, after her wondrous devotion to *Hashem* and His Torah, she saw such great satisfaction and *nachas*. She even lived to see the *Beis Hamikdash* built by her great grandchild Shlomo, and the magnificent kingdom of Yisrael that he ruled over.

So What do We Learn from This?

This story has a lesson. There are a lot of different kinds of *chesed* that a person can do. But the true *chesed*, the pure *chesed*, is like Rus did. It is a *chesed* that the one who does it has no future to look forward to, no one to appreciate what he or she did. This is the special *chesed* for the Jewish people.

And there's another lesson here: Rus demonstrated to the Jewish people that the true quality of the Jewish people is not necessarily something that you inherit. She hailed from Moav, yet she acquired this quality in the fullest way.

This shows that you don't necessarily have to learn it from your parents. If a person acquires on his own the trait of *chesed* in its fullest, he can become the parent of the *Mashiach*.

Most of us were indeed born as Jews. But some among us might feel limited or disadvantaged by the fact that we were not born and raised in a Torah-observant home, or were not privileged to study in the best Torah educational institutions, and so forth. However, if a person has the proper devotion and motivation, if he attaches himself to a *tzaddik* and learns from him and sticks with him because he has a fierce desire to be connected to *Hashem*, like Rus did with Naomi, there are no limits on the greatness he can achieve.

Hashem doesn't forget the devotion we show in dark times. In the end, there will be so much light and illumination, so much beauty and so much *nachas*, like it was with Rus, who merited becoming

the matriarch of the Jewish kingdom.

And from Boaz, we should learn how great it is not to be quick to anger. We should learn how to control ourselves and be careful not to step on people, not to hurt their feelings.

As an example, I will tell you a personal story. I got married shortly before Pesach, and for our first Pesach, we were by my father-in-law. Nowadays, there are all sorts of techniques to check the lettuce to be used for *Maror* from bugs, but in those days, you would just sit and examine each leaf individually, and even after that, you wouldn't be sure that it is a hundred percent clean from bugs. So in my home, we would eat only the stems of the lettuce, not the leaves, so we could fulfill the *mitzvah* of *Maror* in the best possible way without taking any chances of ingesting bugs.

On *Seder* night, after *Maariv*, I came to the home of my father-in-law. I walked into the kitchen, and to my surprise and consternation, I saw all the lettuce leaves nicely arranged, and all the stems thrown in the garbage.

All I needed to do was yell, "Oh no, oh no, the stems are all in the garbage! No *Maror* tonight!!" and it would have ruined the whole atmosphere of the *Seder*.

That would be exactly the wrong thing to do. We need to maintain control over ourselves, and not just react, not just blurt out exactly the wrong thing to say. There are people around us, and they have feelings. *Maror* is a wonderful *mitzvah*. But with one word, you can "kill" someone.

On the wonderful day of Shavu'os, when the heavens open up and Divine plenty descends to the world, let's all remember the important things we learn from Rus and from Boaz, from whom come *Melech Hamashiach*, may he redeem us soon. ●

גיליון מס' 606 במדבר-חג השבועות
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו
ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל
זצ"ל
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - חג מתן תורה

איך מנדדים שינה ומצערנים עצמם בליל שבועות

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ המג"א (סי' תצ"ד סק"א) שנהגו להיות נעורים כל הלילה בליל שבועות, איך הותר ביו"ט דשבועות לנדד שינה מעיניו ולצער עצמו, והשיב רבינו זצ"ל, שמחים על הצער הזה, (מחשבת עם חג השבועות סי' ל', ועי' במה שנדפס בתיקון ליל שבועות עמוד שמ"ד מתפילה שסדר החיד"א בספרו כף אחת סי' כ"א, שבחג השבועות אחר כל הלימוד סמוך לעמוד השחר יתפללו תפלה זו, ובתו"ד אומר וז"ל, ויהי רצון מלפניך ה' אלהי אב הרחמים אדון הסליחות שאם נגזר עלינו ח"ו להכרת בהכרת רשעים יכבשו רחמיה את כעסך ויגולו רחמיה עלינו שיהא חשוב צערנו שנצטערנו הלילה הזה וקמטנו שינה מעינינו לקרוע רוע גזר דיננו, ואמר בני מרדכי יהודה נ"י דמ"מ שמחים בצער הזה שנדדו שינה להתענג באהבתה של תורה, וחזו בני תיבני דמשכתין בצערא דילהון ועסקין בחדוהא דילי, ועי' בסמוך לענין חינוך קטנים שמצטערים בלימודם, ועי' בשו"ע סי' רפ"ח ס"ג במי שהתענית עונג לו דשרי להתענות בשבת כריה"ח, ועי' בס' הקדמה לזבח פסח שער י"ג שתמה האברבנאל איך היו התנאים מנדדים שינה בסיפור יציאת מצ"מ כל ליל יו"ט דפסח, והרי אסור לצער עצמו ביו"ט, וכי המהר"ל בגבורות ה' פ' נ"ג שלרוב חיבת המצוה לא הרגישו בדבר ולא נצטערו כלל, ועי' בתוספתא פסחים פ"ה ה"ח).

חשקת התורה ועמל התורה

אמר רבינו זצ"ל, ללומדים נראה שיש כאלה שזכו למתיקות ממתנת שמים ויש כאלו שצריכים לעמול על כך, וזה לא נכון שזה במתנת שמים זה בא רק על ידי עמל על זה, בעמל התורה ותפילה, (כל משאלותיך תכ"ה, ואמרו"ז זצ"ל תלה פתק על המקרר בשם רבינו זצ"ל, ששאלתיו, מה יעשה מי שאין לו חשק ללמוד, והשיב רבינו, ילמד ללא חשק...). כתב רבינו זצ"ל בספרו ארחות יוסף, יש בחורים שחושבים שהתורה תלך להם קל וכשרואים שלא הולך קל חושבין שאין מסוגלים ללמוד ומתייאשים וסופם שמפסיקים ללמוד וזה טעות גדול שהתורה א"א שתלך קל כמ"ש במגילה (ו') אם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי אל תאמן כי אין התורה נקנית אלא בעמל ויגיעה, (עקד תורה סי' כ"ט), וכתב רבינו, והאמת הוא שעיקר הקושי הוא ההרגל וכך אחז"ל בספרי האזינו בפסוק כשעירים עלי דשא ע"ש אבל אחר שנתרגל אף שלעולם יש מלחמה וכמ"ש בב"מ (פ"ה ב') על הפסוק ועבד חפשי מאדוניו, ולעולם היצ"ר מוצא תירוצים ואמתלאות לבטל מהתורה מ"מ אין המלחמה קשה כל כך, (ארחות יוסף ערך ביטול תורה עמוד ט'), וצריך לעמול הרבה להיות בן חורין כדתנן באבות (פ"ו מ"ג) כך היא דרכה של תורה כו' ובתורה אתה עמל וכו' ועל זה תנן (שם מ"ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, (דעת נוטה פ' בחוקותי אות ג').

מגילת רות לפני התפילה

נשאל רבינו זצ"ל, בציבור שאין להם מגילת רות מקלף, ויכולים לשאול מביהכנ"ס אחר המגילה לקרא בה אחר עלות השחר, האם יכולים לנהוג כן, והשיב רבינו, שיכולים לנהוג כן, (מחשבת עם חג השבועות סי' ל"ב, ובשם מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל הביאו דכיון דאין מברכין על המגילה רק מצד המנהג, א"כ המנהג היה אחר שחרית, וקודם לכן ה"ז כקורא המגילה בערב החג, וגם לרבינו זצ"ל דוקא מעלות השחר יוצא דגם קריאת"ן מן הדיון יוצא לפני התפילה, ובהגש"פ מחשבת בצלאל מובא מהגר"ש דבילצקי בדיון פסח שחל בשבת עמוד ק"א סכ"ט לגבי מגילת שה"ש שיראו שיש רוב מנין שלא קראו שה"ש אחר הסדר דמן הדיון יוצאים בזה אף שלא קראו בקלף וא"א עוד לברך, אך באמת כל שישמע בקלף אין רוצה לצאת קודם לכן, ואין מברכין על קריאה זו, ואף הקוראים בתיקון ליל שבועות מגילת רות קוראים ביום בברכה, וכע"ז ע"ש במחשבת בצלאל עמוד ר"ד הערה מ' לענין הלל בליל פסח בביהכנ"ס שבדאי מכיון רק למנהגא ובה אין חשש כשאומרו ללא ברכה ואח"כ מברך בביתו וכע"ז עי' בפמ"ג סי' נ"ג א"א סק"ב בקורא תהלים ואיחרמי ליה פסוד"ז לפני התפילה).

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

כמה מצות יש בלימוד קים ליה בדבריה מיניה

שאלו מרבינו זצ"ל, במה שידוע מהגר"א בשנות אליהו ריש פאה שכל מילה של לימוד תורה זה מצוה בפני עצמה ובהגהות רעק"א (יו"ד סי' רמ"ו ס"ח) הביא מס' קול בן לוי על הרמב"ם הל' ת"ת (פ"ג ה"ד), שכתב, דלפיכך במצות ת"ת ליכא פטור דעוסק במצוה כיון דבין מילה למילה לא חשיב עוסק במצוה, ויש לברר אחד שלומד את הגמ' של "קים ליה בדבריה מיניה". האם חשיב ד' מצוות דהרי אמר ד' מילים או דהוי מצוה אחת דהא הוי ענין ומשמעות אחת שויהיה נפק"מ גבי עוב"מ, דאם הוי מצוה אחת שפיר איכא פטור דעוסק במצוה, והשיבו רבינו שמקיים ד' מצות, והיינו דכל תיבה בפ"ע נחשבת לחלק מן המצוה, (תל תלפיות סי' תשמ"ח, וכן מביא ממרן הגר"נ קרליץ זצ"ל. ועי' בקובץ ישורון ח"א עמוד תכ"ד דהביא פלוגתא דמרן הגרא"מ שך ובעל הדברי יציב איך לפרש ד' הגר"א אם מקיים מצוה באמירת אמר אביי לחוד, ועי' מש"כ בזה בס' דאה ישר עמוד קפ"ו ובתורתך שעשועי ח"א עמוד ק"ח שמרן הגרא"מ שך זצ"ל סבר דכל שמכוין לת"ת מקיים בכל תיבה מצוה גם ללא שסיים המימרא). ונשאל רבינו זצ"ל, במה שכתב שאחד שלומד קים ליה בדבריה מיניה חשיב ד' מצוות אליבא דהגר"א בפירושו שנות אליהו ריש פאה, ממשי"כ רבינו בספרו שערי אמונה (עמוד ח) שגם לפי הגר"א כל התלמוד תורה חשיב מצוה אחת, והשיב רבינו, מצוה גדולה שמתחלקת לכמה פרטים, ועי' בס' תל תלפיות (סי' תשמ"ט), ובס' בתורתו יגהה (ח"א ס"ח) הביא ממרן רה"י רבי דוב לנדו שליט"א נמי כן, דהגר"א מייירי דוקא בתיבה אחת שיש במשמעותה ב' ענינים או שלושה כגון יברך דמשמעותו יברך ה' אותך ולפ"ז היכא שילמד קלבד"מ וכדומה יהיה פטור דעוב"מ כיון דהוי מצוה אחת. וכן כ' בס' חוט שני (ת"ת עמוד ע"ז) דתיבה אחת שמקיימים בה לימוד תורה היינו תיבה שיש בה משמעות וכו' שם דאולי תורה שבכתב הוי מצוה אף בלי משמעות, ויתבאר ע"פ מש"כ הגר"ה הל' ת"ת (פ"ב סי' י"ג) דבתורה שבכתב מקיים מצות תיבה, גם ללא שמבין, דהוא עצם התורה, אבל בתושבע"פ מקיים מצוה רק במה שמבין.

לימוד תיבה ללא משמעות

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ במשנה ברורה (סי' קל"ט סק"ל) במש"כ השו"ע (שם) אפי' בירך ברכת התורה לעצמו ותיכף קראוהו לעלות לתורה צריך לחזור ולברך אשר בחר בנו כשקורא בתורה דמשום כבוד התורה נתקנה, והביא המשנ"ב מהאחרונים דמקום כדי שלא יהיה ברכה הראשונה בכדי יראה לומר עכ"פ פסוק אחד כגון יברך (במדבר ו' כד) דרך הילוכו לס"ת, ולכא' חזינן מהנך אחרונים דלא כהגר"א בריש פאה שכל תיבה של לימוד תורה זה מצוה בפנ"ע תצה דלפי הגאון מדוע צריך לקרוא פסוק אחד סגי שיאמר מילה אחת כגון שיאמר רק יברך ואי"צ לומר את כל הפסוק, והשיב צריך איזה משמעות, (ול"ד למצוה), והיינו דאף דאיכא מצות ת"ת בכל תיבה, מ"מ לברכוה"ת צריך שיהיה קריאה עם משמעות (תל תלפיות סי' תשנ"ב).

לזכר נשמת הגה"צ מרן רבי שאול בן רבי מנחם מנדל ברוס זצלה"ה ראש ישיבת בית התלמוד בארצה"ב בעמח"ס מנחת שאול דלה והשקה לאלפי תלמידיו תורת רבו בעל ברכת שמואל ז"ע מקאמניץ שחיבב אותו מאד נתנדב ליום ההילולה ב' ד'שבועות ע"י תלמידו ידידינו הרב דוד כץ שליט"א מארצה"ב

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

שְׁנֵים קָדְמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 145

עוֹבְדוֹת חֲדָשׁוֹת וְתִדְרוֹת מִפִּי רַבֵּי מֶרֶץ זִצְק"ל!

מִדּוֹר שְׁנֵים קָדְמוֹנִיּוֹת - הַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י:

הַג'ד רבי אהרן יעקבוביץ הַתַּנְה"ג רבי אריה לֵוִי (ט' סיון תשל"ג)

הַג'ד זרח שפירא מִנְקֻדְרֵי הַחֲזוֹן אִישׁ (י"ב סיון תשס"ח) | רַבֵּנוּ הַנָּאֵן ה'שֹׁאֵנֶת אֶרֶץ זִצְק"ל (ט"ו תמוז תקמ"ה)

נִשְׁמַח לִקְבֹּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנֶּאֱמָנִים מִסְמָכִים, תְּמוּנֹת, עוֹבְדוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת הַקְּשׁוּרִים לַהֲנ"ל

אַחוֹת רַבֵּינוּ הַצַּדִּיקָנִית מֵרַת א. בְּרַמֶּן ע"ה (א' סיון תשע"ב)

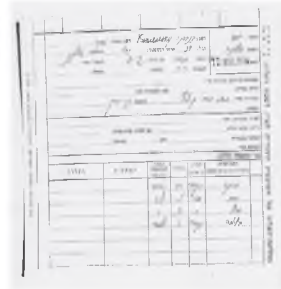
שְׁמָה הַמְּקוֹרִי וְהַכִּינוּי

אַחוֹתוֹ הַצַּעֲרִיָּה שֶׁל רַבֵּינוּ וְבֵת הַזְּקוּנִים שֶׁל רֹאשׁ גּוֹלַת יִשְׂרָאֵל מֶרֶץ בַּעַל הַקְּהִילוֹת "יעקב" ז"ע - הַרְבֵּנִית הַצַּדִּיקָנִית מֵרַת אַהוּבָה ע"ה אֶשֶׁת חֶבֶר הַגָּאון הַגְּדוֹל רַמ"ש בְּרַמֶּן ע"ה, הִיְתָה צַעֲרִיָּה מִרְבִּינוּ בָּאֲרַבַּע שָׁנִים, וּרְבִּינוּ עוֹד זָכַר אֶת עֵת לִידָתָהּ.

הִיא זֶה אִי שֶׁם בְּפִינְסֶק שְׁבֵרוּסִיא, בְּהַתָּאם לַתְּקוּפָה, הִלִּידָה הִיְתָה בְּבֵית וְלֹא בְּבֵית חוֹלִים, וּרְבִּינוּ שְׁהִיָּה אֶזְרֵל יֶלֶד קָטָן, זָכַר כִּי אִמּוֹ הִיְתָה בַּחֹדֶר הַשְּׁנִי עִם מִיִּלְדָּתָהּ, וּלְפָתַע הַכְּרִיזוּ בְּקוֹל שְׁמַח: נּוֹלְדָה בַּת.

וַיִּקְרָא אֲבִיהָ אֶת שְׁמָהּ בִּישְׂרָאֵל: לִיבָא בְּלוּמָה.

וְהוֹסִיף מִזְכְּרוֹנוֹ: לִימִים, כֹּאשֶׁר עָלוּ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַשֵּׁם לִיבָא לֹא הָיָה מְקוּבָּל בֵּין חֲבֵרוֹתֶיהָ, וְהָן הַחֲלוּ לִכְנוּתָהּ אַהוּבָה, וְהַסְטִיפֶלֶר לֹא מִיְּחָה, כִּי לֹא רָצָה שִׁיְהִיָּה לָהּ שֵׁם שׁוֹנֶה. וְאִכֵּן הַשֵּׁם לִיבָא נִשְׁתַּקַּע וְהַשֵּׁם אַהוּבָה נִשְׁאָר אֲצֵל כָּל מַכְרִיהָ. אֲךָ הוֹרָה שֶׁכֹּאשֶׁר מִתְּפַלְלִים עָלֶיהָ לֹמַר לִיבָא בְּלוּמָה הַמְּכֻנָּה אַהוּבָה.

מִסְמַךְ מַעֲנִיין מַה'סוֹכְנוֹת הַיְּהוּדִית' הַמֵּתַעַד אֶת הָעֲלִיָּה שֶׁל מִשְׁפַּחַת קִנְיַבְסְקִי לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּשׁוּרָה הַתַּחֲתוֹנָה מוֹפִיעַ הַשֵּׁם 'בְּלוּמָה'

הַשְּׁדָּחָן

וְתִגְדַּל הַנַּעֲרָה וְזִכְתָּה לְהִיּוֹת אֶשֶׁת חֶבֶר לַהֲגָאון הַגְּדוֹל רַבִּי מִרְדְּכִי שְׁלֹמֶה בְּרַמֶּן זצ"ל, (אוֹדוּתִי כְּתֻבָּנוּ כְּבֵר פֶּרֶשֶׁת מִקֶּץ תַּשְׁפ"ב, וּפֶרֶשֶׁת שְׁמוֹת תַּשְׁפ"ה), וּפַעַם כֹּאשֶׁר תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים הַזְּדֵמָן לְדַבֵּר עַל שִׁדּוּכִים, הִלָּךְ רַבֵּינוּ וּמִנָּה אֶת שְׁמוֹת הַשְּׁדָּחָנִים שֶׁהֲצִיעוּ שִׁדּוּכִים לִילְדֵי אֲבִיו הַגְּדוֹל, וְכִשְׁהִגִּיעַ לַאֲחוֹתוֹ מֵרַת אַהוּבָה בְּרַמֶּן ע"ה, אָמַר בְּרִגְשׁ: וְאֵת הַשִּׁדּוּךְ שֶׁלָּה הֲצִיעַ הַחֲזוֹן אִישׁ עֲצָמוֹ - - -

לּוֹמֵד עִמָּה בַּחֲבֵרוּתָא

הַאוּרִירָה הַמְּרוֹמָמֶת בְּבֵית הַקֹּדֶשׁ בּוֹ גְּדָלָה הַרְבֵּנִית ע"ה, נָעָה וְזָעָה רַק סָבִיב הַתּוֹרָה וְלּוֹמְדֶיהָ, הַבְּנוֹת גַּם הֵן הִרְגִּישׁוּ כִּי הַלִּימוֹד הוּא עֵיקַר הַחַיִּים, וְרַק עַל יְדוֹ מַגִּיעִים לְפִיִּסְגַּת הָאוֹשֶׁר הַגִּשְׁמִית וְהַרוּחָנִית. פַּעַם אַחַת, בְּהִיְתָה נַעֲרָה צַעֲרִיָּה, בִּיקְשָׁה הַרְבֵּנִית בְּרַמֶּן ע"ה מֵאֲחִיהָ הַגְּדוֹל - רַבֵּינוּ זצ"ל, שֶׁגַם הִיא רּוֹצָה לִלְמוֹד סוּגִיא בְּגִמְרָא, רָצָתָה לְהִרְגִּישׁ מַה זֶה לִלְמוֹד...

וְכַן סִפֵּר לִימִים רַבִּינוּ בַּעֲצָמוֹ:

הַלִּכְתִּי לִשְׁאוֹל עַל כֶּךָ אֶת הַדּוֹד הַגְּדוֹל מֶרֶץ הַחֲזוֹן אִישׁ, מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי הִרִי כְּתוּב בְּגִמְרָא סוּטָה כ' א'

כָּל הַמִּלְמַד בְּתוֹ תּוֹרָה כֹּאִילוֹ מִלְמַדָּה תְּפִלוֹת, וְהוּא הִשִּׁיב לְהִיתֵר, כִּי לִלְמַד תּוֹרָה בְּאַקְרָאִי מוֹתֵר. [וְרֹאֵה עוֹד מַה שֶּׁהִבִּיא רַבֵּינוּ בְּקוֹנְטֵרס הַזְּכוֹרוֹת סִימָן מ"א סַעִיף ט'].
"הִתִּישְׁבִּיתִי לִלְמוֹד אִתָּה אֶת סוּגִית תַּגְרִי לֹד בְּפֶרֶק הַזֶּה"ב הַמִּשְׁיךְ רַבֵּינוּ, "וְהַסְבַּרְתִּי לָהּ אֶת הַדְּבָרִים, אֲבָל כִּשְׁהִגַּעְנוּ לְאַמְצַע הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם, הִיא כְּבֵר לֹא יָכְלָה יוֹתֵר לְהַמְשִׁיךְ" ----

נְדִיר: הַגְּר"ש וְוַאֲזֵנֶר מִנְחָם אֶת רַבֵּינוּ בַּעַת ה'שְׁבַע'ה' עַל הַסְּתַלְקוֹת אַחוֹתוֹ הַרְבֵּנִית ע"ה, בְּשַׁעוֹת בֶּהֱן יֵשֵׁב יַחַד עִם יֵתֵר הָאֲבָלִים בְּבֵיתָה שְׁבִרְחוּב רַבִּי סַעֲדִיָּה גָאון בְּבִנֵי בֶרֶק

"גּוֹטֵעַ קִינְדֶּרֶר"

הַרְבֵּנִית ע"ה זָכְתָה לְהַעֲמִיד דּוֹר שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מוֹבְהָקִים וְלִרְאוֹת אוֹתָם מִרְבִּיצֵי תּוֹרָה בִּישְׂרָאֵל, אֶת סוּד הַדְּבַר גִּילָה פַּעַם רַבִּינוּ -

וְכֵה הָיוּ דְּבָרָיו: בְּלִיל הַסֵּדֶר הָיוּ אוֹכְלִים בְּאוֹפֶן קְבוּעַ יַחַד עִם הַחֲזוֹן אִישׁ, [וְכֵן כָּל שְׁבַת וְחָג], אָבָא מֶרֶץ הַסְטִיפֶלֶר, לֹא הִרְשָׁה לַגְּנוּב הָאִפִּיקוֹמֶן בְּלִיל הַסֵּדֶר, הוּא סָבַר שֶׁאִין זֶה דֶּרֶךְ לְהִרְגִּיל גְּנִיבָה אֲצֵל הַיִּלְדִּים וְהִיא מַחֲבִיא בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא הִי אֲפִשֶׁר לַגְּנוּב.

פַּעַם אַחַת אַחוֹתִי אַהוּבָה, שֶׁהִיְתָה קֶטְנָה מִמֶּשׁ, גָּנְבָה אֶת הָאִפִּיקוֹמֶן מ...הַחֲזוֹן אִישׁ.

(מַעֲרַכְתָּ וְאַרְכִּיוֹן "דְּבָרֵי שִׁי"ח" שׁוֹמֵרֶת לַעֲצָמָה אֶת כָּל הַזְּכוּיוֹת וְאֵין לְהַעֲתִיק לְלֹא רִשּׁוֹת).

כֹּאשֶׁר הִגִּיעַ 'צַפּוֹן' הַבֵּית הַחֲזוֹן אִישׁ כֵּה וְכֵה וְהִנֵּה אֵין אִפִּיקוֹמֶן, וְהַתְּבַרֵּר מִי לִקַּח... אָמַר לָהּ הַחֲזוֹן אִישׁ: אֲנִי רּוֹצָה כְּזִית פֶּן דָּעַם גִּיגָאֲנֶכְעֶטְסֶר אִפִּיקוֹמֶן... (-בְּרַצוּנִי לִקְבֹּל כְּזִית מִהָאִפִּיקוֹמֶן הַגְּנוּב)

אָמְרָה לוֹ אַחוֹתִי -

אֲנִי רּוֹצָה בְּרַכָּה.

וְשָׂאֵל אוֹתָהּ חֲזוֹן אִישׁ -

אִיזָה בְּרַכָּה.

עֲנָתָה: - גּוֹטֵעַ קִינְדֶּרֶר (-יִלְדִּים טוֹבִים).

וְנָתַן לָהּ בְּרַכָּה.

בְּנֵה רַבִּי שְׁמַרְיָהוּ יוֹסֵף בְּרַמֶּן שְׁלִיט"א בַּמַּחֲצִיטָה רַבֵּינוּ

שְׁלִישִׁי בְּשִׁלְשִׁי

הַרְבֵּנִית ע"ה הִיְתָה בֶּר סַמְכָא לְהַעֲתִיק שְׁמוּעוֹת שְׁקִיבֵלָה וְרֹאתָה אֲצֵל אֲבִיהָ הַגְּדוֹל. לֹא פַעַם וְלֹא פַעֲמִיִּים הִעִידָה עַל דְּבָרִים וְהוֹרָאוֹת שְׁקִיבֵלָה מֵאֲבִיהָ הַסְטִיפֶלֶר. דּוֹגְמָא לְדַבֵּר הָיָה שִׁדּוּכִים בֵּין קְרוֹבִי מִשְׁפַּחָה נִשְׁעָשׂוּ עַל פִּי עֲדוּתָהּ, כְּדִלְהָן:

הָעוֹלָם נוֹהֲגִים לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא לְהַשְׁתַּדֵּךְ קְרוֹבִי מִשְׁפַּחָה זֶה עִם זֶה. כִּי לְפַעֲמִים הַיִּלְדִּים יוֹצֵאִים לֹא בְּרִיאִים, וְהַחֲזוֹן אִישׁ, וְאַחֲרָיו מֶרֶץ הַסְטִיפֶלֶר הִקְפִּידוּ עַל כֶּךָ מְאֹד.

אֲלֹא שֶׁלֹּא בְּרוּר מֵהַגְּדֵר שֶׁל קְרוֹבִי מִשְׁפַּחָה. וּרַבֵּינוּ תָּמִיד הָיָה רֹגֵל לֹמַר ש'חֲמִישִׁי בַּחֲמִישִׁי' כְּבֵר בּוֹדָאִי אֲפִשֶׁר לְהַשְׁתַּדֵּךְ קְרוֹבִי מִשְׁפַּחָה.

וְהִנֵּה (בַּחֹדֶשׁ אִירֵי תַשְׁס"ז) הוֹצַע לְשָׁנִים מִצָּאצְאִי רַבִּי שְׁמַרְיָהוּ יוֹסֵף קֶרְלִיץ - אֲבִי הַחֲזוֹן אִישׁ, לְהַשְׁתַּדֵּךְ זֶה עִם זֶה, כִּשְׁהִמְרָחֵק הוּא 'שְׁלִישִׁי בְּשִׁלְשִׁי' בַּמִּשְׁפַּחָה, וְהַרְבֵּנִית בְּרַמֶּן ע"ה עֲמַדָּה וְהִעִידָה שֶׁאֲבִיהָ הָיָה מַתִּיר בַּמְּקָרָה כֹּזֶה.

שְׁנֵי הַצַּדִּיקִים בָּאוּ לְפָנֵי רַבֵּינוּ, כָּל אֶחָד בְּנִפְרָד, וּרַבֵּינוּ אָמַר שֶׁהוּא לֹא שִׁמַּע מִכָּךְ וְלִכֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַתִּיר, אֲבָל הֵם שִׁשְׁמַעוּ מִמֶּנָּה יָכוֹלִים לְסַמּוֹךְ עָלֶיהָ, וְאִכֵּן הַשִּׁדּוּךְ קָם וְהָיָה לְתַפְאֶרֶת בִּישְׂרָאֵל.

בְּדֶרֶגָה שְׁלֵה מוֹתֵר

סִפֵּר בְּנֵה: בְּאַחַת הַהַזְדַּמְנוּתִים כֹּאשֶׁר הִיְתָה חוֹלָה מְאֹד, הָרופָאִים חִיִּיבוּ אוֹתָהּ לַעֲשׂוֹת נִיתוּחַ, אֲבָל הִיא סִירְבָה. הִיא רָצָתָה לִזְכּוֹת לֵאכּוֹל מִצָּה בְּלִיל הַסֵּדֶר, הַלִּכְתִּי לְשָׂאוֹל אֶת פִּי הַגְּרַמ"י לְפַקּוּבִיץ זצ"ל וְאָמַר שֶׁעַל פִּי דִין אֵין לְהַתִּיר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת אֶת הַנִּיתוּחַ, אֲבָל שְׂאֵלְךָ לְשָׂאוֹל אֶת פִּי רַבֵּינוּ ---

שְׂאֵלְתִי, וּרַבֵּינוּ הִשִּׁיב, שֶׁבִּשְׁבִּיל אִשָּׁה בְּדֶרֶגָה שְׁלֵה - הִיא רִשְׁאִית לְהַחֲלִיט שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת אֶת הַנִּיתוּחַ, אֲךָ כִּנְגַד דַּעַת הָרופָאִים עַל מִנַּת לִזְכּוֹת וְלֵאכּוֹל מִצָּה, כְּמוֹכֵן שְׂאִין זֶה הוֹרָאָה כְּלָלִית, אֲבָל בְּתוֹר הוֹרָאָה פֶּרֶטִית לַאֲחוֹתוֹ, הִיא סָבוֹר רַבֵּינוּ כִּי יִשְׁנֵם דְּרָגוֹת שְׂאֵדָם מוֹתֵר לוֹ לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ (שִׁיחַ הַתַּלְמִידִים עֲמוּד 293 מִבְּנֵה הַגְּרַח"פ).

הַבִּקְשָׁה הַיְּחִידָה

בַּחֹדֶשִׁה הָאַחֲרוֹנִים סָבְלָה מְאֹד הַרְבֵּנִית ע"ה, וּמַחֲמַת חוֹלִי בַּמַּעֲיִים לֹא יָכְלָה לְהַכְנִיס לִפְנֵי שׁוּם דְּבַר מֵאֲכָל. עַל פִּי דְרָכֵי הַרְפּוּאָה לֹא הָיָה אֲפִשֶׁרוֹת כָּל כֶּךָ לְשִׁנוֹת אֶת הַמִּצָּב. כֹּאשֶׁר הִגִּיעַ רַבֵּינוּ לְבִקְרָה, הָיָה זֶה סַמּוֹךְ וְנֹרָאָה לַחַג הַפֶּסַח, הוּא דֶרֶשׁ בְּשִׁלּוּמָה, וְהַרְבֵּנִית הַצַּדִּיקָנִית ע"ה אָמְרָה שֶׁרּוֹצָה מִמֶּנּוּ בְּרַכָּה מְסוּיֶמֶת.

מַה בִּיקְשָׁה הַרְבֵּנִית כֹּאשֶׁר הִיְתָה בַּמִּצָּב כֹּזֶה גְּרוּעָה?

"תְּבַרֵּךְ אוֹתִי שְׂאוֹכֵל לֵאכּוֹל אֶת הַכְּזִית מִצָּה בְּלִיל הַסֵּדֶר" בִּיקְשָׁה. בְּאוֹתוֹ הַזְּמָן זֶה הִיא נֹרָאָה דְּבַר בְּלָתִי טְבַעִי וְלֹא הִגְיוֹנִי כְּלָל.

רַבֵּינוּ בִּירַךְ אוֹתָהּ בַּחֲמִימוֹת.

בְּרַכְתּוֹ שֶׁל צַדִּיק עֲשֵׂתָה רוּשָׁם, וְבְּלִיל חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵה נִסָּן, בְּשַׁנְתָּה הָאַחֲרוֹנָה לַחַיִּיהָ, זָכְתָה לְקִיִּים אֶת מִצּוֹת אֲכִילַת מִצָּה. וְהִיא לְמוֹפֶת! (מִפִּי הַרַמ"ז שְׁלִיט"א בִּשְׁם אִמּוֹ)

נְדִיר בְּפֶרֶסוֹם רֹאשׁוֹן:

רַבֵּינוּ נֹרָאָה מֵהַלָּךְ בְּבִגְד קְרוּעַ וּבִלְאֵ מַנְעֵלִים לְרַגְלָיו, עוֹבֵר בֵּין ה'שׁוּרוֹת' שֶׁל הַמוֹנִי אָדָם, לְאַחֵר קְבוּרַת אַחוֹתוֹ, בְּצִדֵּי בֵּית הַחַיִּים בְּבִנֵי בֶרֶק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

714

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • במדבר - שבועות תשס"ה

אצלו רפיון מתורה. ואמרתי לו שאם כן פשוט, כי כשיש רפיון מתורה אין שום עצה נגד היצר, וצריכים את התורה! ונתתי לו עידוד שיחזור שוב להתחזק בתורה ולהיות שקוע בלימוד. ומאז הוא לא חזר אלי יותר, כנראה שכבר הבין את הדבר והתחזק.

ורואים את כוח המידות והיצרים שבטבע האדם, שבלי תורה אי אפשר להתגבר עליהם, רק על ידי תורה. ומצד אחד בלי מידות טובות – התורה אינה בשלמות, אך מצד שני בלי תורה לא שייך להתגבר על היצר הרע ולקבל מידות טובות, ושניהם תלויים זה בזה. כך המציאות.

לבו על תאוותיו מפריע להצלחה בתורה

ובאמת הקשר של המידות הטובות עם הצלחה בתורה, ראשית זה כתוב ומפורש בדברי חז"ל, וגם רואים שכך המציאות, וכך הטבע הרוחני, שיותר דבקות בתורה נותנת מידות טובות, ומידות טובות נותנות הצלחה בתורה. וכך ברא הקב"ה את נפש האדם.

אמנם יש בזה גם דבר טבעי ומובן מצד הטבע, שהמידות הטובות מסייעות לתורה והמידות הרעות מפריעות לתורה. כי הנה ידוע מה שאמרו בגמרא (ע"ז יט, א) אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, היינו שההצלחה בתורה היא רק כשאדם לומד מה שלבו חפץ, ומובא בגמרא שם שאפילו התנא לוי שלמד תורה אצל רבינו הקדוש, בזמן שרבי למד איתו תהלים והוא רצה ללמוד משלי, זה לא היה לימוד שלבו חפץ, והוא אמר

יארצי"ט השני לרבינו – י' בסיון

ביום ששי אחרי שבועות, יחול היארצי"ט השני לרבינו זללה"ה. מדי שנה היה רבינו נושא דברים בישיבה, ביום היארצי"ט לרבינו מרן הרב מפוניבז' זללה"ה ומעורר את התלמידים להתחזק להוסיף זכויות לעילוי נשמתו, ונביא כאן מדבריו בשנת תשע"ה:

אם הרב היה איתנו, מה הוא היה אומר לנו, הרב נמצא עכשיו בישיבה של מעלה, בגן עדן, ומה הוא רוצה מאיתנו? הדבר הפשוט – מה שיותר תורה, מה שיותר! הוא היה דורש ואומר לנו: תשמרו על סדרי הישיבה, כי החיזוק של התורה הוא על ידי חיזוק כל סדרי הישיבה, תפילה בזמן, ואחר כך סדר לימוד התורה בזמן, ומוסר בזמן.

סדר המוסר הוא הנותן את הכוח והחינוך לכל אחד ואחד איך להתנהג במשך היום, חינוך על כל המעשים והדיבורים והמחשבות, מה לעשות ומה לא לעשות, מה לדבר ומה לא לדבר, מה לחשוב ומה לא לחשוב, המוסר נותן לאדם את הדרך ואת החיזוק לניצול כל הכוחות למה שהוא חייב, לזכות בהם לחיי שעה ולחיי עולם.

והרי אמרו (סנהדרין קד, א) ברא מזכי אבא, מעשים טובים שעושה הבן מזכה את האב, וכן מי שמשפיע על אחרים לעשות מעשים טובים, כל מה שהמושפעים עושים מכוחו הם מזכים אותו! ואפילו שהוא כבר בעולם האמת, כמו שכתוב במתים חפשי (עיין שבת ל, א) ואינו יכול לעשות כלום, אבל אם יש מעשים טובים הנמשכים מכוח השפעתו, הוא שוב מקבל עוד פעם שכר, ואינו 'עומד' אלא 'הולך'.

התלמידים מזכים את הרבי, וכל התורה שלומדים בישיבה מזכה בתורה את הרב וזכרוננו לברכה, והוא מחכה לזה! שיתנו לו עוד זכויות, עוד עולם הבא ועוד תורה בישיבה של מעלה! הוא מחכה מאיתנו שאנחנו ניתן לו את זה, ובזה אנחנו חייבים, וזו גם זכות גדולה בשבילנו, שנוכל לזכות בתור תלמידים, בתור מושפעים, שמזכים את המשפיע!

שיחה שנאמרה בישיבת פוניבז'

בליל א' דשלושת ימי הגבלה, סיון תשס"ה.

הזכות הראשונה להצלחה – דבקות בתורה

אנו עומדים קרוב לחג השבועות זמן מתן תורתנו, ועכשיו מתחילים שלושת ימי הגבלה, שהם ימים מיוחדים ומסוגלים, כידוע שאם יש הרבה דבקות בתורה בשלושת ימי הגבלה, זה סגולה להצלחה בתורה כל השנה. וחג השבועות עצמו הוא גם יום הדין על תורה כמו שכתבו בספרים, ולפי שיעור הזכויות שמגיעים עמהם ליום הדין, כך זוכים להצלחה.

ומה הן הזכויות להצלחה בתורה? ודאי פשוט שהדבר הראשון זה הדבקות בתורה, שכל כמה שהאדם דבוק בתורה ומקושר לתורה, זה הזכות הגדולה ביותר להמשך ההצלחה, וכמו שאמרו חז"ל (יומא לח, ב) הבא ליטרה מסייעין אותו, שבאותו הדבר שהוא 'בא ליטרה' בדבר הזה מסייעין אותו, וכשבא ליטרה עם תורה – מסייעין אותו בתורה.

מידות טובות ומיעוט התענוגים

אבל יש עוד דברים שהם לעיכובא בענין ההצלחה בתורה, ושנינו בפרקי אבות (ב, יב) התקן עצמך ללמוד תורה, היינו שצריך לתקן את עצמו ללימוד התורה, ולא מפורש במשנה מהו התיקון הנדרש להצלחה בתורה.

ורבינו יונה שם פירש: התקן עצמך ללמוד תורה – במידות טובות, כי אדם עם מידות טובות הוא 'מתוקן', ובלי מידות טובות הוא מקולקל ולא מתוקן, והוא כמו אדם אחר, וזה הפירוש 'התקן עצמך' שתהיה מתוקן ומושלם במידות טובות, שהם הדבר ההכרחי להצלחה בתורה.

ועוד פירש רבינו יונה שם: התקן עצמך – למעט בתענוגים, שזה גם כן ענין ששייך למידות, כי הגוף מטבעו נמשך אחר התענוגים והמנוחה, ורוצה להתענג, ואפילו מי שיש לו מידות טובות בין אדם לחברו ואינו פוגע בשום אדם וגם אין לו גאוה ואינו מחפש כבוד, אבל יש אהבת התענוגים.

ואמנם הגוף זקוק לתענוגים קצת בשביל קיומו, אך מי 'ששואף' לזה ונמשך אחר אהבת התענוגים, חסר לו ב'התקן עצמך' ואינו מתוקן לתורה, וכבר אמרו (שם ו, ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח וכו', דהיינו שצריך שלא תהיה שאיפה לתענוגי הגוף.

ושני הדברים האלו, מידות טובות וגם מיעוט התענוגים, שלא להיות 'שואף' לתענוגי הגוף, הם שני הדברים ההכרחיים של ההתקן עצמך, שבהם האדם נעשה מתוקן ומושלם ליכות לתורה.

התורה 'תבלין' להתגבר על הטבע

ואמנם באמת הרי זה נגד הטבע, כי הגוף מטבעו רוצה תענוגים ורוצה לנוח, ורוצה לאכול ולשתות ושאר תענוגי הגוף, שהטבע שואף ודוחף לזה, וגם במידות, בטבע האדם יש שאיפות של גאוה וכבוד, לקנטר ולהתגאות, והאיך אפשר להיות מתוקן ומושלם בדברים אלו כנגד הטבע.

העצה הפשוטה והידועה היא כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והיינו על ידי דבקות בתורה, בכוח התורה, ככל שיש יותר דבקות בתורה משתנה הטבע, והמידות משתנות וגם אהבת התענוגים מתרחקת, וכשיש אהבת תורה ומתיקות התורה זה מעדן את הנפש! שהנפש שואפת למשהו אחר ויודעת שתורה זה התענוג היותר גדול.

בלי תורה אין שום עצה ליצר

ובאמת לפני תקופה דיבר איתי אחד ממקום רחוק, מהנגב, מדרום הארץ, ואמר שקשה לו להתגבר על היצר הרע, והוא יודע שיש גיהנום, אבל זה לא עוזר! ועדיין היצר הרע קיים בו, והיו זמנים שהיה לו יותר קל להתגבר, אבל לאחרונה שוב קשה לו, והוא מאד דואג מה יהיה איתו.

ושאלתי אותו כיצד השתנה פתאום ומה ארע לאחרונה, וחשב ואמר כי קודם הוא היה שקוע בלימוד, ובזמן האחרון כבר אינו שקוע בלימוד, ויש

לרבי 'נתת לי רשות לעמוד', שאינו יכול להמשיך ללמוד תורה מרבי אם הוא מלמד דבר שאין לבו של לוי חפץ.

והטעם מפורש ברש"י שם מפני 'שלב על תאוותיו', דהיינו שבשעה שלומד תהלים הוא חושב על משלי ורוצה ללמוד משלי, והתאוה הזו היא תאוה כשרה, ואינה תאוה הגוף, אלא תאוה של תורה, שרוצה לדעת משלי, אבל כיון שהתאוה הזו קיימת בו ויש לו נטייה ושאפה לזה, הרי בשעה שלומד הוא לא מרוכז בלימודו, כי שאיפת הלב מפריעה לו להתרכז ולהיות קשור למה שרבי מלמד אותו, ולמרות שלוי היה תנא! ורבינו הקדוש היה הרבי! אף על פי כן לא שייך הצלחה בתורה במה שאין לבו חפץ, וכבר יש בזה בטלה, שהוא לומד עם קצת בטלה, והתורה אינה בשלמות.

וזהו בזמן שלבו על תאוותיו אפילו תאוה של תורה, של לוי, וקל וחומר אם יש בלב תאוות ושאפויות אחרות של מידות, של כבוד או של גאוה או של תענוגי הגוף וכל מיני שאיפות שישנם, בודאי שאם לבו על תאוותיו אזי בשעה שהוא לומד גם כן יש לו שאיפה לזה, וממילא פשוט שלא שייך כך הצלחה בתורה. וזו סיבה טבעית, מלבד מה שכך המציאות מצד הטבע הרוחני, יש גם סיבה טבעית לכך.

ההצלחה בתורה רק אם אין בטלה

ויש עוד דבר שצריכים מאד להיזהר, משיחה של דברים בטלים, ראשית, אסור לדבר דברים בטלים וכמאמרם (יומא יט, ב) ודברת בס ולא בדברים אחרים, ואמנם ידוע מהגר"א שצריכים קצת 'מיעוט שיחה' כפי הנצרך ליישוב הדעת, אבל יותר מהמיעוט הנצרך זה כבר דברים בטלים, ועל זה אמרו (אבות ג, י) שיחת הילדים ושיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאת את האדם מן העולם, והיינו שיחת דברים בטלים שהם בגדר של דברים בטלים, מוציאה את האדם מהעולם, והיא סתירה לתורה, כי זה בטלה שמזיקה, ולא שייך הצלחה בתורה כשיש בטלה.

ומפני שבאמת הענין של התמדה בתורה חשוב ונצרך לא פחות מהענין של מידות טובות, ובאותה המשנה שאמרו 'התקן עצמך ללמוד תורה' מיד אחר כך כתוב 'שאינה ירושה לך', ופירש רבינו יונה שם: שלא תשיגנה אם לא תיגע בה, כי אינה כירושה אבות שהבן זוכה בלי טורח, ע"כ, ומי שחושב להשיג תורה בירושה לא יידע כלום, אלא צריך ללמוד בהתמדה ולעמול בתורה, ואפילו אם יש לו מידות טובות אל יסמוך על המידות הטובות שלו, כי אם יש בטלה אין הצלחה! ורק אם לומדים בשקידה ובהתמדה בלי בטלה אז יש הצלחה.

וזה דבר בדוק ומנוסה, שמי שאינו דבוק בתורה בשלמות, אם במשך היום יש חלקים וזמנים של בטלה, שאינם מתוך הצורך ההכרחי בשביל ה'מיעוט שיחה' הנצרך, אדם כזה לא מצליח בתורה לא בהבנה ולא בידיעה, כי חסר ב'התקן עצמך', שהתיקון הוא לא רק במידות ובמדות, אלא גם בהתמדה בתורה.

דרגת 'רבנן' – בלי בטלה

ומצינו ענין זה גם בהלכה, שאמרו בגמרא (ב"ב ח, א) רבנן לא צריכי נטירותא, והיינו לענין הוצאות השמירה של העיר, שיש מס שמירה עבור הוצאות השמירה, שכל בני העיר חייבים להשתתף בזה, אבל 'רבנן' לא צריכים שמירה כי התורה מגינה עליהם, ותורתם מגינה גם על כל העיר, ולכן הם פטורים מתשלום המס.

וכתב הרא"ש שם (סימן כו) מיהו הנקרא רבנן? "ונראה שתלמיד חכם שיש לו אומנות או קצת משה ומתן להתפרנס כדי חייו ולא להתעשר ובכל שעה שהוא פנוי מעסקו מחזר על דברי תורה ולומד דברי תורה הוא הנקרא תורתו אומנותו", ע"כ.

והיינו שאפילו מי שצריך לעבוד איזה זמן לפרנסתו, אבל הוא עובד רק 'כדי חייו', מה שהוא מוכרח להתפרנס כדי חייו, ובשאר הזמן הוא לומד, ואינו מחפש את העשירות, ואין לו יצר הרע של חמדת הממון, אלא עוסק מעט בפרנסה כפי הצורך ובכל שאר הזמן הוא לומד ועוסק בתורה, גם הוא נקרא 'רבנן' שמגין על העיר ופטור ממס, וכן נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמ"ג, ואמנם כתב הרמ"א שם כי זהו רק בתלמיד חכם שיועד לישא וליתן בתורה ומבין מדעתו ברוב מקומות התלמוד ופירושו, וכן הביא החזו"א באמונה וביטחון פי"ג ע"ן שם, וראה עוד בתשובות מהרש"ם חו"מ סימן שס"א).

ומשמע שגם להיפך, אפילו מי שתורתו אומנותו שלומד ואינו עובד, אם יש זמנים שהוא מתבטל, ואינו 'מחזר על דברי תורה ולומד דברי תורה' בכל שעה שהוא פנוי, כבר אינו נקרא רבנן! והוא חייב לשלם מס שמירה, כי אינו מגין על העיר, ויתכן שאדם אחר שלומד פחות ממנו – מגין עליו, כי אין זה תלוי בכמות הזמן של הלימוד, אלא תלוי האם אין בטלה, ואם יש בטלה אזי אפילו שהוא לומד הרבה זמן מכל מקום הבטלה משנה את כל חשיבותו ומעלתו, וכבר אין לו שם רבנן, ומקבל שם אחר ומהות אחרת.

רבנן משפיעים על כל העולם

ומצינו עוד בדרגת רבנן, מיהו הנקרא רבנן, שמצד אחד זה תלוי בדבקות בתורה כמו שנתבאר, אבל רואים שזה תלוי גם במידות. כי הנה בגמרא שם (בב"ב) מוזכרים כמה פסוקים על דיינים, גבאי צדקה, ומלמדי תינוקות, שהם מזכי הרבים, משפיעים ומחנכים, שמזכים את הרבים בתורה ובחסד, ואין לשער גודל שכרם, ואמרו בגמרא שעליהם נאמר והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

וממשיכה הגמרא 'ורבנן מאי', ופירש רש"י: תלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד מאי כתיב בהו, והיינו כי רבנן לכאורה אינם מזכי הרבים, שהרי אינם גבאי צדקה ולא מלמדי תינוקות, ומה נאמר עליהם, מהו השכר שלהם ומה מגיע להם? ומביאה הגמרא כי על רבנן נאמר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', והיינו שכר כפלי כפליים כמבואר בתוספות שם.

והיינו שאין לשער את ערך המדרגה של רבנן ביחס לשאר מזכי הרבים, שרבנן הם הרבה יותר! כי 'רבנן' זה מי שהוא מושלם בתורה, וממילא כשהוא לומד ועוסק בתורה זה לא רק מועיל לעצמו אלא גם משפיע על כל סביבתו, וכמו שהוא בעצמו לא צריך נטירותא ומגין הגנה מצרות בעולם הזה, כך הוא גם נותן השפעה רוחנית על כל הסביבה ומוסיף לכל העולם, ולכן אין לשער גודל מדרגתו.

דרגת הנעלבים ואינם עולבים

והפסוק שנאמר בגמרא על רבנן "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו", מוזכר עוד במקום אחר בגמרא (גיטין לו, ב) לענין שלמות במידות, שאמרו שם "הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים, עושים מאהבה ושמים בייסורים, עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". 'נעלבים ואינם עולבים' היינו שאינם עולבים לא מפני שאינם יכולים, כי אם רק אינם יכולים זה לא מעלה, אלא אפילו כשיכולים לעלות, הם אינם עולבים, מצד המידות הטובות!

וכן 'שומעים חרפתם ואינם משיבים' היינו אפילו כשיכולים להשיב, אבל הם לא משיבים, מצד המידות הטובות. ואמנם כשיש מידות טובות כאלה, ממילא בגלל המידות הטובות כבר 'לא יכולים', כי המידות הטובות מונעות את הכוח הרע, את הטבע הזה של משיבים ועונים ושל עולבים.

ועושים מאהבה ושמים בייסורים', היינו שגם הייסורים לא גורמים להם לעצבות, ושמים בחלקם גם בייסורים, כפי שראיתי פעם אדם מבוגר שהיו לו כאבים איומים בגולגולתו, ושם בהם ואמר: כמה טובים הכאבים! כי הבין שזה לטובתו, כנראה לכפרה, שהרי הכל בהשגחה בידי שמים, וכל דעביד רחמנא לטוב עביד (ברכות ס, ב), וכמו בניתוח, שאם צריכים את הניתוח אזי אפילו שכואב אבל זה הרפואה והצלת החיים, כך גם מי שיש לו הכרה באמונה שלמה שכל דעביד רחמנא לטוב עביד וכמו שאמרו (תענית כא, א) 'גם זו לטובה', ממילא שמחים בייסורים!

ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, שהם באותה הדרגה של רבנן, כי לרבנן יש את הדרגה הזו, את המידות הטובות האלה, שאינם עולבים, ואינם משיבים ועונים, ושמים בייסורים, שעל זה נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו! ורואים בזה שוב את הקשר של תורה עם מידות טובות.

כיצד זוכים לתורה במתנה

ומצינו עוד בגמרא בנדרים (נה, א) ובעירובין (נד, א) "מאי דכתיב וממדר מתנה? אם אדם משים עצמו כמדבר שהוא הפקר לכל, תורה ניתנה לו במתנה", וביארו המפרשים כי 'הפקר לכל' פירושו שמלמד תורה בחינם לכל, והיינו

שלושת ימי הגבלה בששי ושבת

בשנת תשפ"א חל חג השבועות ביום שני, כמו השנה, וכך אמר רבינו לתלמידי ישיבת 'נחלת חיים' מביתר עילית שעלו למעונו בליל ששי, הראשון לשלושת ימי הגבלה:

עכשיו מתחילים שלושת ימי הגבלה. חג השבועות יהיה ביום שני, ושלושת ימי הגבלה זה ביום ששי ושבת וראשון. וידוע שמי שיותר עוסק בתורה בשלושת ימי הגבלה זוכה להצלחה כל השנה, מה שיותר עוסקים בתורה בימים האלו זה זכות להצלחה בתורה כל השנה.

וכעת זה יוצא ביום ששי ושבת, שהם ימים שבדרך כלל הזמן מתבזבז. וצריכים לעסוק בתורה ולנצל את הזמן, גם בששי ושבת ללמוד כמו שצריך.

והיו פעם אפילו ילדים, שלמדו בששי ושבת שמונה עשרה שעות, בלי מאמצים גדולים, היו אוכלים וישנים ולומדים, והספיקו שמונה עשרה שעות, מתוך הארבעים ושמונה שעות שיש בששי ושבת, אפשר להספיק, בלי מאמץ.

ועכשיו זה שלושת ימי הגבלה שהם סגולה להצלחה בתורה לכל השנה! בעזרת השם תזכו להצלחה רבה.

בענייני דיומא

לקראת חג השבועות תשפ"ב עלו לבית רבינו קבוצת בחורים בני חבורת 'עמודי אש' דישיבת טשרנוביל וסיפרו על סדרי לימודם, רבינו שיבחהם והוסיף: שילמדו גם מוסר, ספרי מוסר, ספרי חסידות, יש הרבה ספרי חיזוק, המועילים לחיזוק האמונה ויראת שמים.

וביקשו עצה לשידוך, ויעץ להם רבינו להתחזק ברשימת הזכויות:

- א. לימוד מוסר 5 דקות בכל יום.
- ב. שמירת הלשון – לא לדבר ביקורת.
- ג. לדון כל אדם לבדו זכות.
- ד. לא להקפיד על שום אדם.
- ה. לפייס אחרים אם מקפידים עליו.
- ו. לומר פרקי תהלים בכל יום.
- ז. להתפלל על אחרים הזקוקים לישועה.

~~~~~

לאחר מכן ביקשו לשמוע דברי חיזוק לקראת חג מתן תורה, ונשא רבינו בפניהם דברים קצרים ויסודיים:

בעיקר צריכים חיזוק לאחר שבועות. לדעת שאשריך בעולם הזה הוא רק אם בתורה אתה עמל, כמו שאמרו באבות פרק ששי, כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. כך היא דרכה של תורה, עם פת במלח ומים במשורה, במיעוט תענוג, שזה גם מהארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, מיעוט תענוג, ואז אשריך בעולם הזה!

צריכים לדעת את זה, שרק תורה נותנת אושר בעולם הזה, והכסף הוא כלום. שום דבר. ובראש השנה כבר נגזר מי יעני ומי יעשר. לכן זה חשוב מאד לדעת איך לחיות, רק מה שיותר תורה, עוד רגע ועוד רגע, שלא יהיה זמן פנוי מתורה, וזהו הדבקות בהקב"ה, כמו שאמרו בזהר קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא. הדבקות עם הקב"ה זה רק עם תורה. יותר מתפילה. כך כתוב בספרים, שתורה זה יותר מתפילה. ובעזרת השם תזכו לאשריך בעולם הזה.

ואמנם יש לפרש 'בשעה שאני משפיע לכם גדולה', שאדרבה, מחמת הגדולה שמקבלים, זה גופא מוסיף להם ענווה! וכגון משה רבינו שנאמר עליו (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאד, הרי זה כתוב לאחר מתן תורה, ואמנם בודאי שכבר קודם הוא היה מושלם, אבל יתכן ששלמות הענווה היה אחר כך, כשראה באספקלריה המאירה וכמו שכתוב (שם ח) ותמונת השם יביט, וזהו בשעה שאני 'משפיע לכם גדולה' – כשמקבלים את הגדלות עם הסייעתא דשמיא של גדלות ומעלות גדולות בתורה ובקרבת אלוקים, אז! מחמת זה גופא ממעטים עצמכם לפני ומוסיפים ענווה.

והסיבה לכך, מדוע על ידי יותר גדולה ויותר מעלות מוסיפים ענווה? מפני שענווה היא הכרת האמת, והכרת האמת זה רק על ידי יותר שלמות בתורה ובמידות, שעל ידי כך מגיעים להכרת האמת שאין במה להתגאות. וכמו שאמרו שאתם ממעטים עצמכם 'לפני', היינו כשאתם בדרגה כזו שמרגישים שאתם 'לפני', לפני השם, ומרגישים את 'השויות' השם לנגדי תמיד, אז מרגישים יותר את אפסיות האדם ומרגישים את ה'יוחננו מה', וככל שיותר קרובים 'לפני' – כך יותר ממעטים עצמכם, ומשה רבינו היה עניו מכל האדם על ידי שתמונת השם יביט, כי זה תלוי הא בהא, וזו הדרך.

קבלת התורה – שהטבע יתאים לתורה

ובאמת הרי על קבלת התורה אמרו חז"ל (ע"ז ב, ב) והכתיב ויאמר השם מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן, מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קיבלוה עד שבא אצל ישראל וקיבלוה, והיינו שקודם מתן תורה הציע הקב"ה לכל האומות לקבל תורה, ומובא במדרש (ספרי פרשת וזאת הברכה) שהם שאלו מה כתוב בה, והשיבם הקב"ה, לא תרצא, לא תנאף, לא תגנוב, ואמרו, שאם כן אינם יכולים לקבלה.

ונשאלתי פעם, שהרי כל המצוות האלו של לא תרצא לא תנאף לא תגנוב הם כבר היו חייבים מצד שבע מצוות בני נח, ומה אכפת להם לקבל תורה מאחר שבין כך הם היו מזהירים ומצווים על זה.

שמפקיר את עצמו לעשות חסד של תורה עם כל מי שזקוק, כל אחד ואחד, לא משנה מכובד או לא מכובד, כל מי שמבקש גדול או קטן, הוא מפקיר עצמו ללמד תורה לכולם, זה נקרא שעושה עצמו 'כמדבר', ובהו הוא זוכה לתורה 'במתנה', והיינו הצלחה בתורה למעלה מן הטבע, כיון שגם הוא מתגבר על הטבע ועושה חסד של תורה נגד הטבע, מידה כנגד מידה הוא מקבל חסד של תורה מן השמים למעלה מהטבע.

"וכיון שניתנה לו במתנה נחלו קל שנאמר וממתנה נחליאל", היינו שחוץ ממה שהתורה ניתנת לו במתנה וזוכה לשלמות של תורה, יש עוד דבר נוסף שהתורה מביאה לידי 'נחלו קל', ואיני יודע הפירוש המדויק בזה, אבל זה שלמות מיוחדת של קרבת אלוקים, שנחלו קל.

"וכיון שנחלו קל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות", היינו אחרי שעושה עצמו כמדבר ללמד תורה לכל, וגם נחלו קל שמקבל סייעתא דשמיא להתעלות כזו של קרבת אלוקים, ההמשך הוא שעולה לגדולה, ועיקר השכר בזה הוא שנעשה 'ראוי' להיות עולה לגדולה! וזה לאחר כל הדרגות הקודמות, שמפקיר עצמו ללמד תורה לכל, וגם זוכה לתורה במתנה, שזו עוד דרגה בתורה, וגם נחלו קל, אז הוא בר סמכא שאפשר לתת לו כוח השפעה והנהגה, שישפיע וינהיג אחרים, וזו הדרגה של עולה לגדולה.

גאווה מאבדת את כל המדרגות

אבל בהמשך כתוב ומבמות הגיא, ודרשו על זה בגמרא "ואם הגיס לבו הקב"ה משפילו שנאמר ומבמות הגיא", והיינו אחרי שכבר הגיע לדרגת במות, שעלה לגדולה והוא כבר מנהיג ומשפיע על הציבור, יכול להיות 'הגיא' – לשון שפלות, שהוא יושפל וירד מכל המדרגות, ומדוע? מפני שהגיס לבו והגביה עצמו (כלשונו הגמרא בעירובין ובגדרים שם), שהגדולה עלול להביא לידי גאווה, ואז חס ושלום הקב"ה משפילו.

וזה דבר נורא מאד, שיכול להיות אדם כזה שהוא מופקר לכל, עם מידות טובות כאלה, ואחר כך גם זוכה לסייעתא דשמיא שהתורה ניתנת לו במתנה, והוא דבוק בתורה עד כדי כך שהקב"ה מגביהו ומעלהו לגדולה ונותן לו יזכיו הרבים, ואף על פי כן עדיין הוא עלול לבוא לידי גאווה שמגיס לבו ומגביה עצמו, ואז הקב"ה משפילו, ויש גירסא בגמרא בגדרים "ולא עוד אלא ששוקעין אותו בקרקע", כזו השפלה, מבמות הגיא, עד כדי כך.

ובאמת רואים ענין זה בגמרא בסנהדרין (ז, ב) שרב כשהיו הולכים אחרי הרבה אנשים ומלווים ומכבדים אותו, היה אומר לעצמו פסוקים של ענווה, ופירש רש"י כדי שלא תזוח דעתו עליו.

אפילו רב עם כל גודל מדרגתו, רב תנא הוא ופליג, גם כן יכול להיות שעל ידי שמקבל כבוד תזוח דעתו, ורב הרגיש כן בעצמו, וחשש שתזוח דעתו, ולכן אמר את הפסוקים להרגיש יותר את אפסיות האדם, כי בלי זה עלול לבוא לזיחיות הדעת, אפילו בדרגה כזו! ולכן מבמות הגיא, אפילו בדרגות גבוהות כאלה שכבר הגיע לבמות ועלה לגדולה, חס ושלום יכול להיות הגיא, וכפי שמוזכר בגמרא כמה דברים כאלה על גדולי תורה מאד, כמו דואג האדומי וירבעם בן נבט, שנתקיים אצלם 'ומבמות הגיא'.

אמנם הגמרא ממשיכה "ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר כל גיא יינשא", והיינו אפילו שכבר ירד לשפלות כזו שהקב"ה משפילו ושוקעין אותו בקרקע, כזו התדרדרות וירידה, אף על פי כן יכול לחזור בו ולקבל שוב את הדרגה שהייתה לו עם הבמות והגדולה, מפני שכתוב וכל גיא יינשא, שאם הוא חוזר למידת הענווה שלו ומשפיל עצמו כגיא ומרגיש את האמת ומודה על האמת, הקב"ה מגביהו וחוזר לרום דרגתו כפי שהיה קודם.

ההצלחה בתורה לא תלויה בכישרונות

וזהו הענין של המידות הטובות, שהוא חשוב מאד ומעכב בהצלחה בתורה, ובאמת רואים במציאות, שלא רק בעלי הכישרונות מצליחים בתורה, וכפי שאמר פעם מרן החזון איש זללה"ה שגדולי התורה לא היו דווקא ה'עילויים', אלא רואים שאפילו בעלי כישרונות חלשים, אם המידות הם מידות טובות עם יראת שמים והתמדה זוכים להצלחה גדולה שאין לשער, למעלה מהטבע! ולכן העיקר הוא הדבקות בתורה עם המידות הטובות, ובהו תלוי עיקר ההצלחה בתורה.

עלייה לגדולה סיבה להוסיף ענווה

ומצינו עוד בגמרא (חולין פט, א) על הפסוק "לא מרובכם מכל העמים חשק השם בכם כי אתם המעט מכל העמים" אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטים עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן אמר ונחנו מה, לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש, ע"כ.

והיינו למרות שהם היו גדולי הדור, עם גדולה כזו, וכפי שנאמר באברהם (בראשית כג, ו) נשיא אלוקים אתה בתוכנו, שהוא היה מקובל בכל העולם כנשיא אלוקים, והחשיבות וכיבודו בכל העולם, וכן משה רבינו, דוד המלך, עם כל גדולתם היו ממעטים עצמם.

אכן הביאור פשוט מאוד, כי בקבלת התורה שנאמר לא תרצח הפירוש הוא שלא יהיה לך 'טבע' של רציחה, כי יש טבע כזה שאדם נהנה מרציחה, וכמו שיש כאלה שנהנים מאונאת דברים, ונהנים להלבין פני חבריהם, כך יש טבע של הנאה מרציחה רח"ל, והוא טבע המצוי בגויים.

ושמעתי מאממו"ר זללה"ה מעשה שהיה ברוסיה לפני שנים רבות, שעדיין לא הייתה תחבורה מסודרת, והיו נוסעים בעגלות ממקום למקום, והיה בעגלה גם מקום מסודר לשינה, ומעשה שהיה ביהודי שנסע עם עגלון גוי שהיה מיווד איתו, ובדרך נרדם על מקומו, ולפתע התעורר, וראה כי הגוי עומד לצידו ומתחיל לנשק אותו, ושאל אותו לפרש הדבר, ואמר לו הגוי, אירע עכשיו נס גדול, כי בשעה שישנת התעורר בי חשק גדול להרוג אותך, וכמעט שעשיתי זאת, ורק כעת שהתעוררת נזכרתי בידדותנו וניצלנו חיך. כי כך הוא טבע הגויים, שיש להם תאוות רציחה, כמו שכתוב על חרבך תחיה, כל חיותו של עשו היא מהרציחה, ונהנה מזה.

ועל זה ציוותה התורה 'לא תרצח', לא רק שלא לרצוח, אלא שכן יהיה הטבע, שלא תהיה מסוגל לרצוח, ולא יהיה לך טעם בזה! וכן 'לא תגנוב', זהו ציווי על הטבע, שהמידות הטובות יהיו בטבעיות כזו שגניבה תהיה נגד הטבע. וזהו ההכשר לקבלת התורה, שהטבע יהיה עם מידות טובות.

והגויים אינם יכולים לקבל את זה, כי זה נגד הטבע שלהם, ואמנם הם מזהירים משבע מצוות בני נח שלא לרצוח ולא לגנוב ויש להם איסור על 'מעשי' הרציחה והגניבה, אבל שכן יהיה הטבע! הם לא יכולים, כי זה היפך הטבע שלהם, ומי שזה נגד הטבע שלו אינו יכול לקבל את התורה, כי לא שייך קבלת התורה ולא שייך דבקות בתורה אם הטבע אינו מתאים לתורה, וצריך שהטבע יהיה מתאים לדיני התורה, ודיני התורה זה מידות טובות, ואם הטבע הוא נגד המידות הטובות זה נגד דיני התורה, ולא שייך קשר לתורה למי שאצלו זה נגד הטבע. זה הכלל.

קנאת אומות העולם בקבלת התורה

ומצינו עוד במדרש (ילקוט במדבר תרפ"ד) שבשעה שקיבלו ישראל את התורה, נתקנאו בהם אומות העולם מה ראו להתקרב יותר מן האומות, והיינו אף על פי שהאומות לא יכלו לקבל, אבל סוף סוף הם מקנאים, למה ישראל כן מקבלים, ולא היה אכפת להם על מה שהם לא קיבלו, אלא הצטערו על מה שישאל כן וכו' לקבל, וזוהי הקנאה הרעה, שאינו מצטער על מה שחסר לו בעצמו, אלא שאינו מפרגן לשני, ונתקנאו בכלל ישראל, למה כל כך טוב להם, שזכו לקרבת אלוקים, כי גם הגויים יודעים שיש מעלה בקרבת אלוקים, ומקנאים בזה!

וממשיך המדרש שהקב"ה סתם פיהם ואמר להם: הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר הבו להשם משפחות עמים כשם שבני מביאים וייתלדו על משפחותם [ובמקום אחר נתבאר: דהיינו שכלל ישראל יש להם מעלות ומידות טובות יותר מהאומות, שהם מיוחסים לבית אבותם, וכל משפחה יודעים למי הם מיוחסים, ואילו אומות העולם יש בהם זנות ותאוות, ואינם מיוחסים, ולכן אינם ראויים לקבל את התורה].

ומביא המדרש עוד, כי כשבאו ישראל לשיטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב, שמחו האומות ואמרו: אותה העטרה שהיה בידם כבר היא נטולה מהם, אותו השבח שהיו משובחים הרי בטל, שווים הם לנו! והיינו שאם יש זנות בכלל ישראל, הם כבר כמו אומות העולם, שאין את ה'ספרי' יוחסין ובטל שבחם ומעלתם, ושמחו האומות שעכשיו ישראל שווים איתם, וכבר אין במה לקנא בהם, וכל המעלה של כלל ישראל יורדת.

ההשגחה על טהרת כלל ישראל

וממשיך המדרש: כשבאו לידי נפילה זקן המקום, גוף המקום את כל מי שנתקלקל והעמידן על טהרתן, והיינו שהקב"ה זקף את כלל ישראל וחיזקם מהחטא של בנות מואב, והחיזוק היה על ידי שנגף את כל מי שנתקלקל, והיינו שהמגיפה הייתה לא רק בתור עונש לחוטאים, אלא כדי לטהר את כלל ישראל! ויתכן שהחוטאים עצמם היו להם איזה זכויות גם לעולם הזה קצת, אבל הקב"ה המיתם במגיפה לצורך תיקון כלל ישראל.

וכך הם דרכי שמים, שכלל ישראל יש לו זכויות להעמידו על טהרתו, כמו שכתוב (דברים לא, כא) כי לא תישכח מפי זרעו, שהתורה תהיה לעולם בכלל ישראל וימשיכו להיות דבוקים בתורה, ואם יש איזה חשש חס ושלום שירדו ממדרגתם ולא יהיה להם שייכות לתורה, אזי הקב"ה מחפש עצות האיד להעמידן על טהרתן.

ואמנם זהו בנוגע לכלל ישראל בכללותו, שמובטח מן השמים להעמידו על טהרתו, אבל בנוגע לכל יחיד הרי זה תלוי בזכויות שלו, כמה זכויות שיש לו בענין השייכות לתורה, מידות טובות והתמדה ודבקות בתורה.

וברוך השם אנו נמצאים בציבור שכבר מחזוקים בכל הדברים האלה, במידות טובות ובשקידת התורה, ורק צריכים לדעת ולהרגיש מה החשיבות שיש לנו, שאנו דבוקים בתורה עם מידות טובות, ולהתחזק בזה יותר חלילה, והחיזוק הזה יתן השפעה גם על אלו שצריכים להתחזק.

ימי התשלומין לאחר שבועות

בכל שנה היה רבינו חוזר ומועורר לנצל את 'ששת ימי התשלומין' שאחרי שבועות המסוגלים להצלחה בתורה. והנה זכה רבינו שנתבקש ליישיבה של מעלה בעיצומם של ימי התשלומין, ביום העשירי בסיון, מתוך שקידה מופלאה על תלמודו עד לנשימתו האחרונה כפי שנתפרסם בכל העולם. וכבר הבאנו בשנה שעברה משיחותיו במעלת ימים אלו.

ונביא כאן תוספת דברים משיחה שמסר ביישיבת 'נחלת דן' לאחר חג השבועות – ט' בסיון תשע"ח:

הנה עד שבועות היה בכל מקום חיזוק גדול מאוד, בני תורה מתחזקים מאוד לפני שבועות, ובפרט בשבועות עצמו שכל הלילה יושבים ולומדים. ועיקר הקושי מתחיל אחרי שבועות, שאז מרגישים שכבר עומדים 'אחרי שבועות' וכבר התאמצו הרבה, ויכולים לחשוב שאנו כבר בשלמות ולא צריכים עוד להתחזק, ואפשר להמשיך כרגיל כמו בכל השנה.

אבל באמת זה לא כך, ואחרי שבועות יש עוד ששה ימים שלא אומרים בהם תחנון, וזה מפני שהם ימי התשלומין לקרבות החג, שיש עולת ראיה שמביאים בעליה לרגל, בשלוש רגלים, ובפסח זה שבעה ימים, ובסוכות שמונה ימים, ובשבועות גם כן שבעה ימים, של החג עצמו ועוד ששה ימים שאחריו, שגם בהם אפשר לעלות לרגל, ומביאים בהם עולת ראיה כמו בפסח ובסוכות, וזה זמן שנמשכת בו השפעת קדושת היום טוב של שבועות.

והרי חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו', אף על פי שמתן תורה היה פעם לפני כמה אלפי שנים, זה זמן מתן תורתנו גם עכשיו, בכל שנה ושנה! כמו שכתוב בספרים שבכל שנה חוזרת ההשפעה של מה שהיה פעם, וכיון שבשבועות היה השפעה של תורה על עם ישראל, שקיבלנו את התורה במעמד הר סיני, כל שנה בשבועות חוזרת ההשפעה של קדושת התורה, שאפשר יותר לעסוק בתורה ולהצליח בתורה, להיות גדול בתורה ולהתקדש בקדושת התורה.

וההשפעה הזו נמשכת גם בששה ימים שאחרי שבועות, שהם ימים המסוגלים להצלחה מיוחדת בתורה, וכיון שהם זמנים הראויים להצלחה אם אדם לא מנצל אותם זה חמור מאוד, כי כשיש אפשרות, יותר קל להצליח, ובודאי חייבים לנצל את זה! ואם לא מנצלים את האפשרות הזו וזלזל, שמזלזלים בקדושת התורה. לכן גם בימים שאחרי שבועות, יש חיוב לעסוק בתורה יותר מאשר כל השנה, כמו לפני שבועות! כי זה זמן שאפשר להצליח, ואם אפשר יותר להצליח חייבים יותר לנצל את זה.

לעילוי נשמת הגאון רבי **אורי שרגא קלרמן** זצ"ל
ב"ר **שמואל חיים הלוי** זצ"ל נלב"ע ה' סיון תשנ"ג
ורעייתו הצדקנית הרבנית מרת **לאה פרומט** ע"ה
בת הגאון רבי **חיים יוסף** זצ"ל נלב"ע ו' טבת תשע"ח

לעילוי נשמת
הר"ר **שמואל יצחק לוי** ז"ל
בן הרב ר' **דוד** הי"ד
נלב"ע ג' סיון תשע"ז - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון רבי **בנימין ביינוש** ב"ר **אברהם דוד קורלנסקי** זצ"ל
מראשי ישיבת פוניב' לצעירים ומתלמידיו הראשונים של מרן רבינו זללה"ה
אשר זכה ללמוד עמו בחברותא סדר קדשים במשך כמה שנים
נלב"ע אסרו חג **דשבועות ז' סיון תשס"ו - תנצב"ה**

לקראת הארצייט השני למרן רבינו זללה"ה, הננו בקריאה של חיבה ללומדי הגיליונות בכל אתר ואתר

בואו וטלו עמנו חלק בזיכוי הרבים בהדפסת השיחות מדי שבת בשבתו, והיו שותפים בזכויות עצומות לנצח נצחים!

ניתן להצטרף בהוראת קבע חודשית בסך ₪ 26 או 18 ₪ בעמדות נדרים פלוס על שם 'דרכי החיזוק' (קוד מוסד 710) או בטל. 052-7600485

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת במדבר – חג השבועות תשפ"ה

מנהגי חג השבועות

נלקט ונערך מתוך ספרי וכתבי מרן רבינו שליט"א ע"י אחד מרבני כולל תשובות והנהגות

כשינת לילה, יכול לברך כשקם משינת היום.

תוספת יו"ט מבעוד יום

א] בערב חג שבועות ראוי לקבל תוספת יו"ט כמו בשאר יו"ט, אבל נראה שהמקבל עליו תוספת יו"ט בפה לפני שבועות לא יאמר שמקבל "קדושת יום טוב" אלא יאמר "הריני מקבל תוספת יום טוב" והיינו רק לגבי מלאכות ולא לגבי קדושת היום.

עמידה בקריאת עשרת הדיברות

ח] ראוי לעמוד בקריאת עשרת הדברות בשבועות, וידקדק שלא יעמוד לעשרת הדברות לחוד אלא יעמוד קודם קריאת עשרת הדברות.

מאכלי חלב

ט] בחג השבועות נהגו לאכול מאכלי גבינה, ובטעם הדבר כתב הרמ"א שזהו דוגמת שתי הלחם, והיינו שאוכלים סוג לחם עם גבינה ועוד לחם לסעודת בשר, ויש בזה זכר לשתי הלחם, ולדבריו נראה שהמצוה לאכול גבינה ביום דוקא דוגמת שתי הלחם, וראוי שיהיו שניהם בשולחן שיהא ניכר השנים.

אכילת שיירי מצה

י] יש נוהגים לאכול מצה משיירי חג הפסח ששיירי מצווה מעכבין מן הפורענות, וכן הביא בספר "ליקוטי צבי" שנהגו בשבועות לאכול מצה, והחיד"א בספרו "לב דוד" (ל"א) ביסס המנהג וכתב בשם ה"כל בו" שזה מנהג קדמון, ושזהו רמז לגוף ונפש שיתעדנו לעתיד לבוא, אבל לא שמענו שנתפשט המנהג כן.

סגולת חג השבועות

יא] שבועות הוא יום הדין על הצלחה בתורה, וכן שמענו מהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שקבלה בידו שהקב"ה מזכה אז לכל אחד חלקו בתורה, ולכן יש להתחזק בתורה ויראת ה' וראוי להרבות בתפילה לקב"ה שיזכהו בחלקו בתורה.

קבלת עול תורה בשבועות

יב] בחג השבועות ראוי לכל אחד לקבל עצמו "עול תורה", והיינו שיקבל על עצמו ללמוד התורה מתוך עול וחיוב כעבד לאדונו ולא רק כהתנדבות בעלמא התלוי לפי חשקו.

תחנון בימי התשלומין

יג] ברמ"א (סי' תצ"ד) כתב שלא לומר תחנון באסרו חג של עצרת, ומנהג ירושלים שלא לומר תחנון כל ימי התשלומין, ויש נוהגין גם בחו"ל שלא לומר תחנון בימי התשלומין, (ויש נוהגין שלא לומר תחנון אף ביום י"ג שהוא סיום שבוע ליום טוב שני של גליות)

קבלת פני רבו בימי התשלומין

יד] אף אם ננקוט דגם בזה"ז מצוה לקבל פני רבו ברגל, מ"מ נראה דאין מצוה זו נוהגת בימי התשלומין.

מלשכת הגזית

בשבוע שעבר עלו למענו של מרן רבינו שליט"א ראשי ומנהלי המפעל האדיר אדירי התורה דישיבת בית מדרש גבוה דליקוואד אשר כידוע פועלים רבות להרמת קרנם של אלפי אברכי הישיבה בסיוע בכלכלת ביתם בכבוד, במהלך הביקור העלו בפני מרן רבינו שליט"א שאלות בדרכו של הארגון וכדלהלן.

ש: אנחנו מעלים את המלגות כל שנה בחמש אחוז, לפעמים המצב הכלכלי לא טוב, האם יש בזה חוסר אחריות להגדיל את המלגות כל שנה באופן קבוע למרות שיש שנים קשות?

ת: אם זה בתוך גבול מסוים, אז למרות שיש מצבים קשים, בכל זאת עושים את זה. חייבים לעשות את זה, אחרת כל הארגון לא יוכל להמשיך.

ש: אז אם זה העלאה קבועה, אנחנו לא צריכים לדאוג ממצב המשק וכו', אלא מותר לנקוט בגישה שזה תורה, ונזכה לניסים?

ת: כאמור, תוך גבול סביר.

ש: בעלי בתים שואלים האם אחרי מאה ועשרים יהיה להם ממש אותו תורה שיש לאלה שהם תומכים בהם?

ת: כן. יקבלו שכר של תורה, אבל יש שכר מיוחד למי שנותן במסירות נפש.

ש: אז אם משהו נותן יותר מחומש עם כוונה שכשיגיע לשמים יהיה ת"ח גדול, כי יש לו חלק מהתורה של האברכים שהוא תומך בהם. האם זה חשבון טוב?

ת: יהיה לו חלק מהתורה, אבל לא כמו אלה שלומדים ממש. זה הוא לא יכול לקבל.

ש: אז שיעשה שניהם, גם ללמוד וגם לתת?

ת: כן.

לאחר מכן נגש לרבינו אחד הנגידים שהיה בעבר בעל עסקים גדול וכיום עזב את כל עיסוקיו ומתמסר למען המפעל הגדול אדירי התורה ולמען החזקת בני התורה דישיבת לייקווד.

רבינו: מה שאתה עוסק עכשיו זה עסק יותר טוב! בעז"ה יבוא זמן שכולנו נראה את זה, לצערינו אנחנו לא רואים את זה, אבל נראה את זה. יש לנו הבטחה מהשי"ת.

התורם: ראש ישיבה, אני כבר רואה את זה.

רבינו: כל מה שאתה כן אדם רואה, אתה רואה. אבל יש דברים שכן אדם לא יכול לראות.

לאחר מכן נפרדו ראשי ומנהלי הארגון הקדוש וקיבלו את ברכת הקדוש

הדלקת נרות מבעוד יום

ב] נשים שרגילות להדליק נר יו"ט מבעוד יום, יכולות להדליק מבעוד יום גם בשבועות, אך לא יברכו שהחיינו מבעוד יום כיון דקדושת היום לא חיילא מבעוד יום.

חיוב ברכת התורה בליל שבועות

אם ישן ביום

ג] אם ישן ביום בערב שבועות, ראוי לכוון בתפילת מעריב בליל יו"ט - בברכת "אהבת עולם" לצאת ידי ברכת התורה, ומיד אחר שיגמור שמונה עשרה יאמר פסוקי יברכך וכו'.

הפסק מלימודו בשעת עמוד השחר

ד] היה ניעור כל הלילה בליל שבועות, ראוי לשמוע מאחר בבוקר ברכת התורה, אבל לא יפסיק מחמת זה מלימודו מיד כשיעלה השחר, אלא ימשיך ללמוד כהרגלו עד שיבוא אחר להוציאו, ואם אינו מוצא אחר שיציאנו מותר ללמוד ולהתפלל כרגיל.

חיוב ברכות התורה במי שישן

בלילה קצת על מיטתו

ה] מה שנהגו בליל שבועות למצוא אחד שישן על מיטתו בלילה קצת ומוציא את האחרים, יש לחוש דלא סגי בזה, דאפשר שהישן בלילה אינו חייב אלא אם ישן את עיקר שנתו. ולכן להתחילה יש לדקדק לשמוע ברכות התורה ממי שישן בלילה עיקר שנתו, ואם לא מצא אלא מי שישן בלילה קצת, יכוון באהבה רבה לצאת ידי חובתו ומיד לאחר התפילה יאמר ברכת כהנים ואלו דברים.

ברכת התורה לאחר שישן ביום

שינת קבע

ו] ישן ביום שבועות את שנתו העיקרית לאחר שהיה ניעור בלילה, אם יחזור ויברך כשיקום ברכת התורה לא הפסיד.

ברכת אלוקי נשמה ומעביר שינה לאחר שינת קבע

ז] לענין ברכת אלוקי נשמה או המעביר שינה שמבואר בפוסקים שאין מברכים במי שהיה ער כל הלילה, נראה שאם עדיין לא בירך וישן ביום שינה קבועה

לרגל חג מתן תורתנו וכמה שבועות הקוד-מים להלן עוד כמה וכמה עובדות מפליאות על שקידת התורה

חיי הפנימיה בישיבה

אחד מחברי החדר של רבינו בתקופת הישיבה סיפר, שאמו של רבינו ע"ה בקשה ממנו ללבוש בגדי לילה, אך רבינו חס על זמנו אך מאידך רצה לקיים דברי אמו וע"כ הלביש את בגדי הלילה מעל בגדיו.

ובענין זה סיפרה הרבנית רומפלר [אשת הגה"צ רבי אלימלך רומפלר זצ"ל מלונדון], שכאשר אמו של רבינו סידרה מקום שינה במקלט לבניה בזמן המלחמה, היא אמרה: "למשהלה שלי אני לא צריכה לסדר מקום, הוא בין כך לא הולך לישון על מיטה".

בקושי מגלגל רצועות התפילין

עוד בענין זה סיפר הר"ר משה אליעזר שטיגל זצ"ל אשר היה 'חבר חדר' של רבינו בישיבת חברון, שכאשר היה רבינו נכנס לחדרו מידי יום לאחר תפילת שחרית, היה חולץ את התפילין במהירות ובקושי היה מגלגל את התפילין, ומיד כבר רץ ויצא מהחדר לבית מדרש, שם היה לומד ברציפות. (ספר מאש וממים עמ' רח"צ).

ולא ידע בשכבו ובקומו

נשאל חבר חדר של רבינו מיישיבת חברון מבנו של רבינו הגאון רבי חיים עוזר שליט"א ראש כולל תשובות והנהגות, מה היו השעות של רבינו בישיבת חברון, מתי הלך לישון ומתי קם, והשיב "ולא ידע בשכבו ובקומו". לא היו לו זמני שינה ולא זמני קימה רק היה לומד בכל עת עד שהיה קורס כפשוטו למיטה, ולא ראו אותו כמעט בחדר.

שיעור מוסר חי על גבי אופנים

סיפר הגאון המופלא רבי בצלאל ראקוב זצ"ל אשר היה חברותא של מרן שליט"א מימי צעירותו, כי בצעירותו ובילדותו ראה 'שיעור מוסר חי' של ניצול הזמן ללימוד התורה אצל מרן שליט"א, כאשר בכל פעם שהוצרך מרן שליט"א לנסוע על גבי 'אופנים' [כלי תחבורה מקובל בלונדון בימים ההם], היה רושם תחילה 'מראה מקומות' וראשי פרקים מהסוגיות בהם הוא לומד, והיה תולה את הפיתקא נגד עיניו, וכך היה נוסע ברחובות לונדון עם הפיתקא לפניו, ומשנן תוך כדי נסיעתו דפי גמרא רש"י תוס' בעל פה.

שלח את אשתו לדין תורה

סיפר הרה"צ רבי לייבוש רבינוביץ רב בית המדרש שערי מרדכי במנצסטר - וחתן הגאון רבי אליהו שטרנבוך זצ"ל אחיו של רבינו, שפעם ראה את דודתו - הרבנית ע"ה אשת מרן רבינו שליט"א, ממתינה בשערי בית דין בכניסה להתדיין בדין תורה, ושאל אותה על איזה עניין היא הולכת לדין תורה, וענתה הרבנית ע"ה שיש איזה דין תורה לבעלה אודות תביעה שתובע הדפוס שהדפיסו אצלו את המועדים וזמנים, ומכיון שבעלה אינו יכול לוותר רגע אחד מלימודיו, לכן שלח אותה לבית דין במקומו, ולימד אותה את תורף העניין, והעדיף שתלך היא במקומו כדי שיוכל ללמוד בזמן זה.

דוגמא לסביבתו בשקידת התורה מימי בחרותו

סיפר הג"ר שמשון רפאל אורצל שליט"א רב ומו"צ בשכונת בית וגן בירושלים עיה"ק, על משפחה ענפה של בני תורה חשובים משכונת בית וגן בירושלים בשם ..., אשר אבי המשפחה שמוצאו בעיר לונדון היה בעה"ב פשוט, ושאלו אותו בניו איך זכה להפוך לבן תורה אמיתי, וסיפר להם שנכנס פעם אחת בצעירותו לישיבת תורת אמת של הרב שניידר זצ"ל, וראה בחור יושב ושקוע בלימודו מתוך ריתחא דאורייתא וכולו שלהבת אש קודש מתוך שמחה של תורה, ומחזה נורא הוד זה פיעפע בעצמותיו עד שקיבל על עצמו עול תורה ללמוד בישיבה ולהקדיש את חייו ללימוד התורה, וע"י זה זכה לראות את יוצאי חלציו ממשיכים בדרכו אחריו. ומי היה הבחור הנ"ל? היה זה לא אחר ממרן רבינו שליט"א. (ועי' בביאורים והנהגות ריש פרשת וישב שהארץ בזה בכח הצדיק להשפיע על אחרים מכח עצם הדוגמא שרואים אותו, וידוע מה שסיפר רבינו בעניין זה בשם הגר"ח מבריסק על הנצי"ב שעצם הימצאותו בישיבת וואלז'ין שימש כספר מוסר לבני הישיבה).

א.ה. כהמשך לדברים שהובאו במדור זה בקוצר אמרים בשבוע שעבר אודות שליחותו של הגר"י אברמסקי לרבינו לחזק את הקהילה בראש העין, הגנו להביא השלמת הדברים במילואם בהרחבה, ללמוד ולהתבונן מכאן פרקי דעת ויראת השם

הפקח מגיע מזעיקים היו את ראש הישיבה שהזמינו למשרדו, מזג לו כוס משקה חריף ושוחח עמו ארוכות. בינתיים היו התלמידים נשמטים מהיכל הישיבה. לבסוף התלווה ראש הישיבה אל המפקח. נכנסו לבית המדרש, והמשקה החריף פעל את פעולתו. הוא ספר את הנוכחים, היו פחות מארבעים, והכל בא על מקומו בשלום.

"פעם הגיע המפקח. ראוהו מתקרב ומיהרו לומר לראש הישיבה, כדי שיצא לקראתו ויזמינו למשרד. אבל רבי צבי הירש היה באמצע לימודו, והתקשה להתנתק מהלימוד מושך הלב המתוק מדבש. אדהכי הגיע המפקח, ועמד נדהם בפתח בית המדרש הסוער בריתחא דאורייתא. ספר, ומצא מאות תלמידים. רשם קנס בסך מאה רובלים, הון עתק.

"אמר ה'חפץ חיים' לחתנו: 'רבי הירש, יש לי שאלה. המשנה (ברכות נד ע"א) דורשת את הכתוב: 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך' - בשני יצריך. מובן. 'ובכל נפשך' - אפילו הוא נוטל נפשך. מובן. 'ובכל מאדך' - בכל ממנוך. לא מובן! היכן רמזו הממון בתיבת 'מאד'?"

"שאלה טובה. רבי הירש שתק והמתין לתשובה שלא בוששה לבוא: 'אלא, אומר לך: האמת, שאין זה פירוש המילה. פרושה הוא: במה שמאד חשוב לך. ומה הדבר החשוב ביותר לאדם [והרי החיים והיצרים כבר נאמרו], הווה אומר שזה הממון, וגם אותו יש למסור עבור אהבת הבורא יתברך!"

"והנה, נכון הדבר לגבי כל אדם. אך מה נאמר לגבי אדם כרבי הירש, שהכסף אינו משמעותי לגביו, כל מעיניו בתורה הקדושה והיא משוש חייו? עברו 'בכל מאדך' זו התורה, ואותה עליו למסור למען הבורא. אם בא פקח, עליו להתנתק מהלימוד משוש חייו ולקדם פניו, ולחסוך את הקנס מהישיבה!"

סיים הרב אברמסקי ואמר לרבינו: "אין ספק שההצעה להמשיך לשבת ללמוד על התורה והעבודה, ואף לכהן כראש כולל בבני ברק נוצצת יותר, אבל אנו נדרשים לוותר גם על רוחניות עבור אהבת ה' ועשיית רצונו, וזה מה שנתבע ממך כעת!"

והוסיף והראה שהרמב"ם (בספר המצוות, מצוות עשה ג) כתב, שבכלל מצוות "ואהבת את ה' אלקיך" - אהבה על הבריות. לקרב יהודים לקדוש ברוך הוא. כך נעשה רבינו לראש הכולל בראש העין, ונשא בעולו הרוחני והגשמי, רתם עצמו למשימה הגדולה להפיח רוח חיים בשממת יהדות תימן, והקים בראש העין מפעלים גדולים לתורה ויראה.

בשעתו, עוד בלונדון, היה רבינו מקורב לגאון הצדיק רבי שמואל רבינוב זצ"ל, תלמיד מובהק של ה'חפץ חיים' זצ"ל. לאחר מכן נפגש ושבת עמו פעמים רבות בבני ברק. בשנת תשכ"ד הודיעה אלמנתו לרבינו, שהיא שוקלת לפתוח כולל אברכים לעילוי נשמתו, ומבקשת שיעמוד בראש הכולל.

היתה זו הצעה מיוחדת, לא רק לשבת וללמוד וללמד בלי טרדה, כי היא קבלה על עצמה את העול הכספי, אלא שלא היו באותה עת אלא כוללי אברכים ספורים, והתמיכה הכספית בהם היתה זעומה. כולל חדש ומבוסס בעיר התורה, היה אמור למשוך אליו את טובי האברכים ולקיים לימוד תורה בדיבוק חברים עם האברכים החשובים ביותר - מסלתה ומשמנה של העיר רבינו.

בעוד רבינו חוכך אודות ההצעה, נקרא בבהילות אל הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שגם אצלו למד בלונדון וחיידש עמו את הקשר בעלותו לירושלים. תמה רבינו לפשר הזימון הבהול, ומיהר לבוא.

פתח הרב אברמסקי ואמר: "בעיר ראש העין הסמוכה לבני ברק, יש קהילה תימנית גדולה. יהודים טובים ששמרו על מורשתם בטוהר תלמודי מאלפיים שנה, ועתה הם שרויים בסכנה רוחנית נוראה. יש לחזקם ולאמצם, ואתה האיש! לכה ואשלח אליהם, להקים שם כולל אברכים שיהיה מגדל אור לכל הישוב, ולפעול שם בקרב בני הנוער להצילם מציפורני הכפירה!"

יצוין כי הגר"י אברמסקי שימש כנשיא הארגון החשוב "התנועה להפצת תורה" מיסודו של הרה"ג ר' אליעזר קוגל, אשר מטרתם היתה לשלוח אברכים ת"ח שישעו מידי יום ביומו ליישובים מרוחקים ולעיירות הפיתוח למסור שם שיעורי תורה והדרכה, ובמסגרת פעילות "התנועה להפצת תורה" פנה הגר"י אברמסקי זצ"ל לרבינו במטרה לשלוח אותו לראש העין להעמיד שם את יהדות תימן על תילה.

דבריו נפלו על רבינו כרעם ביום בהיר. ענה הרב אברמסקי ואמר: "אספר לך מעשה שהיה:

"ה'חפץ חיים' יסד את ישיבתו בראדין, והעמיד בראשה את חתנו הגאון הצדיק רבי צבי הירש לוין זצ"ל. מפיוזורה של ישיבת וולוז'ין, אסרה המלכות הרשעה ברוסיה על קיום הישיבות, מכיון שלא הסכימו להכליל לימודי חול. עד ארבעים תלמידים אין זו ישיבה, אלא התכנסות לשיעורי תורה. מארבעים ומעלה - עוברים על החוק.

"הממשלה היתה שולחת מפקחים שישגיחו על קיום החוק. כשהיה

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת במדבר - חג השבועות תשפ"ה

הוראת שעה

שו"ת בענייני בחירת ישיבה גדולה מתאימה

מתוך שאלות שנשאלו במענו של רבינו שליט"א
- ט"ז אייר תשפ"ה

שאלה: בחור רצה מאד להיכנס לישיבה מסוימת, ואף התפלל על כך רבות, וכעת יונעץ לו שאין זה המקום המתאים בעבורו, ואף הצוות בישיבתו סבורים שאין זה טוב לו, והוא מאוד מאוכזב. כיצד ניתן ליישב את דעתו?

מרן שליט"א: כשם שמקבלים שכר על הדרישה כך מקבלים שכר על הפרישה. אפשר להסביר לו כך, שיחשוב בעצמו מדוע הוא רוצה להיכנס לישיבה יותר טובה, כי הוא חושב שיוכל ללמוד שם יותר טוב, ומדוע הוא רוצה ללמוד טוב, בשביל לקיים את מצוותו של הבורא, אבל אם זה לא טוב לו ממילא זה לא מה שהקב"ה רוצה...

וכן להוסיף ולומר לו, שיתאר לעצמו איש עסקים שחשב לעשות שותפות עם אדם מסוים, ותיכנן להרויח על ידי כך סכומים עצומים ולהתעשר מאד, ואז באים אליו אנשים שמזכירים את אותו אדם שהוא רוצה להיות שותף עמו, ומזהירים אותו שלא יעשה עמו שותפות, כי אדם זה רמאי ועלול לרוקן אותו מכל נכסיו. מה יגיד אותו אדם? האם יצטער על כך שעליו לשנות את תוכניותיו? להיפך, הוא ישמח! שכן יבין בשכלו שאכן שותפות זו אינה כדאית עבורו, ואע"פ שהתפלל כל הזמן שהלה יסכים לעשות עמו שותפות, מכל מקום עתה ודאי אינו חפץ בכך.

וכן הוא בעניינו, בחור שחשב שישביח מסוימת טובה עבורו, ונתברר לו שאינה טובה בשבילו, ודאי הדבר שאם יש שכל בראשו הוא צריך לעשות מה שבאמת טוב לו, ולא מה שהיה סבור מתחילה בטעות שטוב עבורו.

שאלה: בחור שלא התקבל לישיבה שרצה, אלא לישיבה שהיא 'בדיעבד' אצלו, והוא הולך בהרגשה לא טובה, שהפסיד. מה הראש ישיבה אומר לו?

מרן שליט"א: ראיתי בימי חיי בחורים רבים שלא התקבלו למקום שהם רצו בו מלכתחילה. והם מתחילים לשני סוגים: יש מהם שכל הזמן אינם מרוצים מהמקום בו הם נמצאים, והם אכן לא מצליחים! אבל יש בחורים אחרים שאמרו לעצמם כך, מאחר והקב"ה שלח אותי למקום הזה אעשה כל מה שביכולתי כדי להצליח! ונוכחתי לראות, שלאחר תקופה מסוימת בחורים אלו כל כך נהנו מהישיבה אליה הם הגיעו, עד שממש הפכו להיות 'מעריצים' של הישיבה! זו היא החכמה האמיתית, לעשות את המקסימום באותו מקום שאליו הקב"ה שלח אותנו.

ההכנה לקבלת התורה - לא לבזות את התורה!

הדברות, מאי יום השישי? וביארו [בתירוצם השני], שהיתה התורה ראויה לינתן בשישי בסיון, אלא שהוסיף משה רבינו יום אחד מדעתו. ומשמע מדבריהם, שמאחר והיתה התורה ראויה לינתן בשישי בסיון, ממילא כבר חל משהו גם ביום השישי. וממילא יש לומר לפי זה, שכל המעלות המיוחדות שיש לעם ישראל בלימוד התורה זכו לכך מיום השישי בסיון.

ולפי זה מובן מאוד הלשון שנקט רב יוסף בדבריו 'האי יומא', וכמו שכתב רש"י שם 'אי לאו האי יומא, שלמדתי תורה ונתחממתי', דהיינו שלולי אותו כח מיוחד שקיבלו ישראל ב'יום השישי', הרי חלילה, היה לימוד התורה כלימוד שאר החכמות, וכמו גוי שלומד תורה שכתב הרמח"ל שאין לו מעלה זו שיש בתורה שמביאה את האדם לדביקות בה', אלא כמו לימוד מתמטיקה... וזו כוונת רב יוסף, שכל המצב של 'למדתי תורה ונתחממתי' הוא רק בגלל 'ההוא יומא', אבל לולי זה לא היה מצב של 'נתחממתי', דכל מה שזכינו לרוממות זו היינו בגלל 'ההוא יומא', דהיינו ר' בסיון, שאז נקבע שעל ידי לימוד התורה אנו עולים ומתקרבים לקב"ה.

אנחנו עומדים לפני מתן תורה, וידוע מה שכתב הרמח"ל (דף ה' ח"ד פ"א), 'שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהומנים, בשבט תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחדש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו'. דהיינו שאנו עומדים עתה לקבל את התורה, ואנו צריכים להיות מוכנים לכך! שכן הרמח"ל מבאר שישנם 'תנאים הצריכים להתלוות לתלמוד', ומה הם, 'היראה בתלמוד עצמו, ותיקון המעשה בכל עת'. והוא מבאר ש'היראה בתלמוד עצמו' היינו לכבוד את התורה, ולא לבזותה חלילה. מי שאינו מכבד את התורה אינו זוכה לכח המיוחד של התורה שמביא לדביקות בקב"ה.

ויש להוסיף בזה, שחז"ל אומרים שמי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק, הרי הוא בכלל 'כי דבר ה' בזה', וממילא אינו זוכה חלילה ל'נתחממתי'! ר' איצ'ל בלאזר אומר, שאם חלילה אדם לא הניח תפילין באיזה יום וכדומה, הוא מסתובב לאחר מכן כל הזמן בהרגשה רעה, 'איך זה קרה לי', אבל לגבי לימוד התורה אין הדבר כך, אדם יכול לשבת ולבטל כמה שעות ואחר כך הולך הלאה, אין לו בכלל ההרגשה של 'מה עשיתי'. אנחנו אמנם לא עומדים במדרגתו של החפץ חיים, שבסוף השנה היו חסרות לו שבע דקות של ביטול תורה... אבל לכל הפחות לא לבזוז זמן סתם, ואם חלילה זה קורה, לחשוב 'איך ולמה זה קרה לי', שאם לא כן יכולים להיות חלילה בכלל 'מבזי התורה', ואז נעשה לימוד התורה כסתם לימוד של חכמה, ואין זוכים לידבק על ידו בקב"ה. זה מה שאנו צריכים להכין את עצמנו לקבלת התורה, לעבוד על הענין של ביטול תורה!

אנו עומדים עתה בזמנים קשים מאוד, יש כאלו שרוצים לבטל את כל עולם הישיבות וחמנא ליצ'ל, וזה תלוי בנו אם נעמוד כנגדם במסירות נפש, אבל אם התורה אינה מספיק חשובה בעינינו יהיה לנו קשה לעמוד כנגדם, אמנם אם אנו מכירים בכך שהתורה היא הדבר החשוב ביותר בחיינו, ואנו מבינים שזה עצם החיים שלנו, ממילא בהכרח נעשה כל מה שצריך לעשות.

איתא בפסחים (פס): 'רב יוסף ב'יומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא [היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו לסעודה עגל מובחר, שהוא שלישי לבטן]. אמר, אי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא'. **ופירש רש"י שם (ד"ה אי) 'אי לאו האי יומא, שלמדתי תורה ונתחממתי', הרי אנשים הרבה בשוק ששמנו יוסף, ומה ביני לבינים'.**

ויש לשאול בענין זה כמה שאלות: א. מדוע נקט בדבריו 'אי לאו ההוא יומא', ולא אמר במפורש 'אי לאו מתן תורה'. ב. מה כוונתו במה שאמר שלולי מתן תורה היו הרבה יוסף בשוק, הרי לולי קבלת התורה היה העולם חוזר לתוהו ובוהו. ג. מדוע אמר רב יוסף שאם לא 'ההוא יומא' לא היה הבדל בינו לבין שאר 'יוסף' שבשוק, הרי רב יוסף היה גדול הדור, עילוי גדול שאין כמוהו, ומסתבר שאף לולי נתנית התורה היה נמנה על הרופאים או המדענים הגדולים ביותר, ולא כמו סתם יוסף שבשוק.

ולבאר הענין יש להקדים דברי הבית הלוי (שמות יט ה, ד"ה להבין הענין), שיעיקר נתינת התורה לישראל היתה לענין כך שיהיה הם אלו שדורשים אותה, וכפי שסיכמו לדרוש ע"פ הכללים כך היא האמת, וכמו שאמרו חז"ל (ב"מ נ"ט): 'לא בשמים היא', אלא כפי שמכריעים בב"ד של מטה. וזה מה שרצו המלאכים וביקשו שתינתן להם התורה, ולא לבני האדם, לענין כך שתהיה האמת כמו שהם ידרשו.

וכתב עוד הבית הלוי, שעל פי זה יש ליישב את קושיית המגן אברהם (ריש ס' תצד), כיצד אומרים בשבועות 'זמן מתן תורתנו', הרי קיימא לן שבשבועה בסיון ניתנה התורה, ואילו אנו חוגגים בששה בסיון. ולפי מה שנתבאר - שיעיקר מתן תורה היינו הזכות לדרוש את התורה כפי הבנת הלומד - מיושבת קושיא זו, שכן הכתוב אומר 'וקידשתם היום ומחר', דהיינו שהיו אומרים לקבל את התורה בששה בסיון, אלא שמושה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו, לפי שדרש 'היום כמחר', כמבואר במס' שבת (י"ב), והסכים הקב"ה על ידו, שלא ירדה השכינה עד למחר. ונמצא שמתנה זו - שניתנה תורה לישראל שכפי שידרשו כן יהיה האמת - היא גופא ניתנה בשישי בסיון, בכך שהוסיף משה יום אחד מדעתו והסכימה שכינה עמו, ולמחרת בשביעי בסיון היה 'מעמד קבלת התורה' שקיבלו אותה ישראל. ועל כן אנו אומרים בשבועות 'זמן מתן תורתנו' על שישי בסיון.

ונראה להוסיף ב'יאר בזה, על פי מה שמאריך הרמח"ל לבאר ב'דרך ה' (ח"ד פ"ב), שהדבר שמביא אותנו לתכלית המבוקשת יותר מכל שאר הדברים הוא לימוד התורה. אך כל זה שייך רק בישראל, אבל גוי שלומד תורה אינו גורם בכך לשום דבר. ועל פי זה יש לומר, שאמנם התורה עצמה ניתנה בו' בסיון, אבל המעלות הגדולות שיש בלימוד התורה אצל עם ישראל ניתנו בו' בסיון. ויש לכך מקור בדברי הגמרא במסכת עבודה זרה (א), 'אמר רבי שמעון בן לקיש, מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום השישי, מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מועשה בראשית, ואמר, אם ישראל מקבלין את תורת מוטב, ואם לאו, אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו'. והקשו התוספות שם (ד"ה יום השישי), 'תמימה, למאן דאמר בשבעה בחדש נתנו עשרת

בגדר היתר 'מלאכת אוכל נפש' ביום טוב

בירור בגדר היתר 'צורך אוכל נפש' וקושיא מסוגיא דביצה

והנה יש לברר מהו גדר ההיתר של עשיית מלאכה ביום טוב לצורך אוכל נפש, דבפשטות הכוונה לכל מלאכה שכתוצאה ממנה יבוא לידי 'אוכל נפש', אלא שלפי זה יש לתמוה על הדין ששנינו במסכת ביצה (כא.), שאסור להקריב נדרים ונדבות ביום טוב, אף כשיש בהם אכילת בשר לכהנים ובעלים, מפני ש'כהנים' כי קא זכו משולחן גבוה קא זכו [ומיקרי שחיטה לשם גבוה, שנתמטטה מ'לכס ולא לגבוה]. ולכאורה צריך ביאור, מה בכך שזוכים משולחן גבוה, הרי סוף סוף יש כאן תוצאה של אכילה לכהנים או לבעלים, והוי 'צורך אוכל נפש' [ואף אם נאמר שגזירת הכתוב היא, מכל מקום יש לתמוה מדוע באמת לא התירה התורה לעשות זאת].

שני גדרים ב'צורך אוכל נפש' וראיות לזה

ונראה מבואר מזה, שבגדר ההיתר של עשיית פעולה לצורך אוכל נפש יש שני חלקים: האחד, שכתוצאה מפעולה זו תהיה לאדם הנאה בפועל של אוכל נפש ביו"ט. והשני, ששם הפעולה תהיה לצורך אוכל נפש. כלומר ששם המלאכה היא אוכל נפש, וממילא מיושבת הקושיא מדוע אסור להקריב נדרים ונדבות ביום טוב, שאע"פ שמתקיים בהם החלק הראשון, שנהנה ביום טוב מאכילתם, מכל מקום לא מתקיים בהם החלק השני, שמאחר ושם המלאכה היא לצורך גבוה, לא הותרה מלאכה זו ביום טוב.

ויש להביא ראיה נוספת לזה, ממה שכתב הר"ן (על הרי"ף) במסכת ביצה (כא. ד"ה אמר רב חסדא), לגבי הדין המבואר בגמרא (שם יז.), שהאופה פת ביום טוב רשאי למלא את כל התנור בפת, אף שאינו צריך אלא לאחת, משום שהפת משתבחת כשהיא נאפית בתנור מלא, ונחשב מחמת זה שאופה הכל לצורך יו"ט. וכתב על כך הר"ן, שיש אומרים שדין זה נאמר רק באופן שאופה את הפת הנוספת לצורך עצמו [אלא שאינו צריך לה ביו"ט], אבל אסור לאפותה לצורך עכו"ם. ולכאורה דין זה צריך ביאור, שהרי טעם

דין 'מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך'

כתב בשולחן ערוך (סי' תקי"א), 'מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה שלא לצורך, כגון קטן ולולב וספר תורה וכלים'. והוסיף על כך הרמ"א שם 'הצריכים לו קצת, או שמתירא שלא יגנבו, או שאר פסידא'.

ומקור דין זה הוא בסוגיא דביצה (יב.), שם שנינו שלדעת בית הלל אומרים 'מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך', ולפיכך הם מתיירים להוציא קטן ולולב וספר תורה לרה"ר ביום טוב, אף שאין בכך צורך 'אוכל נפש'. וכתבו התוספות שם (ד"ה דילמא), וכן היא דעת הרבה ראשונים, שאף לדעת בית הלל לא הותרה הוצאה שלא לצורך כלל, אלא רק באופן שיש בה קצת צורך יום טוב. ועל פי זה הוסיף הרמ"א את התיבות 'הצריכים לו קצת'. וכתב עוד הרמ"א [על פי הגהות סמ"ק (ס' רפב) ורבנו ירוחם (ס' קצד)], שאף באופן שאינו צריך את עיקר ההוצאה, אלא שהוא צריך לה כדי למנוע צער או דאגה, כגון שמתירא שייגנבו, גם זה מיקרי 'צורך יום טוב קצת', ושרי. וראה בהגהות סמ"ק שם, שהתיר מטעם זה להחזיר את המחזור מבית הכנסת לבית, או ליטול עמו מפתח של תיבה שיש בה מעות, מאחר וליבו דואג שמה ייגנבו.

קשה מדוע אסור להוציא לצורך גוי כשמונע מעצמו דאגה בכך

וראה עוד בשו"ע שם (י"ב), שאסר להוציא דבר ביו"ט לצורך גוי. וכתב על כך הרמ"א, שאם הוא צריך להחזיר משכון לגוי אלם, מותר לו לשולחו ביד עכו"ם. ולכאורה יש לתמוה, דלפי מה שפסק הרמ"א שהותרה הוצאה ביו"ט כדי להסיר דאגה וצער מליבו, אי"כ מאחר ומדובר בגוי אלם הרי ודאי הוא דואג ומפחד שלא להחזיר לו את המשכון, וא"כ מטעם זה היה צריך להתיר לשולחו אף ביד ישראל, ומדוע לא התיר לעשות זאת אלא על ידי גוי.

משנת הישיבה

מתוך סדרת ועדי הדרכה לבני ישיבה

לימוד המוסר (ב')

כל הזמן, ואינם יודעים מה הוא השורש שממנו באה אותה פעולה, איזו מידה מביאה את הרצון הזה. יתכן שזה רצון לנקמה, או גאווה, או כעס, כל מיני דברים שהוא לא מכיר, ולפיכך אינו מבין מהיכן זה הגיע אליו.

יש יסוד המבואר במסילת ישרים (פ"ט), הקשור למושג 'נגיעה'. שכאשר אדם אינו רוצה ללמוד, ואומרים לו 'ירבך בעיר' לך למד ממנו, אזי הוא משיב לאומרים יש 'ארי בדרך', ואני חושש ממנו, ואינני יכול ללכת ללמוד. ומבאר המסילת ישרים, שאצל אדם זה לא היראה מביאה את העצלות, אלא העצלות מביאה את היראה. דהיינו שאדם זה בעצם אינו רוצה ללמוד מחמת עצלותו, אך הוא אינו מוכן להודות בכך בשום אופן, אפילו לא בינו לבין עצמו, ולפיכך יש כוח ב'ית ההכרה' שלו שיוצר אצלו פחד, כדי שיוכל לבצע את הרצון שלו שלא ללמוד. ואז האדם חושב 'אני באמת מפחד', כי הוא באמת מרגיש פחד, זה לא שקר, אבל המסילת ישרים מגלה לנו שפחד זה בא מכוח העצלות! אבל אותו אדם כלל אינו חושב שהוא עצלן, מאחר ואינו לומד מוסר. רק מי שלומד מוסר ויודע קצת את חכמת המידות יכול לראות ולהבין מהיכן נובעים אצלו כוחות מוסריים.

כמו כן ישנם כללים שונים באמונה וביטחון שרבים אינם יודעים, מתי צריך לבטוח, במה לבטוח, וכיוצא בזה, ומי שלא למד את דברי רבינו יונה במשלי, או בפרקי אבות, או בשערי תשובה, פשוט אינו יודע!!!.

הזכרנו לעיל [הובא בשבוע שעבר], את המעלה הגדולה של לימוד המוסר. שהיא מוכירה לאדם בזמני ירידה את החלטותיו ורצונותיו, ועל ידי כך אינו מתייאש. אלא חוזר ועולה לאחר מכך.

תועלת נוספת שיש בלימוד המוסר, היא הכרת חכמת המידות וכוחות הנפש. ישנם בני אדם שחיים את כל חייהם במחשבה שהם הענונים הגדולים ביותר, ומוותרים, ועושים את כל הדברים שעניו עושה, אבל באמת הם בעלי הגאווה הגדולים ביותר! שמאחר ולא למדו מוסר אינם יודעים מה הם הסימנים האמיתיים של ענוה וגאווה! אדם כזה לא למד למשל את היסוד שמי שאינו מסתפק במועט הוא בעל גאווה, הוא אינו יודע שמי שנוקם בחבירו הוא בעל גאווה, שקנאה היא סימן לגאווה, שמי שיש לו יותר מדי ביקורת על אחרים זה סימן של גאווה.

אדם כזה אינו יודע מה הם סימני הגאווה, מאחר ולא למד מעולם את 'שער הכניעה' שבספר 'חובות הלבבות', ואת ענייני הענוה שבספר 'מסילת ישרים', וכן לא למד 'שערי תשובה' ו'אורחות צדיקים', וממילא אין לו מושג בהבנת המידות. הוא אינו יודע שהשפלות שהוא חש, שחושב שהוא בן אדם שפל, ובטוח שזכה למידת השפלות, מאחר והוא מוותר כל הזמן, וחי בהרגשה ברורה שהוא הגדול שבענוים, ובאמת שפלות זו נובעת מכך שמרגיש שמגיע לו משהו ואינו מקבלו, וזו בעצם הגאווה הגדולה ביותר. כל זה ביחס לגאווה, אך זה נכון גם לגבי שאר התחומים. אנשים עושים פעולות

עלי דרך

ממך ראש ישיבת חברון רבינו דוד כהן שליט"א

מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים

נדר ובלעדי במיוחד עבור גליון "עלי דרך" ה"ל ע"י "קובץ גליונות"

לרגל חג השבועות זמן מתן תורתנו, מביאים אנו בזה תשובות לשאלות בדרכי הלימוד הנהגתה ודרכה, שנשאלו קמיה מרן רבינו רה"י שליט"א, שהשיב עליהם בעצם כתי"ק.

- א. היום נכנס בשיבות לימוד בצורה של פילסופיה, והבחורים מאוד נהנים מכך, מה דעת רה"י על זה.
כבר האריך הגר"א קוטלר זצ"ל שהתורה היא חכמה אלוקית ואינה בדרך של שכל האנושי ואין כלים להשיג את התורה אלא בדרכי הלימוד המקובלים של רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים, וכבר האריך מוהר"ח מוואלוז'ין זיע"א שעיקר חידושי תורה הוא להבין ולהעמיק בהבנת דברי הראשונים, ולדאבון לב אותם שפנו להבין התורה בשכל אנושי ועפ"י הגיון שאין יסודו בהררי קודש עזבו את לימוד הראשונים וגם אם הם לומדים את דברי הראשונים הם מכניסים את הבנתם בדברי הראשונים אפילו כשאין זה נכנס כלל בלשונם, ואינם מוציאים את הבנת הסוגיא מדברי הראשונים ואין שום דרך לגדול ת"ח אמיתי בדרכים אלו.
- ב. מה אפשר לבחור שטוען שהסוגיא כבר נידושה, והוא לא מרגיש שהוא יכול לחדש בה משהו.
שמעתי מהגר"י הוטנר זצ"ל וכעין זה נדפס משמו בפחד יצחק, שכיון שאמרו חז"ל שאין בית מדרש בלא חידוש, לא יתכן להעמיק בסוגיא ולא למצוא בה חידוש וטעם חדש ומי שאינו מחדש משמעות הדברים הוא שלא נתייגע כל הצורך בהבנת הסוגיא והראשונים.
- ג. בחור שמרגיש משיכה חזקה ללימוד ההלכה, האם יכול לקבוע לזה זמן בעת לימודו בישיבה.
לימוד הלכה הוא דבר שיש בו תועלת אבל בודאי לא על חשבון סדרי הישיבה הקבועים.
- ד. מה צורת לימוד הנ"ך לבחורים.
לימוד נ"ך הוא דבר חשוב אבל ג"כ לא על חשבון סדרי הישיבה. ועיקר הלימוד צריך להיות עם פירוש רש"י ומצודות ואפשר ללמוד גם עם פ"י המלבי"ם שהוא פירוש חשוב ובמקום שיש את פירושו של אדוננו הגר"א ראוי ללמוד עם פירוש הגר"א.
- ה. בחורים מבני הקיבוץ שרוצים לקבוע סדר אחד ללימוד סדר קדשים, האם ראוי לקבוע דבר כזה על חשבון לימוד הבקיות.
אפשר לקבוע לימוד סדר קדשים על חשבון סדר בקיות, ובפרט שבקדשים אין ראשונים וראוי ללמוד יותר מהר.
- ו. מה יותר חשוב בלימוד סדר ד' לחזור על העיון, או להשלים את המסכת, או לחזור על המסכת של זמן שעבר.
כל אחד צריך להחליט בעצמו לפי הצורך ולפי מה שליבו חפץ, אמנם בודאי צריך לזכור שבלא חזרה עלולים לאבד מה שלמדו.
- ז. האם יש מעלה בהשלמת המסכת בפרקים מסוימים רק גמ' רש"י, או להשלים פרקים רק עם לימוד התוס' ואפי' שלא יסיימו את כל המסכת.
איני רואה תועלת בלימוד של גמ' עם רש"י בלבד, שהרבה פעמים עלולים לאבד את לב הענין אמנם אפשר ללמוד רק עם תוס' ששייכים לעצם הבנת הסוגיא ולדלג על התוס' הנוגעים למקומות אחרים.
- ח. ישנם בחורים שנמשכים ללימוד המקרא, האם רצוי לקבוע לזה זמן, או לחכות לשנים מאוחרות יותר.
דבר חשוב מאד ללימוד חומש עם רש"י ורמב"ן גם בשנות הבחרות בישיבה, אמנם לא על חשבון סדרי הישיבה, ובזמן שהייתי בחור בישיבה הייתי משתדל ללמוד את הפרשה עם רש"י והרמב"ן וכל שבת כפי מה שהיה הזמן שייך, וכמובן שלא הצלחתי לסיים הכל אך ב"ה הספקתי הרבה בלימוד של שבת.
- ט. אברכים בגיל מבוגרים רוצים עצה כיצד להתחדש בלימוד ולא להישחק.
הדרך הפשוטה להתחדש הוא בלימוד דברים חדשים, ומי שיש בידו היכולת לכתוב ספר זה דבר מסוגל מאד להתחדשות בלימוד.
- י. אברכים מסתפקים בלימוד ביום שישי או בלילות שבת, האם כדאי ללכת לבית מדרש ללמוד, או ללמוד בבית שיראו הבני בית קול תורה.
חז"ל אמרו שברית כרותה שכל הלומד בבית המדרש אינו משכח תלמודו, ובודאי שאין כל השוואה באיכות הלימוד כשהוא בבית מדרש וכשהוא בבית ובפרט שהבית יותר מועד להפרעות ומבחינה חינוכית עצם הידיעה שהאבא הולך בכל שעה פנויה לבית המדרש הוא התועלת היותר גדולה ומה שבעיקר חשוב שיראו בני הבית הוא את ההנהגה של מי שלומד תורה שמגדלתו ומרוממתו ואין שום תועלת מבחינה חינוכית לראות את האבא יושב ולומד בבית אם אין הנהגתו ראויה ומתוקנת כראוי למי שעוסק בתורה.

דרך התורה

בג' דברים נתנה תורה - במדבר באש ובמים

פת במלח תאכל. הב', בענוה וכלשון חז"ל, הוי כל צמא לכו למים, למה נמשלה תורה למים, מה מים מניחים מקום גבוה והולכין למקום נמוך, גם דברי תורה אינם מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה. הג', להתרחק ממידת העצלות בתורה ולשקוד תמיד על התורה.

ולפי"ז ביאר דזה מה שהוכיח ר"א מג' דברים אלו, דהחרוב מורה על ההסתפקות במועט וכלשון חז"ל על רבי חנינא בן דוסא, שדי לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת וגם רשב"י נזון מהחרוב, ואמת המים מורה על ענוה וכלשון חז"ל שמים הולכין למקום נמוך, וכתלי ביהמ"ד מוכיחין על השקידה בתורה יומם ולילה, ולכן הוכיח להם ר' אליעזר שהלכה כמותו מג' דברים אלו שהם מורים על המדות שבהן אדם קונה את התורה [ועי' בסוכה (כח), א] שנשתבח רבי אליעזר "מעולם לא קדמני אדם בביהמ"ד".

ונראה דג' ענינים אלו שבהם נתנה התורה - מדבר, אש, ומים, מורים על ג' הענינים המבוארים בדברי הגר"א שהם קניני התורה, דנראה שהענין שנתנה התורה במדבר הוא כמו שביאר שם המהר"ל מה שהדישה התורה בפרשת יתרו ב' פעמים שבאו מדבר סיני, שהוא לומר שאין אפשרות בקבלת תורה למי שנמשך אחר תאוות הגוף, ולכן הדישה התורה שבאו מדבר סיני, שהמדבר הוא מקום שלא ימצאו בו הדברים הגופניים ואינו ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, וכאשר אדם פורש מתאוות הגוף ועושה עצמו כמדבר הוא זוכה לקבל התורה.

ולפי"ז מבואר הענין שנתנה התורה במדבר שהוא מורה על קנייני התורה בסילוק תאוות הגופניות, שהרי קנין התורה הוא בהסתפקות במועט.

והענין שנתנה תורה באש, דהנה כתב המס"י במדת הזריזות (פ"ו) שעפריות החומרות של גוף האדם הוא גס, ולכן לא יחפוץ האדם לטרוח ולהתאמץ, ומלאכי השרת שהם רק רוחניים נשתבחו במדת הזריזות וכלשון הנביא (יחזקאל א, יד) "והחיות רצוא ושוב".

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים

לאמר" (במדבר א, א).

איתא במד"ר (תחילת פרשת במדבר) "בג' דברים נתנה תורה, במדבר, באש ובמים, במדבר דכתיב, באו מדבר סיני, באש דכתיב, והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש, במים דכתיב, גם עבים נטפו מים, מה אלו חנם לעולם אף דברי תורה חנם לעולם".

וכבר הקשה המהר"ל (בדרוש עה"ת) שאם הטעם הוא רק להורות שהתורה היא הפקר, למה נתנה בכל ג' אלו, והרי אין צורך בשלושתן, אלא בחד סגי.

ר"א הביא ג' ראיות לדבריו - חרוב, אמת המים, כתלי ביהמ"ד

ולבאר דברי המדרש נקדים מדברי הגר"א במסכת ב"מ (נט, ב), שנחלקו ר' אלעזר ורבנן בתנור של עכנאי ולא קיבלו רבנן את דברי ר"א, ואמר להם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח ונעקר החרוב ממקומו, אמרו לו אין מביאין ראיה מן החרוב, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח וחזרה אמת המים לאחוריה. אמרו לו, אין מביאין ראיה מאמת המים. חזר ואמר, כתלי בית המדרש יוכיחו, הטו כתלי בית המדרש ליפול, גער בהם ר' יהושע.

ותמה הגר"א, מה הענין שהוסיף ר"א להוכיח מן אמת המים וכתלי בית המדרש אחר שאמרו מביאין ראיה מן החרוב.

והקשה עוד שמלשון הגמ' נראה, שבא ר"א להוכיח מהחרוב ומאמת המים ומכתלי ביהמ"ד, וכלשונו אין מביאין ראיה מן החרוב ואין מביאין ראיה מאמת המים, וזה צריך ביאור, דכל ההוכחה היא בשינוי טבע בעולם ומהו הענין להביא ראיה מחרוב ומאמת המים ומכתלי ביהמ"ד.

התורה נקנית בג' דברים - הסתפקות במועט, ענוה, ריחוק

ממדת העצלות בתורה ולשקוד תמיד על התורה

וביאר הגר"א, דהתורה נקנית בג' דברים: הא', הסתפקות במועט, כלשון חז"ל, כך דרכה של תורה

כמותו. ביאור אחר אמר לי הגאון רבי דוד כהן שליט"א, ראש ישיבת "חברון":

נתן הגאון רבי ישראל סלנטר, בספרו "אור ישראל", שבמצות תלמוד תורה יש שני דינים: דין לימוד התורה, הנלמד מן הפסוק שלפנינו: "לא ימוש ספר התורה הזה מפִּיךָ", ודין ידיעת התורה, הנלמד מן הפסוק "ושננתם לבניך", ואם כן נוכל לומר שמה שהתבאר בגמרא במנחות שדי בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית - זה רק כלפי מצות לימוד התורה הנלמדת מן הפסוק "לא ימוש", אבל כלפי מצות ידיעת התורה - אין פטור כלל וחייב ללמוד כל הזמן, כי התורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. לפי זה, בדקדוק הקשה הר"ן בנדריים דוקא מן הפסוק "ושננתם", שממנו נלמדת מצות ידיעת התורה, ולענין מצוה זו לא תועיל קריאת שמע שחרית וערבית!

לפי זה יתבאר ענין נוסף:

בסוגיית הגמרא במנחות הובא בסמיכות: "שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה: 'לא ימוש ספר התורה הזה מפִּיךָ והגית בו יומם ולילה', צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית". לא בכדי שאל בן דמה את שאלתו רק לאחר שהקדים לומר שלמד את כל התורה, כי אילו לא למד - ודאי שאסור לו ללמוד חכמת יונית, וזאת מכח מצות ידיעת התורה, ורק לאחר שהקדים כי למד את כל התורה, היה מקום להסתפק האם גם מצות לימוד התורה צריך ללמוד יום ולילה ממש, או שמא די בקריאת שמע שחרית וערבית? והשיב לו כפי שנפסק להלכה, שאין יוצאים ידי חובה בקריאת שמע שחרית וערבית - גם במצות לימוד התורה!

חיבור לתורה – שיחה בלב שומע

ברשות מרן ראש הישיבה שליט"א ברשות מרנן ורבנן ורבתי. אני לא באתי להאריך בדברים, כמה דברים קצרים שאני מרגיש ובעז"ה נשמע בהמשך את הדברים שמרביצי התורה רוצים לשמוע ולקבל מרבינו שליט"א. אני רק רציתי להקדים שני דברים מה שאני מרגיש במעמד הגדול והקדוש הזה. כשאני למדתי בישיבת חברון אז הרבאים שלי

והנה ביאר הגר"א בשיר השירים (א, ד) שגופו של האדם הוא מיסוד העפר והנשמה היא מיסוד האש וכלשון הפסוק, "נר ה' נשמת אדם", וגם ביאר הגרי"ח (ביד חזקה עמ' קכג) דמה שכל הנבראים כפופים והאדם הולך בקומה זקופה הוא משום שנשמתו מיסוד האש והאש עולה כלפי מעלה.

ולפי"ז מבואר היטב שקנין התורה הוא באש, דמצד גופו האדם הוא עופרי וחומר ועופר החומריות היה גס וזה גורם לו להתעצל בשקידת התורה, ומצד נשמתו שהיא ביסוד האש שהיא רוחנית בא לו הכח להתאמץ בכל כוחו בשקידת התורה, ולכן נתנה התורה באש דביסוד האש שהוא כח הנשמה יש לאדם את הכח לצאת מן העצלות של עופר החומריות ולהתחזק בשקידת התורה.

והענין שנתנה התורה במים הוא כמו שביאר רבינו הגר"א, דהמים מורים על מדת הענוה, ורק מי ששפל רוח ועניו הוא הזוכה שהתורה מתקיימת בקרבו [עי' תענית ז, א].

שתי מצוות נפרדות: לימוד התורה וידיעת התורה

"לא ימוש ספר התורה הזה מפִּיךָ והגית בו יומם ולילה" - כך הצטוו יהושע, וכך שגור על פי כולנו. בגמרא (מנחות צט:) הוכיח ר' יוחנן משיטת רבי יוסי, הסובר לגבי לחם הפנים שאף שנאמר "לחם פנים לפני תמיד", די בכך שיהיה לחם בשחרית ובערבית - שאפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות 'לא ימוש ספר התורה הזה מפִּיךָ'.

והנה, בגמרא בנדריים (ח). נאמר שיכול אדם לפטור את עצמו בקריאת שמע שחרית וערבית מחובת לימוד התורה, וכתב הרץ, שמה שנאמר שנפטור בכך הוא לאו דוקא, שהרי חייב אדם ללמוד תמיד יום ולילה כפי כוחו, שהרי אמרה הגמרא (קידושין ל.). "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדין בפִּיךָ, שאם ישאלך אדם - אל תגמגם ותאמר לו". ולכאורה נסתרים דבריו מדברי הגמרא במנחות, שם התבאר שיוצא ידי חובה בקריאת שמע שחרית וערבית? וכתב הגר"א מוילנא (בביאורו ליוורה דעה, תחילת הלכות תלמוד תורה), שהגמרא במנחות נאמרה בשיטת רבי יוסי לגבי לחם הפנים, אולם אין הלכה

היו תלמידיו של האלטער, היה ר' חצקל הראש ישיבה ר' מאיר המשגיח הדבר שדיברו יותר מכל שחזר על עצמו כסדר וכנראה שזה מגיע מאותו יסוד מיסודו של האלטער שאומרים לעידי השקר שלפיכך נברא העולם יחידי שעולם שלם נברא בשביל אדם אחד ואומרים לעידי השקר שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ומאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא וכל אחד צריך לומר בשבילי נברא העולם עולם שלם נברא כולו בשבילי והמשמעות של הדברים שכל אחד ואחד זה עולם מלא זה עולם בפני עצמו וההדגשה היא ולהבין מה המשמעות של כל יחיד ויחיד לא להתייחס אליו כציבור אלא כיחיד. יש פה שתי נקודות נקודה אחת מה שדיברו לבחורים שכל אחד ואחד הוא עולם בפני עצמו ויש את הפן השני את היחס של הרבנים שמתעסקים עם התלמידים לדעת שכל אחד ואחד הוא עולם בפני עצמו אולי זאת החיות בחלק הזה לדעת שאנחנו מתעסקים לא עם חבילות אלא כאו"א הוא עולם מלא. זה לא הפשט שיש לנו את הרבים והיחיד כמו בעולם שמחוץ לעולם התורה זה לא מה שחשוב. הדבר השני מה שאני מרגיש ואני אומר בפעם הראשונה מה שהתעוררתי בזה ממרן ראש הישיבה שליט"א וזה מה שחזק אותי להמשיך גם כן בדרך הזאת. כשאנחנו מדברים הרבה על החיבור לתורה ועל הרוממות לתורה להעמיד את הדברים שחיבור לבד לא יוצר לבד את הרוממות של כל בן תורה של להיות חיבור לתורה ולנותן התורה רואים כאלה שהם בעלי כשרונות ומתחברים ללימוד ויודעים ללמוד אבל לא רואים את המגדלתו ומרוממתו והנושא הוא שהעבודה שלנו היא להיות עם חיבור לתורה לנותן התורה. לשונו של ר' חיים מוולאז'ין בנפש החיים שער ד פרק ו שיכוון בלימודו לשם התורה ולשם הקב"ה שהוא ורצונו אחד אורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא.

אבל נקודה אחת רציתי להדגיש שהחיבור לתורה זה חיבור שבא מתוך השמחה בתורה והעריבות בתורה והחיבור לתורה זה חיבור לבורא עולם אבל החיבור האמיתי לתורה זה חיבור שבא מתוך

הבנת הדברים מתוך ההשגה של הדברים. אחת הבעיות שאנחנו מרגישים בהם אצל לא אצל כולם ב"ה אבל אצל חלק שחסר את הבסיס של ההבנה האמיתית אי אפשר להתחיל את ההבנה של התורה בלי הדברים הבסיסיים לדעת צורתא דשמעתתא להבין את הרש"י ואת התוס' ואז להתקדם הלאה. זה נקודה אחת שצריך להדגיש אותה. אמר לי איזה תלמיד בישיבה קטנה שהרב שלהם אמר להם איזה חידוש בשם ר' נחום. אפס... אחידוש שהיום בישיבה קטנה לומדים ר' נחום... לא ניכנס לזה אני אחרון שאני מדבר על ר' נחום נופל עלי אימת קודש אני חלק גדול מתורתי קיבלתי מר' נחום אבל אמרתי הוא אמר שהרב אמר אני מדבר בשם ר' נחום אני לא מבין אבל זה מה שר' נחום אמר. אני שואל שאלה אחת אם מדברים על רשב"א קשה אפשר לומר לבחורים זה מה שהרשב"א אמר אבל אני לא מבין את הרשב"א. ר' נחום בשבילנו הוא טוב בשביל להבין יותר טוב את הרשב"א אבל ר' נחום הוא לא רשב"א לבוא ולהגיד כך ר' נחום אמר ואני לא מבין מה ר' נחום אמר, אז מה התועלת שיש לבחור שיש ר' נחום קשה והוא לא מבין אותו.

הדבר השני הוא ההשגה שלנו בתורה זה החלק של החיבור לנותן התורה שהתורה היחס אליה הוא לא כמו עוד חכמה התורה היא חכמה אלוקית כתוב בגמ' כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ור' אהרן קוטלר מאריך בזה ששכל התורה זה לא כמו פילוסופיה ולא הבנה עצמית. אדם שרוצה להבין את התורה צריך לשעבד את עצמו להבנה של התורה ובזה יש לנו את הדרך המקובלת איך משיגים את הדרך איך להבין את התורה. בחור מתחבר לתורה ונותן התורה כשהוא מחפש את החכמה של התורה אבל חכמה של התורה בלי החיבור האמיתי לתורה היא תורת ה' חלק אלוך ממעל אורייתא וקודש אברך הוא חד הוא "הקב"ה נתן חלק מכבודו ומיקרו מציאות מעין מציאותו יתברך" כך לשון הרמח"ל. יש כלים איך להבין תורה ואפשר להבין תורה אבל יש את רבותינו שמלמדים אותנו איך להתחבר לתורה וכך נתחבר לנותן התורה.